

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTEDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN
YAŞLI AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARI**

Blm. Uzm. Duygu VEFİKULUÇAY

**Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı
DOKTORA TEZİ**

**ANKARA
2008**

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTEDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN
YAŞLI AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARI**

Blm. Uzm. Duygu VEFİKULUÇAY

**Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı
DOKTORA TEZİ**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Füsun TERZİOĞLU**

**ANKARA
2008**

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne:

Bu çalışma jürimiz tarafından Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Füsun Terzioğlu
Hacettepe Üniversitesi

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Sibel Kalaycıoğlu
Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Ayşe Akın
Hacettepe Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Lale Taşkın
Hacettepe Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Sevilay Şenol Çelik
Hacettepe Üniversitesi

ONAY:

Bu tez, Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hakan S. ORER

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yazar, bu çalışmanın gerçekleşmesinde katkılarından dolayı, aşağıda adı geçen kişi ve kuruluşlara içtenlikle teşekkür eder.

Saygıdeğer hocam Sayın Doç. Dr. Füsün Terzioğlu, tez danışmanım olarak değerli bilgi, görüş ve önerileriyle çalışmaya yol gösterici katkılarda bulunmuştur.

Sayın Prof. Dr. Ayşe Akın ve Prof. Dr. Lale Taşkın, tez izleme komitesinde görev alarak değerli bilgileri, görüş ve önerileriyle çalışmaya değerli katkılar sağlamışlardır.

Sayın Prof. Dr. Yeşim Gökçe Kutsal, Doç. Dr. Sibel Kalaycıoğlu, Doç. Dr. Tülin Gençöz, Yrd. Doç. Dr. Ömer Kutlu ve Öğr. Gör. Dr. Deniz Gülleroğlu çalışmanın ölçek geliştirilmesi aşamasının gerçekleşmesi için her türlü desteği sağlamışlardır.

Dr. Sinan Zeyneloğlu ve Öğr. Gör. Dr. Erdem Karabulut verilerin istatistiksel değerlendirilmesi aşamasında yardımlarını esirgemeyerek çalışmaya katkıda bulunmuşlardır.

Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nin tüm fakülte ve yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanları ve idari personeli uygulama süresince yardım ve desteklerini esirgemeyerek çalışmanın devamını sağlamışlardır.

Araştırmaya katılan değerli öğrenciler çalışmanın başarılı bir şekilde uygulanmasını sağlamış, sabır göstermiş ve amacıma ulaşma mutluluğunu bana yaşatmışlardır. Tez çalışmalarım süresince aile bireylerim, nişanım ve arkadaşlarım sonsuz sevgi, anlayış ve sabırla destek olmuşlardır.

ÖZET

Vefikuluçay, D., Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı, Doktora Tezi, Ankara, 2008.

Araştırma, Ankara Üniversitesi'ne bağlı fakülte ve yüksekokullarda lisans öğrenimi gören öğrencilerin, yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla metodolojik ve kesitsel olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Ankara Üniversitesi'nde lisans eğitimi veren fakülte ve yüksekokullardan büyüklüğe orantılı tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 300 öğrenci (156 kız, 144 erkek) oluşturmuştur. Örneklem kapsamına alınacak öğrenciler, sınıf listesine göre sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak veri toplama formu ile araştırmacı tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ)" (Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 0.80) kullanılmıştır. Veri toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin ve ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri; ikinci bölümde ise, öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile yaşamaya ilişkin düşüncelerine yönelik sorular yer almaktadır. Veri toplama formu ve YATÖ 20 Nisan-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS for Windows 11.0 (Statistical Package for Social Sciences) bilgisayar programında; ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerler, yüzdelik sayılar, Oneway Anova testi, Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin YATÖ puan ortancasının 85.00, yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancasının 37.00, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancasının 31.00 ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancasının ise, 18.00 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını belirleyen YATÖ puan ortalama ve ortancaları ile, öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüm ve aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumları arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Sonuç olarak, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlere yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı birey, yaşlanma, yaşlı ayrımcılığı, yaşlı ayrımcılığı ve gençler, yaşlı ayrımcılığı ve tutumlar.

ABSTRACT

Vefikuluçay, D., Attitudes of university students towards Ageism, Hacettepe University Institute of Health Sciences, Women Health and Diseases Nursing Program, Ph.D. Thesis, Ankara, 2008. This study is methodological and cross-sectional in character and is based on a survey applied to university students enrolled at Ankara University aiming to assess their attitudes towards Ageism and the factors causing differentiation in these attitudes. The sample of the study consists of a total of 300 students (156 females and 144 males) enrolled at Ankara University selected with stratified random sampling among the faculties and schools of the mentioned university according to their total number of students enrolled. Students were selected as respondents among all faculties and all grades with random sampling among the student lists. As the medium of a questionnaire and a “Ageism Attitude Scale” (AAS) developed by the Author has been used (Cronbach Alpha Reability Coefficient 0.80). The questionnaire applied consisted of two parts with the first part recording the respondents socio-demographic characteristics while the second part contained questions regarding possible factors of the students’ attitudes towards ageism. The questionnaire and the AAS was applied to students between Apr20th and May 22nd in 2007. The collected data was processed in SPSS 11.0 and was analyzed with levels of means, standard deviation, median, minimum and maximum values and percentage points by means of t-test, One-way ANOVA test, Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U test. The study results determined AAS median score 85 points, restricted elderly life median score 37 points, positive ageism median score 31 points and negative ageism median score 18 points. Average and median AAS scores of respondent students were found to differ (statistical significance level $p < 0.05$) according to academic program of students as well as the desire of students to live with their parents after graduation. As results, it was found from the study that students have positive attitudes towards ageism. There are suggestions in the study about the factors that affected the student’s attitudes of ageism.

Keywords: Old age individual, aging, ageism, ageism and young individuals, attitudes towards ageism.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xii
GRAFİKLER VE ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
TABLolar DİZİNİ	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problemin Tanımı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.2.1. Araştırmanın Hipotezi	7
2. GENEL BİLGİLER	8
2.1. Yaşlanma Kavramı	8
2.2. Yaşlanma Sürecinde Ortaya Çıkan Değişiklikler	8
2.2.1. Fiziopatolojik Değişiklikler	9
2.2.2. Psiko-Sosyal Değişiklikler	9
2.3. Yaşlı Ayrımcılığı	10
2.3.1. Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tanımlar	10
2.3.2. Yaşlı Ayrımcılığının Gelişmesinde Rol Oynayan Faktörler	11
2.3.2.1. Bireylerin Ölüme Karşı Bilinmezlikten Duydukları Korku	11
2.3.2.2. Medyada Gençliğe, Bedensel Güzelliğe ve Cinselliğe Verilen Önem	11
2.3.2.3. Toplum Tarafından Ekonomik Verimliliğe ve Üreticiliğe Verilen Değer	11
2.3.2.4. Yaşlı Bireylere Yönelik Yapılan Araştırmalarda Kurumda Kalan Yaşlı Bireylerin Tercih Edilmesi	12
2.3.3. Yaşlı Ayrımcılığının Toplumsal Yaşama Etkileri	12
2.3.3.1. Çalışma Yaşamında Yaşlı Ayrımcılığı	12
2.3.3.2. Aile Yaşamında Yaşlı Ayrımcılığı	13

2.3.3.3. Sosyal Yaşamda Yaşlı Ayrımcılığı	13
2.3.3.4. Cinsel Yaşamda Yaşlı Ayrımcılığı	14
2.3.3.5. Sağlık Bakım Sistemlerinde Yaşlı Ayrımcılığı	14
2.3.3.6. Fiziksel Değişimlere Bağlı Yaşlı Ayrımcılığı	14
2.3.3.7. Zihinsel Değişimlere Bağlı Yaşlı Ayrımcılığı	15
2.3.3.8. Psikolojik Değişimlere Bağlı Yaşlı Ayrımcılığı	15
2.3.4. Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Yapılan Çalışmalar	16
2.3.4. Yaşlı Ayrımcılığının Sosyo-Kültürel Etkisi	19
2.4. Yaşlı Ayrımcılığı ve Hemşirelik	21
3. MATERYAL VE YÖNTEM	23
3.1. Araştırmanın Şekli	23
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri	23
3.3. Araştırmanın Evreni	24
3.4. Araştırmanın Örneklemi	24
3.5. Verilerin Toplanması	31
3.5.1. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması	31
3.5.1.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Anket Formu	31
3.5.1.2. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği	32
3.5.1.2.1. Deneme Ölçeğinin Hazırlanması	32
3.5.1.2.2. Deneme Ölçeğinin Uygulaması	35
3.5.1.2.3. Deneme Ölçeğinin Uygulama Sınırlılıkları	41
3.5.1.2.4. Deneme Ölçeğinin Uygulama Verilerinin Analizi	41
3.5.1.2.4.1. Deneme Ölçeğinin Geçerlik Çalışması	41
3.5.1.2.4.1.a. İçerik (Kapsam) Geçerliği	41
3.5.1.2.4.1.b. Yapı Geçerliği	42
3.5.1.2.4.2. Deneme Ölçeğinin Güvenirlik Çalışması	48
3.5.2. Anket Formunun Ön Uygulaması	49
3.5.3. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması	50
3.5.4. Araştırmanın Etik Boyutu	52
3.5.5. Verilerin Değerlendirilmesi	52
3.5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	53

4. BULGULAR	54
4.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	55
4.2. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebilecek Bazı Değişkenlere İlişkin Bulgular	61
4.3. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancaları ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği'nden Aldıkları Puan Ortalama ve Ortancalarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişkisi	64
4.3.1. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancaları	64
4.3.2. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği'nden Aldıkları Puan Ortalama ve Ortancalarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişkisi	67
4.4. Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre YATÖ ve Alt Boyutlarının Puan Ortalama ve Ortancalarına İlişkin Bulgular	77
4.5. Öğrencilerin ve Çoklu Regresyonda Önemli Çıkan Değişkenleri Temsil Eden Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyona İlişkin Bulgular	85
4.5.1. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyona İlişkin Bulgular	85
4.5.2. Sosyal, Fen ve Sağlık Bilimlerinde Öğrenim Gören ve Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteyen/İstemeyen Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyona İlişkin Bulgular	87
5. TARTIŞMA	97
6. SONUÇLAR	109
6.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Sonuçlar	109
6.2. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebilecek Bazı Değişkenlere İlişkin Sonuçlar	110

6.3. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancalarına, Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalama ve Ortancaları ile Alt boyutlardan Aldıkları Puan Ortancalarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişkisine Yönelik Sonuçlar	110
6.4. Öğrencilerin ve Çoklu Regresyonda Önemli Çıkan Değişkenleri Temsil Eden Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyona İlişkin Sonuçlar	114
7. ÖNERİLER	116
KAYNAKLAR	118
EKLER	
Ek 1. Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Veri Toplama Formu	
Ek 2. Yaşlı Bireylerle Toplumdaki Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Yapılan Görüşme Soruları	
Ek 3. Ankara Valiliği İzin Formu	
Ek 4. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Kompozisyon Formu	
Ek 5. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi İzin Formu	
Ek 6. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	
Ek 7. Hacettepe Üniversitesi İzin Formu	
Ek 8. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması İçin Öğrencileri Bilgilendirme ve Olur Alma Formu	
Ek 9. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği	
Ek 10. Ankara Üniversitesi İzin Formu	
Ek 11. Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi İçin Öğrencileri Bilgilendirme ve Olur Alma Formu	

Ek 12. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi, Cerrahi ve İlaç Araştırmaları Etik Kurulu'nun Araştırma Projesi Değerlendirme Raporu

Ek 13. Öğrencilerin YATÖ'nün Alt Boyutundan Aldıkları Puan Ortancalarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişisine Yönelik Ek Tablolar

Ek 14. Araştırmanın Akış Şeması

Ek 15. Araştırma Süreci

ÖZGEÇMİŞ

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

DSÖ:	Dünya Sağlık Örgütü
BM:	Birleşmiş Milletler
WPD:	Dünya Nüfus Verileri (World Population Data)
TNSA:	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
ICN:	International Council of Nurses
A.Ü:	Ankara Üniversitesi
YATÖ:	Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği
H.Ü:	Hacettepe Üniversitesi

GRAFİKLER VE ŞEKİLLER

	Sayfa
Grafik 3.1. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğini Oluşturan 23 Maddenin Faktör Yüklerinin Değerlendirilmesi	46
Şekil 3.1. Araştırmanın Uygulama Aşamaları	51

TABLOLAR

	Sayfa
3.1. Araştırmanın Örneklemine Alınan Fakülte/Yüksekokullar ve Bölümleri	25
3.2. Araştırma Örneklemine Alınan Fakülte/Yüksekokul Bölümlerinin Sınıflara ve Cinsiyete Göre Dağılımı	28
3.3. Deneme Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmasının Örneklemine Alınan Fakülte/Yüksekokullar ve Bölümler	36
3.4. Deneme Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması İçin Örneklem Kapsamına Alınan Fakülte/Yüksekokul Bölümlerinin Sınıflara ve Cinsiyete Göre Dağılımı	39
3.5. Deneme Ölçeğinin Madde-Toplam Test Korelasyonları	43
3.6. Deneme Ölçeğinin %27'lik Alt ve Üst Grupları İçin “t” ve “p” Değerleri	45
3.7. Yaşlı Tutum Ölçeğini Oluşturan 23 Maddenin Boyutlara Göre Dağılımı ve Faktör Yükleri	47
3.8. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları	49
4.1.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı	55
4.1.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerinin Dağılımı	57
4.1.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Öğrenim, Çalışma Durumu ve Mesleklerine İlişkin Özelliklerinin Dağılımı	59
4.2.1. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarının Dağılımı	61
4.2.2. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerinin Dağılımları	62
4.3.1.1. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancalarının Dağılımı	64
4.3.2.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puan Ortalama ve Ortancalarının Dağılımı	67
4.3.2.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puan Ortancalarının Dağılımı	70
4.3.2.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puan Ortancalarının Dağılımı	72

4.3.2.4. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarına Göre Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puan Ortancalarının Dağılımı	73
4.3.2.5. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerine Göre Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puan Ortancalarının Dağılımı	75
4.4.1. Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarının Puan Ortalama ve Ortancalarının Dağılımı	77
4.5.1.1. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon	85
4.5.2.1. Sosyal Bilimlerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon	87
4.5.2.2. Fen Bilimlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon	89
4.5.2.3. Sağlık Bilimlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon	91
4.5.2.4. Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamak İsteyen Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon	93
4.5.2.5. Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamak İstemeyen Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon	95

Ek Tablolar

1.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı	152
1.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre Yaşlının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı	153

1.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı	154
1.4. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarına Göre Yaşının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı	154
1.5. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerine Göre Yaşının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı	155
2.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı	156
2.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı	157
2.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı	158
2.4. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarına Göre Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı	158
2.5. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı	159
3.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı	160
3.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarını Dağılımı	161
3.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı	162
3.4. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarına Göre Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı	163
3.5. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı	164

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı

Yaşlanma her canlı için doğumdan ölüme kadar devam eden fizyolojik bir değişim süreci olarak kabul edilmektedir. Bu süreçte bireylerde hastalık olmaksızın fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan birtakım değişiklikler görülmektedir. Yaşlı bireylerde fizyolojik olarak dolaşım, solunum, boşaltım, kas-iskelet, üreme, sinir, endokrin ve gastrointestinal sistemlerde değişiklikler nedeniyle fonksiyonlarda azalma ve gerilemeler meydana gelmektedir. Yaşlı bireylerde psikolojik ve sosyal açıdan ise ölüm korkusu, statü kaybı korkusu, depresyon, yetersizlik hissi, rol kaybı, bağımlı olma korkusu, arkadaş, eş ve yakın akrabalarının, sosyal yaşantısının ve destek faktörlerinin azalması gibi özelliklerle karakterize değişiklikler meydana gelmektedir (35, 70). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) bu değişikliklerle seyreden yaşlılık dönemini, kronolojik açıdan 65 yaş ve üzeri grup olarak kabul etmektedir (28). Birleşmiş Milletlerin (BM) yaşlılıkla ilgili raporlarında ise, yaşlılık dönemi “60 yaş ve üzeri” olarak belirtilmektedir (22).

Günümüzde yaşlılar ve yaşlılık dönemine ilişkin sorunlar dünya ülkelerinin gündemini daha fazla meşgul etmeye başlamıştır. Çünkü 20. yüzyılın başlarından itibaren doğurganlık hızlarının düşmesi, beslenme koşullarındaki iyileşme, temel halk sağlığı hizmetlerindeki gelişme ve bulaşıcı hastalıkların kontrol altına alınmasıyla birlikte ileri yaşlara ulaşan insan nüfusu giderek artmaktadır. Bunun sonucunda da 21. yüzyılda dünya ülkeleri “nüfus yaşlanması” ve beraberinde getireceği sorunların tehdidi altında bulunmaktadır (17, 38).

Bugün dünyada yaşlı nüfusun artış oranları incelendiğinde; 1950 yılında 60 yaş ve üzerinde bütün dünyada 200 milyon kişi yaşarken, 1970 yılında bu rakamın 291 milyona, 2000 yılında ise 605 milyona ulaştığı görülmektedir. 2025 yılında yaşlı nüfusun 1.2 milyara; 2050’de ise, 2 milyara yaklaşacağı tahmin edilmektedir. Dünya nüfusunun ise, 2050 yılında 8.9 milyara yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu rakamlar doğrultusunda; yaşlı nüfusun artış oranının, tüm nüfusun artış oranının iki katı hıza sahip olduğu ve 2025 yılında 60 yaş ve üzerindeki nüfusun oranının tüm dünya nüfusunun %14’ünü oluşturacağı gerçeği de açıkça görülmektedir (78).

Bu kadar hızlı nüfus artış oranlarına sahip olan yaşlı bireylerin oranı gelişmekte olan ülkelerde, gelişmiş olan ülkelere göre daha azdır. Dünya Nüfus

Verileri (World Population Data-WPD) 2005 verilerine göre, gelişmekte olan ülkelerde yaşayan yaşlı nüfus oranı %5'dir. Bu oranın 2025 yılında %8.6'ya, 2050 yılında ise %14.7'ye yükselmesi beklenmektedir (78). Gelişmiş olan ülkelerde yaşayan 80 yaş ve üzeri bireylerin, en yaşlı ve en hızla artan nüfus grubu olduğu göze çarpmaktadır (105). Gelişmiş batı ülkelerinin nüfus dağılımları incelediğinde, yaşlıların nüfusa oranının, dünya genelindeki oranların üzerine çıkmaya başladığı görülmektedir. WPD 2005 verilerine göre, gelişmiş olan ülkelerde 60 yaş ve üzerindeki nüfusun tüm nüfusa oranı %15.3'dür. 2025 yılında yaşlı nüfusun %20.7'ye, 2050 yılında ise %26.1'e yükseleceği tahmin edilmektedir (78).

Türkiye'de yaşlanma sürecinin hızlı olduğu gelişmekte olan ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'de 1950'lerden bu yana ortalama yaşam beklentisinin artması ve doğurganlık hızlarının düşmesi nedeniyle 60 yaş ve üzeri nüfus sürekli bir artış göstermektedir. 1955 yılında nüfusun %3.4'ü 60 yaş ve üzerinde iken, bu oran 1990 yılı nüfus sayımında %4.3'e, 2000 yılında ise, %5.5'e kadar yükselmiştir (108). 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) sonuçlarına göre, ülkemizde 60 yaş ve üstü nüfusun oranı %9.8 düzeyindedir (40). Ayrıca 60 yaş ve üzerindeki nüfusun 2025 yılında %10'a, 2050 yılında ise %20'ye, yani yaklaşık 15 milyon kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir (78).

Görüldüğü gibi, tüm dünyada ve Türkiye'de yaşlı bireylerin nüfusa katılım oranları giderek artmaktadır. Ancak yaşlı nüfus artışına katkı veren bireyler arasındaki cinsiyet farklılıkları da nüfus artış oranlarının ilgi çeken bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Dünya ve Türkiye'de kadın ve erkeklerin tahmini yaşam beklentilerini incelediğimizde, cinsiyetler arasındaki farklılıklar hemen göze çarpmaktadır. Ortalama yaşam beklentisinin artmasıyla birlikte gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki yaşlı nüfusun içindeki kadın nüfus oranı, erkeklerden daha fazla olacaktır. 2025 yılında gelişmiş olan ülkelerde ortalama yaşam beklentisinin erkeklerde 77 yaş, kadınlarda 81 yaş olacağı tahmin edilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise, yaşam beklentisinin 2025 yılında erkeklerde 76 yaş, kadınlarda 78 yaş olacağı öngörülmektedir (106).

Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye'de 1950–1955 dönemi 48.1 yaş olan ortalama yaşam beklentisi, 1990–2000 döneminde 69 yaşa yükselmiş olup, 2040–2050 döneminde 78 yaşa yükseleceği tahmin edilmektedir. Günümüzde ise,

cinsiyetlere göre ortalama yaşam beklentisi erkekler için 66.9 yaşken, kadınlar için 71.5 yaştır. 2010 yılı tahminlerine göre bu rakamların erkeklerde 69 yaşa, kadınlarda 73.8 yaşa yükseleceği beklenmektedir (108).

Görüldüğü üzere gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki yaşlı nüfusun bu hızlı artışı ve cinsiyetler arasındaki farklılıklar ilerleyen zamanlarda dünya ülkelerinde, aile ve toplum içinde önemli sorunlara yol açacaktır. Bu sorunların sağlık bakım hizmetlerinden faydalanma, sağlık harcamalarının karşılanması, sosyal güvenlik kurumlarının örgütlenmesi ve finansmanı, yeterli hizmet ve iş olanaklarında ortaya çıkması beklenmektedir. Bunun yanında yaşlıların aile ve yakın çevre tarafından sağlanan sosyal destek, yaşlanma sürecine uyum, yeterli gelir elde etme, emeklilik ve barınma gibi alanlarda da sorunlar yaşayabileceği belirtilmektedir (6, 16, 35, 111). Yaşlı bireylerin tüm bu sorunlarla karşılaşmasının toplumsal ve sosyal bir sonucu olarak yaşlı ayrımcılığı ortaya çıkmaktadır.

Yaşlı ayrımcılığı terimi ilk defa 1969 yılında Amerika Ulusal Yaşlılık Enstitüsü başkanı Robert Butler tarafından kullanılmıştır. Gerontolog Robert Butler, yaşlı ayrımcılığını; yaşlı insanlara yönelik bir ayrımcılık, ırk ayrımcılığı ve cinsiyet ayrımcılığı gibi eyleme dönüşebilen bir terim olarak tanımlamıştır (82). Literatürde, yaşlı ayrımcılığı teriminin pek çok kişi tarafından farklı şekillerde tanımlandığı göze çarpmaktadır (75, 101). Ancak günümüzde Palmore tarafından yapılan tanımlama daha sık kullanılmaktadır. Palmore yaşlı ayrımcılığını, “ileri yaştaki bireylere yönelik ön yargıyı, tutum ve davranışlar aracılığı ile ifade eden bir terim” olarak tanımlamıştır. Ayrıca Palmore yaşlı ayrımcılığının, ırk ve cinsiyet ayrımcılığından sonra üçüncü sırada yer alan en büyük “ayrımcılık” türlerinden biri olduğunu belirtmektedir (73).

Yaşlı ayrımcılığı bir kişiye sadece yaşı nedeniyle gösterilen farklı tavır, ön yargı, davranış ve eylemleri içinde barındıran çok boyutlu bir terimdir (22, 82). Bu nedenle yaşlı ayrımcılığına ilişkin veriler incelenirken, olumlu ve olumsuz tutumlar birarada ele alınmaktadır. Yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumlar; sevecenlik, bilgelik, güvenilirlik, zenginlik, politik güç, özgürlük ve mutluluk gibi öğeleri; olumsuz tutumlar ise, hastalık, iktidarsızlık, çirkinlik, zihinsel fonksiyonlarda gerileme, mental hastalık, işe yaramazlık, izolasyon, yoksulluk ve depresyon gibi öğeleri içermektedir (73).

Yaşlılık toplum bireyleri tarafından tüm yaşam alanlarında, üretkenlikte, yeterlilikte, bireysellik ve bağımsızlıkta azalma süreci olarak görülmektedir. Yaşlıya ve yaşlılığa kalıplaşmış düşüncelerle, ön yargılarla bakılmaktadır. Yaşlının nasıl davranacağı, ne giyeceği, duygularının ne olacağı artık bireye değil bireyin yaşına bağlı olarak değişmektedir (68, 80, 84). Yaşlı ayrımcılığı “yaşlı”nın sözlük tanımında da ortaya çıkmaktadır. Buna göre “yaşlı olma; artmış yaşın etkilerini ve özelliklerini gösterme” olarak tanımlanmaktadır. Yaşlı olma/ihtiyarlanmanın eş anlamlı sözcükleri de genellikle negatif kapsamlıdır. Bunlar genellikle bunama, güçsüzleşme, hastalıklı olma, eskime, kötüleşme, yıpranmış olma, fonksiyon görememe gibi olumsuz şeylerdir. Böylece yaşlılık toplum bireyleri tarafından kötü, mümkünse kaçınılması gereken bir durum olarak değerlendirilmektedir (22, 73, 84).

Yaşlı ayrımcılığına ilişkin yaşlı bireylerin ve toplumun görüşleri ve tutumlarının belirlenmesine yönelik araştırmalar bulunmaktadır (19, 61, 74, 77, 97, 109). Palmore tarafından, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) yaşlı ayrımcılığının algılanması ve yaşlıların ayrımcılığa uğrama sıklıklarını belirlemek amacıyla çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada; yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerinden yararlanma, iş bulma, terfi etme, ev bulma ve kredi alma gibi konularda ayrımcılığa maruz kaldıkları belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen diğer sonuçlara göre, yaşlılar yaşlarından dolayı toplumun kendilerini kulakları iyi duymayan, söylenenleri anlamakta güçlük çeken ve sürekli hasta olan bireyler olarak gördüklerini ifade ettikleri saptanmıştır (74). Cheung ve arkadaşlarının, Japonya’da sosyal hizmet uzmanlarının ve toplumun yaşlılara karşı inançlarını belirlemek üzere yaptıkları çalışmada, yaşlı bireylerin sorumlu, bilinçli kişiler olarak kabul gördükleri belirlenmiştir. Aynı zamanda bu çalışmada, sosyal hizmet uzmanlarının ve toplumun yaşlı bireylerin yeni bir şeyi öğrenmelerinin gençlerden daha uzun sürmediği, duyularının azalmasının yaşlılığa bağlı olmadığı ve yaşlı bireylerin geçinecek kadar para kazanmaları gerektiğini ifade ettikleri saptanmıştır (19).

Günümüzde yaşlı bireylere karşı ayrımcı davranışlar gösterenlerin çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu dikkati çekmektedir. Üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı olumsuz tutumlara sahip olduklarını gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır (2, 11, 36, 41, 48, 49, 53, 57, 63, 90, 93, 94, 112). Moyle’nin hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutum ve algılarını incelediği

çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı olumsuz tutuma sahip oldukları ve yaşlıları en fazla oranda kırılğan, zayıf ve hasta bireyler olarak algıladıkları saptanmıştır (64). Reuben ve arkadaşlarının tıp öğrenimi gören öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarını inceledikleri çalışmada, öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları (“yaşlılar değişikliklere ayak uyduramazlar”, “yaşlılar sürekli hastalanırlar”, “yaşlılar sinirlidir”) saptanmıştır (81). Buna karşın, üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan diğer çalışmalarda, öğrencilerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir (24, 29, 30, 37, 43, 47, 50, 51, 85, 87, 89, 91, 92, 102, 110). McConatha ve arkadaşlarının Türk ve ABD’de öğrenim gören üniversite öğrencilerinin yaşlanmaya karşı tutumlarını belirlemek amacıyla ile yaptıkları çalışmada ise, öğrencilerin yaşlanmaya karşı olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Bunun yanında aynı çalışmada, Türk öğrencilerin ABD’li öğrencilere göre yaşlı bireyler ile vakit geçirmekten, yaşlı akrabaları ziyaret etmekten ve yaşlı bireylere yardım etmekten hoşlandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir (55). McKinlay ve Cowan’ın hemşirelik öğrencilerinin yaşlı hastalara/bireylere karşı tutumlarını inceledikleri çalışmada da, öğrencilerin yaşlı hastalara/bireylere karşı olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (59).

Türkiye’de ise, yaşlı bireyler ve yaşlılıkla ilgili çalışmalar, daha çok yaşlının yaşam kalitesini ve sağlık sorunlarını belirlemeye yönelik konulara odaklanmıştır. Türkiye’de Türkiye Bilimler Akademisi tarafından “Yaşlılar ve Yaşlı Yakınları Açısından Yaşam Biçimi Tercihleri Projesi” kapsamında; yaşlıların yaşlılığa ilişkin düşünce ve algılarını belirlemek amacıyla niteliksel bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre; yaşlı bireylerin kendilerini ağrı ve hastalıkları olan, güçsüz, yorgun, kendi işini yapamayan, statü kaybı olan kişiler olarak algıladıkları, kendilerini yaşlı olarak tanımladıkları ve dünyadan el etek çekip soyutlayan kişiler olarak düşündükleri saptanmıştır (104). Ayrıca Geriatrik Bilimler Araştırma Merkezi’nin 65 yaş ve üzeri bireylerin yaşlılığa ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmada da, yaşlı bireylerin yaşlanma sürecine ilişkin “yaşlılık hastalıktır, yaşlılık hayatın sonuna gelmektir, yaşlılık başkalarına muhtaç olmaktır” vb. olumsuz görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir (34). Görüldüğü gibi, Türkiye’de özellikle gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin düşüncelerinin ve tutumlarının ortaya

çıkarılmasına yönelik çalışmalara rastlanmamıştır. Yaşlılık ve yaşlanma genel kavramlar olduğundan bu kavramlara ilişkin tutumların belirlenmesi son derece güçtür. Bu nedenle yaşlı bireylere karşı tutumlar incelenirken yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu ve olumsuz tutumların ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bugün dünya ülkelerindeki toplumların birçoğunda yaşlı bireyler ayrımcılığa uğramaktadırlar. Bu ayrımcılık ise; toplum, aile bireyleri ve özellikle gençlerin genel olarak yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı taşıdıkları olumsuz tutumlardan kaynaklanmaktadır (73, 80, 82). 2003 TNSA'ya göre, nüfusumuzun dörtte birini gençler oluşturmaktadır (40). Bu nedenle, toplumun büyük çoğunluğunu oluşturan gençlerin, yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesi önemli olduğu düşünülmektedir. Gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları belirlenerek, gelecek neslin yaşlı, yaşlılık ve yaşlanmaya ilişkin daha olumlu, saygılı ve hoşgörülü tutum ve davranış geliştirmeleri sağlanabilir.

Bu açıdan gençlerin yaşlılar ve yaşlanma süreci konusunda bilinçlendirilmesinde özellikle hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Çünkü hemşireliğin temel amaçlarından biri bireyin, ailenin ve toplumun ihtiyaç duyduğu konularda eğitim ve danışmanlık hizmeti vermektir (60). Bu nedenle hemşireler, gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum kazanmalarında kritik rol oynamaktadırlar. Gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin eşitlikçi bakış açısı kazanabilmeleri, kendi düşünce, davranış ve tutumlarını geliştirebilmeleri için rehberliğe gereksinimleri vardır. Özellikle sağlık ekibi içerisinde yer alan hemşireler eğitimde rehber kişi olarak bu konuda ayrıcalıklı bir role sahiptirler. Öğrencilere eğitim ve danışmanlık hizmeti veren hemşirelerin yaşlılık ve beraberinde getirdiği değişiklikler, sorunlar hakkında özel bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir. (31, 64).

1992 yılında International Council of Nurses'in (ICN) belirlediği "Sağlıklı Yaşlanma" temasında da hemşirelerin yaşlı bireye ilişkin rol ve sorumlulukları tanımlanmıştır. Bu temada hemşireliğin yaşlı bireyin bağımsızlığını sürdürmesine yardımcı olma, kendi kendine bakımı destekleme ve yaşlıların yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçladığı vurgulanmıştır (45). Aynı zamanda sağlık ekibi içerisinde yer alan hemşirenin yaşlı bireylere yönelik sağlıklı bir çevre oluşturulmasında,

yaşlıların bireysel becerilerinin geliştirilmesinde, hemşirelik bakımının profesyonel olarak verilmesinde, kronik hastalıkların azaltılmasında ve yaşa bağlı fonksiyon kayıplarının en aza indirilmesinde sorumlulukları bulunmaktadır (4, 31, 34).

Hemşire danışmanlık ve eğitim hizmetlerini planlarken öğrencilerin yaşlı bireyleri nasıl algıladıkları, nasıl gördüklerinin belirlenmesine ve ailelerinin bu konuya ilişkin duyarlılığının artırılmasına ilişkin uygulamaları göz önüne almalıdır. Bu nedenle hemşireler, öğrencilerin yaşam döngüsünün bir parçası olan yaşlılık dönemini tanıyabilmesi, yaşlılığa ilişkin olumsuz ön yargıların değiştirilebilmesi ve yaşlı ayrımcılığının ortadan kaldırılabilmesinde kritik rol oynamaktadırlar. Bunun için öğrencilerin yaşlanmaya karşı olumlu bakış açısına sahip olmaları, yaşlılığı bir felaket olarak değil bir süreç olarak görmeleri gerekmektedir. Bunu gerçekleştirebilmek içinde ilk olarak yaşlı ayrımcılığına ilişkin öğrencilerin kendi tutum ve değerlerini ortaya çıkaran araştırmalar yapılmalıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, üniversitede lisans öğrenimi gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amaçlanmıştır.

1.2.1. Araştırmanın Hipotezi

H₁: Üniversitede öğrenim gören öğrenciler yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahiptir.

H₀: Üniversitede öğrenim gören öğrenciler yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutuma sahiptir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. YAŞLANMA KAVRAMI

Yaşlanma, her canlı için intrauterin hayatta başlayıp ölüme kadar devam eden kaçınılmaz ve geri dönülmez bir süreçtir (4). Bir başka deyişle yaşlanma bir kişinin iş veriminin azalmasına, dengesinin kaybolmasına, sağlığının bozulmasına yol açan, vücudun yapısal yıkım ve harabiyetine neden olan değişikliklerin yaşandığı yaşam sürecidir (25). Genel olarak 65 yaş ve üzeri bireyler yaşlı kabul edilmekle birlikte yaşlılık sınıflaması ülkelerin içinde bulunduğu koşullar, sağlık güvence sistemleri ve doğuştan yaşam beklentisine göre değişiklik göstermektedir (66). DSÖ'nün tanımına göre yaşlılık “çevresel faktörlere uyum yeteneğinin azalmasıdır” (28). DSÖ (28), kronolojik açıdan yaşlılık dönemini; 65 yaş ve üzeri grup, BM (22) ise 60 yaş ve üzeri grup olarak kabul etmektedir.

Yaşlanma biyolojik, ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutlar içinde etkileşen karmaşık bir olaydır. Bu boyutlar aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır (21, 32, 86):

Biyolojik Yaşlanma: Zamana bağlı olarak bireyin anatomi ve fizyolojisindeki değişimlerdir. Yumurtanın döllenenmesinden sonra başlayan ve yetişkinlik boyunca devam bir olgu olarak tanımlanabilir. Bireyin görme yeteneğinin azalması, bireyde kronik hastalıkların ortaya çıkması gibi.

Ekonomik Yaşlanma: Parasal koşullardaki değişikliklerin etkisi ile yaşlı bireyin yaşam tarzının değişmesidir. Bireyin emekli olması gibi.

Psikolojik Yaşlanma: Bireyin davranışsal uyum yeteneğindeki yaşa bağlı değişimlerdir. Bireyin kendini yaşlı ve işe yaramaz hissetmesi gibi.

Sosyal Yaşlanma: Zaman akışı içinde edinilen sosyal konumun ve bireylerin sosyal rollerinin değişmesidir. Bu boyut, yaşlı bireyin aile ve toplum içindeki rolünün değişmesine bağlı olarak hem toplumsal hem de psikolojik yaşlanmasını etkilemesi açısından oldukça önemlidir. Bireyin sosyal olarak izole olması, rol kaybı yaşaması gibi.

2.2. YAŞLANMA SÜRECİNDE ORTAYA ÇIKAN DEĞİŞİKLİKLER

Yaşlılık fizyolojik, psikolojik ve sosyal yönden çeşitli sorunların görüldüğü bir yaşam dönemidir.

2.2.1. Fiziopatolojik Değişiklikler

Yaşlanma; ovum ile spermin birleşmesiyle başlayan, önlenemeyen ancak geciktirilebilen ve ölümle sonuçlanan bir süreçtir. Bu süreç içinde çeşitli fizyolojik değişiklikler söz konusudur. Yaşlanma süreciyle serebral kan akımında, nöron ve sinaps sayısında azalma olur. Ayrıca beyin metabolizması yavaşladığından nörotransmitter sentezi, serotonin, dopamin, norepinefrin metabolitlerinin beyindeki konsantrasyonları azalır. Beyin yapılarındaki bu dejeneratif değişiklikler de hafıza, dikkat, algı gibi bilişsel işlevleri ve psikomotor aktiviteyi olumsuz yönde etkiler (35, 60, 86).

Yaşlanma süreci ile birlikte sinir sistemi, kardiyovasküler, solunum, gastrointestinal, immün, hematopoetik, endokrin, kas-iskelet sistemleri ile duyu organlarında değişiklikler ve fonksiyonlarında azalmalar ortaya çıkar. Özellikle görme, işitme, tat, koku alma ve dokunma duyularının zayıflamasına bağlı algılama niteliği azalarak bilişsel bozukluklar görülmektedir (34, 35, 60, 86).

Yaşlanma ile birlikte kronik hastalıklar artmakta, bu hastalıkların da yaşlanmayı hızlandığı bildirilmektedir (60). Kronik hastalıkların neden olduğu yetersizlikler; fonksiyonel bozukluk, fizyolojik ve anatomik fonksiyonlarda yetersizlik ve kayıplara yol açmaktadır. Buna bağlı olarak yaşlı bireyler yaşamsal aktivitelerini gerçekleştirmede yetersizlik yaşamaktadır (18, 83). Yaşlanma süreci ile ortaya çıkan fizyolojik işlevlerde gerileme ve kronik hastalıklar, yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmede yetersiz olmalarına ve başkalarına bağımlı hale gelmelerine neden olmaktadır (83).

2.2.2. Psiko-Sosyal Değişiklikler

Yaşlılığın getirdiği fiziopatolojik değişiklikler aynı zamanda psiko-sosyal değişiklikleri de beraberinde getirmektedir (33, 44). Yaşlanma süreci; bilişsel fonksiyonlarda gerileme, üretkenlikte azalma, toplumsal rollerde değişme, kişilerarası iletişim ve gelirden azalma, bağımsızlığın ve sağlığın kaybı gibi sorunların yaşandığı bir kayıplar dönemidir (6, 60, 86). Yaşlı bireyler bu dönemde hareket yeteneklerinin azalması nedeniyle daha önce yapabildikleri işleri zorlanarak yapmaları ve maddi olanaklarının azalması onları başkalarına bağımlı hale getirmektedir. Bu durum yaşlı bireylerin ailelerine yük olduklarını hissetmelerine neden olmaktadır. Bunun yanında yaşlı bireylerin çaresizlik, güçsüzlük, işe

yaramazlık, yalnızlık, umutsuzluk, isteksizlik gibi duyguları yoğun yaşamaları nedeniyle benlik saygıları azalmaktadır (16, 18, 33).

Bireylerin yaşlandıkça fiziksel olarak yetersiz hale gelmeleri ve duyu sistemlerindeki değişiklikler sosyal yönden kısıtlanmalarına yol açmaktadır. Bunun sonucunda da bireylerin diğer bireylerle ilişkileri ve sosyal etkileşimleri zayıflamaktadır (4, 60, 86). Görme ve işitme kaybı; yaşlı bireylerin televizyon izleme, kitap ve gazete okuma, alışveriş gibi aktiviteleri yapmasını zorlaştırmakta ve ev kazalarına maruz kalma risklerini arttırmaktadır. Bunun yanında görme ve işitme kaybı, yaşlı bireylerin kişilerarası ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemektedir (18, 35).

Aile yapısının değişmesi ile yaşlı bireylerin ev içinde etkin rollerini kaybetmesi, kişilerarası ilişkilerinin kısıtlanması, emekli olması, üretkenliğinin ortadan kalkması, gelirin azalması, kent yaşamına uyum sağlayamaması, kuşaklararası çatışma yaşaması, eş ve statü kaybı gibi faktörler yaşlı bireylerin sosyal sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır (6, 27, 44, 86).

Yaşlanma sürecinde ortaya çıkan tüm bu sosyal sorunların yanısıra yaşlı bireylerde; depresyon, manik depresif psikoz, demans, anksiyete bozuklukları gibi çeşitli psikiyatrik sorunlar da görülmektedir (16, 18, 60, 70, 86). Yaşlı bireylerin tüm bu fizyopatolojik ve psiko-sosyal değişiklikler yaşamasının toplumsal ve sosyal bir sonucu olarak “yaşlı ayrımcılığı” ortaya çıkmaktadır.

2.3. YAŞLI AYRIMCILIĞI

Yaşlı ayrımcılığı terimi ilk defa 1969 yılında Amerika Ulusal Yaşlılık Enstitüsü başkanı Robert Butler tarafından kullanılmıştır

2.3.1. Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tanımlar

Gerontolog Robert Butler, yaşlı ayrımcılığını; yaşlı insanlara yönelik bir ayrımcılık, ırk ayrımcılığı ve cinsiyet ayrımcılığı gibi eyleme dönüşebilen bir terim olarak tanımlamıştır (82). Yaşlanma kötü, mümkünse kaçınılması gereken ve hastalıkla eşdeğer tutulan patolojik bir durum olarak algılanmaktadır (15, 54, 62). Bu nedenle yaşlı ayrımcılığı; yaşlandıkça oluşan yetersizliklerin, sınırlılıkların ve olumsuz değişikliklerin yorumlanması olarak da tanımlanmıştır (5, 22).

Literatürde, yaşlı ayrımcılığı teriminin pek çok kişi tarafından farklı şekillerde tanımlandığı göze çarpmaktadır (75, 101). Ancak günümüzde Palmore tarafından yapılan tanımlama daha sık kullanılmaktadır. Palmore yaşlı ayrımcılığını, “ileri yaştaki bireylere yönelik ön yargıyı, tutum ve davranışlar aracılığı ile ifade eden bir terim” olarak tanımlamıştır. Ayrıca Palmore yaşlı ayrımcılığının, ırk ve cinsiyet ayrımcılığından sonra üçüncü sırada yer alan en büyük “ayrımcılık” türlerinden biri olduğunu belirtmektedir (73).

Yaşlı ayrımcılığı bir kişiye sadece yaşı nedeniyle gösterilen farklı tavır, ön yargı, davranış ve eylemleri içinde barındıran çok boyutlu bir terimdir (22, 82). Bu nedenle yaşlı ayrımcılığına ilişkin veriler incelenirken, olumlu ve olumsuz tutumlar birarada ele alınmaktadır.

2.3.2. Yaşlı Ayrımcılığının Gelişmesinde Rol Oynayan Faktörler

2.3.2.1. Bireylerin Ölüme Karşı Bilinmezlikten Duydukları Korku

Ölüm kişinin yaşam döngüsünün dışında tutulmakta ve yaşamın doğal bir parçası olduğu unutulmaktadır. Hatta ölüm ile yaşlılık eş anlamlı olarak kavramlaştırılmıştır. Yaşlı ayrımcılığı gençlerin ve orta yaştakilerin güçsüzlük, işe yaramazlık, hastalık ve ölüme ilgili korkularının dışı vurumu ile şekillenmektedir (15, 22, 54, 82).

2.3.2.2. Medyada Gençliğe, Bedensel Güzelliğe ve Cinselliğe Verilen Önem

Politika alanlarından reklam filmlerine, eğitimden yönetime her alanda gençlik, dinamiklik, üreticilik ve bireysellik gibi değerler, genç imajlar teşvik edilmektedir (4, 18). Bu şekilde fiziksel görünüşleri ve gençlikleri kimliklerinin bir parçası olan toplumsal kesimler için yaşlanmak, bireylerin kendilerine olan güvenlerini azaltmakta ve yaşlılığa karşı olumsuz tutumlar geliştirmelerine neden olmaktadır (15, 73, 82).

2.3.2.3. Toplum Tarafından Ekonomik Verimliliğe ve Üreticiliğe Verilen Değer

Yaşam döngüsünün hem başı hem de sonu (çocuklar ve yaşlılar) verimliliğin olmadığı ve üretime katkı sağlanmadığı yıllardır. Bu dönemde orta yaştaki bireylerin,

çocukların ve yaşlıların ihtiyaçlarını ve bakım gereksinimini karşıladıkları kabul edilmektedir. Çocuklar geleceğe yönelik bir yatırım olarak görülürken, yaşlılar ekonomik verimliliklerini geride bıraktıkları için bir yük olarak görülmektedirler (15, 22, 54, 82).

2.3.2.4. Yaşlı Bireylere Yönelik Yapılan Araştırmalarda Kurumda Kalan Yaşlı Bireylerin Tercih Edilmesi

Yaşlı bireylere yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde, bu araştırmaların çoğunluğunun huzurevi, bakımevi, hastane gibi kurumlarda yapıldığı belirlenmiştir. Bu araştırmalar, toplumun yaşlıları sürekli bakıma muhtaç olarak algılamalarına neden olmaktadır (15, 22, 54, 75).

2.3.3. Yaşlı Ayrımcılığının Toplumsal Yaşama Etkileri

Yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumlar; sevecenlik, bilgelik, güvenilirlik, özgürlük ve mutluluk gibi öğeleri, olumsuz tutumlar ise; hastalık, işe yaramazlık, cinsel yaşamın olmaması, zihinsel fonksiyonlarda gerileme, izolasyon, yoksulluk ve depresyon gibi öğeleri içermektedir (73). Yaşlı ayrımcılığına ilişkin bu olumlu ve olumsuz tutumların toplumsal yaşamdaki etkileri birçok alanda karşımıza çıkmaktadır (22, 54, 82).

Literatürde yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumların en çok görüldüğü alanların çalışma yaşamı, aile yaşamı, sosyal yaşam, cinsel yaşam ve sağlık bakım sistemleri olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca yaşlanma süreci ile birlikte meydana gelen fiziksel, zihinsel ve psikolojik değişikliklere bağlı olarak yaşlı bireylerin ayrımcılığa uğradıkları belirtilmektedir (15, 54, 62, 68, 73, 75, 82, 84). Yaşlı bireylere ilişkin “yaşlı hastadır, cinsiyetsizdir, çirkindir, güçsüzdür ve zihinsel olarak yetersizdir” türünden olumsuz tutumlar bu alanlardaki olumsuz etkileri pekiştirmektedir (73, 84).

2.3.3.1. Çalışma Yaşamında Yaşlı Ayrımcılığı

Yaşlılara yönelik işyerlerinde yaşanan ayrımcılıklar; yaşlı bireylerin genç çalışanlara göre hızlı ve yeterli olmaması, işverenlerin yaşlı bireyleri çalıştırmak istememesi, deneyimli ve daha yüksek ücret ödenen yaşlı bireylerin genç ve düşük ücret ödenen bireylere tercih edilmesi gibi farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir (26). Yaşlı bireyler çalışacak gücü olmayan ve iş verimleri giderek azalan kişiler olarak görüldükleri için emekli edilmektedir. İş elemanı alımında ve terfi konusunda

gençlere öncelik verilmektedir. (26, 53). Diğer yandan literatürde yaşlı bireylerin iş değiştirme, iş kazasına maruz kalma ve işe gelmeme oranlarının gençlerden daha az olduğu belirtilmektedir (19, 97). Bunun yanında yaşlı bireylerin gençler ile kıyaslandığında daha bilgili, güvenilir ve dürüst olduklarına inanıldığı için iş yaşamında tercih edildikleri de vurgulanmaktadır (73). Yaşlılık dönemi üretken, sevebilen, yaşamdan doyum sağlayabilen birey için en verimli dönemdir. Bu nedenle yaşlılık, “Altın Çağ”, “Yeşil Yıllar”, “Üçüncü Yaş Dönemi” olarak algılanmalı ve olumlu değerler atfedilmelidir (5, 54).

2.3.3.2. Aile Yaşamında Yaşlı Ayrımcılığı

Toplumsal değişme, endüstrileşme ve kentleşme sürecine bağlı olarak, aile yaşamıyla ilgili yeni kalıpların ortaya çıkması ile geniş ailenin yerini giderek çekirdek aileye bırakması sonucu, yaşlı bireylerin aile içindeki rolü değişime uğramıştır (14, 23, 27, 82). Yaşlı bireylerin gelirinin az olduğuna ve aile üyelerinin maddi desteğine ihtiyaçları olduğuna inanıldığından yaşlı bireyler çocukları tarafından ekonomik yük olarak görülmektedir (54, 73). Bunun yanında maddi gücü yeterli olan yaşlı bireylerin ise, parasını nasıl kullanacağına çocukları karar vermektedir. Öyle ki yaşlı bireylerin ev, araba, eşya, kıyafet almaları aile üyeleri tarafından gereksiz görülmektedir (15, 23). Yaşlı bireylerin bakımı da aile bireyleri tarafından yük olarak algılanmaktadır (27). Aile içinde karar verme sürecinde yaşlı bireylerin gücü azalmıştır. Yaşlı bireylerin ev işleri, torun bakımı gibi konularda aile bireyelerine destek olmaları beklenmektedir (23, 72, 84). Literatürde aile üyelerinin yaşlı bireyin bilgi ve deneyimlerinden, yaşam tecrübelerinden yararlanmaları ve aile yaşamında yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum geliştirmelerinin aile bütünlüğünün korunması açısından son derece önemli olduğu vurgulanmaktadır (39).

2.3.3.3. Sosyal Yaşamda Yaşlı Ayrımcılığı

Yaşlı bireylerin yalnız yaşamayı sevdiklerine ve sosyal olarak izole olmayı tercih ettiklerine inanılmaktadır (15, 73). Bunun yanında yaşlı bireylerin tek başına sokağa çıkmaları, düğüne, alışverişe gitme gibi aktiviteleri yapmaları hoş karşılanmamakta; hatta zamanlarının çoğunu evde geçirmeleri istenmektedir (44). Ayrıca yaşlı bireylerin değişikliklere kolay uyum sağlayamadıkları ve yaşlı bireyler ile vakit geçirmenin sıkıcı olduğu düşünülmektedir. Bu durum yaşlı bireylerin sosyal

çevresi ile iletişimini sınırlayarak yalnızlık duygusu yaşamasına neden olmaktadır (54, 104). Sıra beklenen yerlerde ve toplu taşıma araçlarında yaşlı bireylere öncelik verilmemesi de sosyal yaşamdaki yaşlı ayrımcılığının bir başka boyutudur (44). Literatürde ise, yaşlı bireylerin aile üyeleri ve arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi istedikleri ve yalnız kalmayı sevmedikleri vurgulanmaktadır. Ayrıca yaşlı bireylerin sabırlı, hoşgörülü ve sevecen kişiler oldukları belirtilmektedir (73, 82).

2.3.3.4. Cinsel Yaşamda Yaşlı Ayrımcılığı

Yaşlı bireylerin cinsel yaşamlarının olmadığı düşünülmesi, yaşlı bireylerin seksüel arzularından utanmalarına ve seksüel aktiviteden kaçınmalarına yol açmaktadır. Bunun yanında yaşlı bireylerin yeniden evlenmeleri de hoş karşılanmamaktadır (16, 27, 104). Literatürde ise, cinsel ilişkinin yaşlı bireylerin yaşamlarında önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Ayrıca yaşlı bireylerin şu andaki cinsel yaşamlarının gebe kalma korkularının olmaması, iş stresi ve çocuk bakımı sorumluluklarının az olması, boş zamanlarının fazla olması gibi nedenlerle gençliklerindeki cinsel yaşamlarından daha tatmin edici olduğunu ifade ettikleri vurgulanmaktadır (54, 73).

2.3.3.5. Sağlık Bakım Sistemlerinde Yaşlı Ayrımcılığı

Sağlık bakım sistemlerinde yaşanan ayrımcılıklar, hizmeti sunanların yaşlı bireylerin kronik sorunları ile uğraşmak yerine genç bireylerin akut sağlık sorunları ile ilgilenmeyi tercih etmeleri şeklinde görülebilmektedir (15, 22, 73, 82).

2.3.3.6. Fiziksel Değişimlere Bağlı Yaşlı Ayrımcılığı

Güzelliğin genellikle gençlikle ilişkili olduğu düşünüğünden pek çok insan özellikle kadınlar yaşlandıkça çirkinleşmekten korkarlar. Literatürde kadınların bedenlerindeki yaşlanmanın; yaşlılığa karşı anksiyete düzeylerini arttırdığı, yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin olumsuz tutumlara sahip olmalarına neden olduğu vurgulanmaktadır (56, 57, 100). Yaşlı bireyler yaşlandıkça kocakarı, solmuş-tazelikliğini yitirmiş kadın, buruşmuş-kırışmış kadın, çirkin, yaşlı, fosil, keçi, dede, moruk, bunak gibi sıfatlarla tanımlanmaktadır. Bazı kültürlerde ise, yaşlılığın fiziksel belirtilerine hayranlık vardır. Örneğin Japonya'da gümüş renkli saçlar ve yüzdeki kırışıklıklar genellikle bilgelik, olgunluk belirtisi olarak hayranlık uyandırmaktadır (15, 82).

Yaşlı bireyler genellikle “hasta” ve “beceriksiz ve işe yaramaz” kişiler olarak görülmektedir. Yaşlı bireylerin hasta oldukları için zamanlarının çoğunu yatakta geçirdiklerine, enfeksiyon hastalıklarına yakalanma, ev kazalarına maruz kalma risklerinin fazla olduğuna ve tek başlarına günlük yaşam aktivitelerini yerine getiremediklerine inanılmaktadır (5, 15, 22, 73). Ancak literatürde yaşlı bireylerin ev ve trafik kazasına maruz kalma risklerinin ve akut hastalıkların görülme sıklığının gençlerden daha az olduğu belirtilmektedir. Ayrıca yaşlı bireylerin tuvalete gitme, banyo yapma, giyinip soyunma gibi günlük yaşam aktivitelerini devam ettirecek kadar sağlıklı olduğu da vurgulanmaktadır (54, 73).

2.3.3.7. Zihinsel Değişimlere Bağlı Yaşlı Ayrımcılığı

Yaşlı bireylerin yaşlandıkça zihinsel fonksiyonlarında gerileme olduğuna inanılmaktadır (73). Zihinsel fonksiyonlarda gerileme, mental yeteneklerin özellikle öğrenme ve hatırlama yeteneğinin yaşın ilerlemesiyle azalmaya başlamasıdır. Yaşlı bireylerin yeni bilgileri öğrenme yeteneklerinin az olduğuna, hafıza kaybı, oryantasyon bozukluğu ve konfüzyonu içeren bilişsel bozuklukların yaşlanma sürecinin kaçınılmaz bir parçası olduğuna inanılmaktadır. Bu durum yaşlı bireylerin toplumda “bunak” kişiler olarak görülmelerine yol açmaktadır (54, 62). Literatürde ise, yaşlı bireylerin çoğunun öğrenme ve hatırlama gibi mental yeteneklerinin normal olduğu ve kısa geçmişe yönelik hafıza kayıplarının olmadığı ya da çok az olduğu belirtilmektedir (73).

2.3.3.8. Psikolojik Değişimlere Bağlı Yaşlı Ayrımcılığı

Yaşlı bireyler hasta, işe yaramaz, yoksul ve izole kişiler olarak görüldüklerinden; yaşlı bireyler çaresizlik, güçsüzlük, işe yaramazlık, yalnızlık, umutsuzluk, isteksizlik gibi duyguları yoğun olarak yaşamaktadırlar (16, 18, 33, 70). Bu nedenle yaşlı bireyler sinirli, alıngan, çocuksu, huysuz, mutsuz ve depresyon yaşayan kişiler olarak görülmektedirler (18, 33, 73). Literatürde ise, yaşlı bireylerin yaşlılık ve yaşlanma sürecinde her zaman depresyon yaşamadıkları, hatta bu süreci “yaşamlarının en iyi dönemi” olarak gördükleri belirtilmektedir (54, 62). Bunun yanında yaşlı bireyler boş vakitlerinin fazla olması nedeniyle yapmak istedikleri ancak yapamadıkları aktivitelere yönelmektedirler. Böylece toplumun yaşlanmaya

karşı olumsuz tutumlarına rağmen yaşlı bireyler yaşlılık dönemini daha mutlu ve özgür yaşamaktadırlar (73).

2.3.4. Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Yapılan Çalışmalar

Yaşlı ayrımcılığına ilişkin yaşlı bireylerin ve toplumun görüşleri ve tutumlarının belirlenmesine yönelik araştırmalar bulunmaktadır (19, 61, 74, 77, 97, 109). Palmore tarafından, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yaşlı ayrımcılığının algılanması ve yaşlıların ayrımcılığa uğrama sıklıklarını belirlemek amacıyla çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada; yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerinden yararlanma, iş bulma, terfi etme, ev bulma ve kredi alma gibi konularda ayrımcılığa maruz kaldıkları belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen diğer sonuçlara göre, yaşlılar yaşlarından dolayı toplumun kendilerini kulakları iyi duymayan, söylenenleri anlamakta güçlük çeken ve sürekli hasta olan bireyler olarak gördüklerini ifade ettikleri saptanmıştır (74). Cheung ve arkadaşlarının, Japonya'da sosyal hizmet uzmanlarının ve toplumun yaşlılara karşı inançlarını belirlemek üzere yaptıkları çalışmada, yaşlı bireylerin sorumlu, bilinçli kişiler olarak kabul gördükleri belirlenmiştir. Aynı zamanda bu çalışmada, sosyal hizmet uzmanlarının ve toplumun yaşlı bireylerin yeni bir şeyi öğrenmelerinin gençlerden daha uzun sürmediği, duyularının azalmasının yaşlılığa bağlı olmadığı ve yaşlı bireylerin geçinecek kadar para kazanmaları gerektiğini ifade ettikleri saptanmıştır (19).

Ülkemizde ise, yaşlı bireyler ve yaşlılıkla ilgili çalışmalar, daha çok yaşlıların yaşam kalitesini ve sağlık sorunlarını belirlemeye yönelik konulara odaklanmıştır. Ülkemizde yaşlı ayrımcılığına ilişkin çok az çalışma bulunmaktadır. Türkiye Bilimler Akademisi tarafından “Yaşlılar ve Yaşlı Yakınları Açısından Yaşam Biçimi Tercihleri Projesi” kapsamında; yaşlıların yaşlılığa ilişkin düşünce ve algılarını belirlemek amacıyla niteliksel bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre; yaşlı bireylerin kendilerini ağrı ve hastalıkları olan, güçsüz, yorgun, kendi işini yapamayan, statü kaybı olan kişiler olarak algıladıkları, kendilerini yaşlı olarak tanımladıkları ve dünyadan el etek çekip soyutlayan kişiler olarak düşündükleri saptanmıştır (104). Ayrıca Geriatrik Bilimler Araştırma Merkezi'nin 65 yaş ve üzeri bireylerin yaşlılığa ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmada da, yaşlı bireylerin yaşlanma sürecine ilişkin “yaşlılık hastalıktır, yaşlılık hayatın sonuna gelmektir,

yaşlılık başkalarına muhtaç olmaktır” vb. olumsuz görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir (34).

Günümüzde yaşlı bireylere karşı ayrımcı davranışlar gösterenlerin çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu dikkati çekmektedir. Üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı olumsuz tutumlara sahip olduklarını gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır (2, 11, 36, 41, 48, 49, 53, 57, 63, 90, 93, 94, 112). Moyle'nin hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutum ve algılarını incelediği çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı olumsuz tutuma sahip oldukları ve yaşlıları en fazla oranda kırılğan, zayıf ve hasta bireyler olarak algıladıkları saptanmıştır (64). Reuben ve arkadaşlarının tıp öğrenimi gören öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarını inceledikleri çalışmalarda, öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları (“yaşlılar değişikliklere ayak uyduramazlar”, “yaşlılar sürekli hastalanırlar”, “yaşlılar sinirlidir”) saptanmıştır (81). Buna karşın, üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan diğer çalışmalarda, öğrencilerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir (24, 29, 30, 37, 43, 47, 50, 51, 85, 87, 89, 91, 92, 102, 110). McConatha ve arkadaşlarının Türk ve ABD’de öğrenim gören üniversite öğrencilerinin yaşlanmaya karşı tutumlarını belirlemek amacıyla ile yaptıkları çalışmada ise, öğrencilerin yaşlanmaya karşı olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Bunun yanında aynı çalışmada, Türk öğrencilerin ABD’li öğrencilere göre yaşlı bireyler ile vakit geçirmekten, yaşlı akrabaları ziyaret etmekten ve yaşlı bireylere yardım etmekten hoşlandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir (55). McKinlay ve Cowan’ın hemşirelik öğrencilerinin yaşlı hastalara/bireylere karşı tutumlarını inceledikleri çalışmada da, öğrencilerin yaşlı hastalara/bireylere karşı olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (59).

Ülkemizde ise, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesine yönelik çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak Pektekin ve arkadaşları öğrencilerin yaşlanma süreci ve yaşlılar hakkındaki düşüncelerini incelemiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin yaşlanma süreci ve yaşlılar hakkında olumlu düşündükleri (“herhangi bir konuda yaşlının fikrini almak ona güven verir”, “yaşlı bireyler aile üyeleri arasında uzlaştırıcı rol oynar”) saptanmıştır (76).

Yapılan çalışmalarda öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüme göre yaşlı bireylere karşı tutumları incelenmiştir. Edwards ve Aldous'un yaptıkları çalışmada, tıp öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumlarının İngilizce ve bilgisayar bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha olumlu olduğu belirlenmiştir (29). Bunun yanında sağlık bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı hastalara/bireylere karşı tutumlarının belirlendiği çalışmalar incelendiğinde de, öğrencilerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur (24, 30, 37, 43, 47, 50, 59, 85, 87, 89, 91, 92, 102, 110).

Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfa göre yaşlı bireylere karşı tutumlarının belirlendiği çalışmalar yapılmıştır. Hughes ve arkadaşları ile Wilkinson ve arkadaşlarının tıp öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarda, 4. sınıf öğrencilerinin yaşlı bireye karşı tutumlarının 1. sınıf öğrencilerinden daha olumlu olduğu saptanmıştır (43, 110).

Yapılan çalışmalarda öğrencilerin yaşları ile yaşlı bireylere karşı tutumları karşılaştırılmıştır. Thomas ve Hallebone'nun 11 ve 15 yaşındaki öğrenciler ile yaptıkları çalışmada, 15 yaşındaki öğrencilerin 11 yaşındaki öğrencilere göre yaşlı bireylere karşı daha olumsuz tutumlara sahip oldukları saptanmıştır (100). Scott ve arkadaşlarının ortaokul ve lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada da; lise öğrencilerinin yaşlanma sürecine ilişkin tutumlarının ortaokul öğrencilerine göre daha olumsuz olduğu belirlenmiştir (90).

Öğrencilerin cinsiyetine göre yaşlı bireylere karşı tutumlarının incelendiği çalışmalar yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere ve yaşlanma sürecine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarda, kız öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarının erkek öğrencilerden daha olumlu olduğu saptanmıştır (24, 37, 57, 93). Scott ve arkadaşlarının ortaokul ve lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada da; kız öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarının erkek öğrencilerden daha olumlu olduğu belirlenmiştir (90). Mc Conatta ve arkadaşlarının Türk ve ABD'de öğrenim gören üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ise, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yaşlı bireylere karşı daha olumsuz tutumlara sahip oldukları saptanmıştır (55). Bacanlı ve arkadaşlarının Türk ve Finlandiya'da öğrenim gören üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada da; kız öğrencilerin

yaşlanmaya karşı tutumlarının erkek öğrencilerden daha olumsuz olduğu belirlenmiştir (11).

Üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumlarının belirlendiği çalışmalar incelendiğinde, büyükanne ve büyükbabalarıyla iletişimi olan öğrencilerin yaşlı bireylere karşı daha olumlu tutumlara sahip oldukları saptanmıştır (2, 55, 92). Scott ve arkadaşlarının ortaokul ve lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ise; büyükanne ve büyükbabalarıyla en az haftada bir kez görüşen öğrencilerinin yaşlanma sürecine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir (90).

2.3.4. Yaşlı Ayrımcılığının Sosyo-Kültürel Etkisi

Bugün toplumların birçoğunda yaşlı bireyler ayrımcılığa uğramaktadır. Bu ayrımcılık genel olarak yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı toplumdaki bireylerin taşıdıkları olumsuz tutumlardan kaynaklanmaktadır (73, 80, 82). Gelecekte yaşlı nüfus oranının daha da artacağı düşünüldüğünde, toplumun yaşlı bireyleri yük olarak görmeleri ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha da olumsuz olması kaçınılmaz olacaktır (10, 15).

Birçok toplumda, yaşlılık ve yaşlanma ile ortaya çıkan değişiklikler genelde olumsuz karşılanmaktadır. Yaşlılık toplum bireyleri tarafından tüm yaşam alanlarında, üretkenlikte, yeterlilikte, bireysellik ve bağımsızlıkta azalma süreci olarak görülmektedir (15). Yaşlıya ve yaşlılığa kalıplaşmış düşüncelerle, ön yargılarla bakılmaktadır. Yaşlının nasıl davranacağı, ne giyeceği, duygularının ne olacağı artık bireye değil bireyin yaşına bağlı olarak değişmektedir (68, 80, 84). Yaşlı ayrımcılığı da, ayrımcı eylemlere dönüşebilen inançları (yaşlı insanlar çirkin, ters-aksi, hastadır vb.) ve tutumları (gençliğin ve genç olmanın yaşlılığa tercih edilmesi vb.) kapsamaktadır (54). Yaşlı ayrımcılığı “yaşlı”nın sözlük tanımında da ortaya çıkmaktadır. Buna göre “yaşlı olma; artmış yaşın etkilerini ve özelliklerini gösterme” olarak tanımlanmaktadır. Yaşlı olma/ihtiyarlamanın eş anlamlı sözcükleri de genellikle negatif kapsamlıdır. Bunlar genellikle bunama, güçsüzleşme, hastalıklı olma, eskime, kötüleşme, yıpranmış olma, fonksiyon görememe gibi olumsuz şeylerdir. Böylece yaşlılık toplum bireyleri tarafından kötü, mümkünse kaçınılması gereken bir durum olarak değerlendirilmektedir (15, 22, 54, 73).

Dünyada yaşlı nüfusun artması beraberinde yaşlı bireylerin bakım sorununu getirmiştir. Sanayileşme ve kentleşme sonucu ailenin değişikliğe uğrayarak

küçüldüğü ve çekirdekleştiği görülmektedir. Batı ülkelerinde yaşlı bireylerin büyüyen sorunlarını daha kolay ve ucuz çözümlenmek için yeni kurumlar kurulmuştur (10). Japonya gibi geleneksel toplumlarda ise, yaşlı bireylere hürmet edilerek, bilgelikleri, bilgi birikimleri ve deneyimlerinden yararlanılmakta ve yaşlının sosyal statüsünün daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Büyük Britanya’da ise, yaşlılar ya “değersiz, tuhaf, güçsüz, yetersiz” kişiler ya da “tecrübeli, yumuşak huylu ve olaylar karşısında sözü dinlenen bilgin” kişiler olarak görülmektedir (5).

Yaşlı bireylerin bakımında aile, tüm toplumlarda önemli role sahiptir. Cinsiyet rollerine uygun olarak yaşlı ebeveynin bakımı öncelikle kız çocuklar tarafından yapılmakta, az da olsa erkek çocuklarda yardım etmektedir (39, 72). Hem Doğu hem de Batı toplumlarında ailede yaşlının bakımından geleneksel olarak kadınlar sorumludur. Ancak ailede yaşlı bireye bakan kadının yaşlı birey ile olan akrabalığı farklıdır. Batıda kız çocukları ebeveynlerinin bakımını üstlenirken, geleneksel ataerkil toplumlarda erkeğin ailesi başka bir ifadeyle gelinler yaşlı bireyin ihtiyaçlarını karşılamaktadır (1). Çin’de ve Japonya’da hasta yaşlı bireylere birincil olarak kimlerin baktığı araştırılmıştır. Her iki ülkede de erkek çocuğun geleneksel olarak önceliği olduğu bulunmuştur. Ancak Çin’de evli erkek ve evli kız çocukların yaşlı bakımına ilişkin sorumluluğu eşit paylaştıkları ancak gelinlerin yaşlı bakımında daha az sorumluluğa sahip oldukları belirlenmiştir. Japonya’da ise gelinlerin evli kız çocuklardan iki kez daha fazla sorumluluk aldıkları ve evli erkek çocukların daha az sorumlulukları olduğu saptanmıştır (20).

Ülkemizde gelişmiş ülkelerin aksine 65 yaş ve üzeri nüfus oranı düşüktür. Bu nedenle yaşlılık büyük bir problem olarak algılanmaz. Geleneksel toplum olmamızdan dolayı, yaşlı bireyin bakım sorumluluğu büyük erkek çocuğa ve eşine verilmektedir (32, 39). Ülkemizde yaşlı bireylerin kaldıkları kurumların kapasitesi ve doluluk oranları incelendiğinde, geleneksel yapının devam ettiği, kırsal kesimde yaşayan yaşlı bireylerin çoğunluğunun aile ve akrabalarıyla yaşadığı gerçeğiyle karşılaşılmaktadır (14, 23).

Türk kültüründe yaşlıya saygı, yaşlının sözünü dinleme ve yaşlıya sahip çıkma geleneksel ve değişmez bir beklenti iken yaşlının toplum içindeki statüsü ve saygınlığı günümüzde değişmektedir. Kentleşme, göçler ve sanayileşmenin artması, ekonomik zorluklar, kadının çalışma hayatına girmesi, geniş aile yapısından çekirdek

aile yapısına geçiş ve sosyal yaşamdaki hızlı değişim özellikle büyük şehirlerde aile yapılarında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Bu değişiklikler de yaşlı bireyin bakımı ile ilgili sorunları gündeme getirmiştir (32, 44, 104). Akrabalık sistemiyle yaşlı bireyin bakımı ve korunması söz konusu iken, bu anlayışın yavaş yavaş değiştiği de görülmektedir. Ayrıca birden fazla çocuğa sahip olan yaşlı bireylerin bakımlarını çocukları yapamamakta, bu durum yaşlı bireylerin kurumda kalmayı tercih etmelerine yol açmaktadır (14, 72).

Yıllardır aile içinde söz sahibi olan yaşlı bireyler kentlerde yaşam şartlarının güçleşmesi ile ailelere yük olarak algılanmaya başlamıştır. Günümüzde yaşlı bireyler kentlerdeki yeni aile modeline ve kent yaşamına uyum sağlayamamakta ve mutsuz olmaktadır. Ülkemizde yaşanan bu hızlı ve çok yönlü değişimler sosyal yaşantıda ve iş hayatında daha çok gençlerin tercih edilmesine yol açmakta, yaşlıların ikinci plana itilmesine ve kültürel değerlerimizde bazı değişimlere neden olmaktadır (5).

2.4. YAŞLI AYRIMCILIĞI VE HEMŞİRELİK

Toplumun yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı taşıdıkları olumsuz tutumlar yaşlı bireylere sunulan sağlık hizmetlerini etkilemektedir (15, 73, 82). Son yıllarda sağlık bakım hizmetinin sunulduğu tüm alanlarda yaşlı bireylere yönelik ayrımcılık yapıldığı görüşü yaygındır. Yaşlı ayrımcılığı sağlık hizmetlerine şöyle yansiyabilir: (5)

- Sağlık bakım profesyonelleri, yaşlı bireylerin bakımı ile ilgili olarak yeterli eğitim almamaktadır.
- Yaşlı bireyler gençlerden daha az koruyucu bakım hizmeti almaktadır.
- Yaşlı bireylerin sağlık problemlerini tarama ve test etme sıklığı azdır.
- Yaşlı bireylerin tedavi süreçleri ihmal edilmektedir.
- Sağlık personeli yaşlı bireylerin yeni bilgiyi anlama ya da öğrenmede güçlük yaşadıklarını düşünerek, yaşlı bireylere sağlık durumları ile ilgili bilgi vermekten kaçınmaktadır.

Sağlık personeli içerisinde yer alan hemşirelerin yaşlı bireylere yönelik olumsuz ön yargı, değer, inanç ve tutumları yaşlı bireylere verdikleri bakımın kalitesine yansımaktadır. Örneğin hemşire yaşlı bireylerin sorunlarını yaşamın doğal bir seyri olarak düşünüp önemsememekte, ertelemekte ya da diğer hastalara öncelik

vermektedir (5). Bu nedenle hemşirelerin yaşlı bireylere yönelik olumsuz ön yargı, değer, inanç ve tutumlarını değiştirebilmek için; (4, 18, 31).

- Üniversitelerde hemşirelik eğitim programlarına yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin bilgilerin entegre edilmesi,
- Hemşirelerin yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin kurs, seminer ve sertifika programlarına katılımlarının desteklenmesi,
- Mezuniyet sonrası eğitim programlarında geriatri hemşireliğine ilişkin konulara yer verilmesi,
- Yaşlı bireye bakım veren hemşirenin rol ve sorumluluklarının yazılı protokollerle belirlenmesi gerekmektedir.

1992 yılında ICN'nin belirlediği "Sağlıklı Yaşlanma" temasında da hemşirelerin yaşlı bireye ilişkin rol ve sorumlulukları tanımlanmıştır. Bu temada hemşireliğin yaşlı bireyin bağımsızlığını sürdürmesine yardımcı olma, kendi kendine bakımı destekleme ve yaşlıların yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçladığı vurgulanmıştır (45). Aynı zamanda sağlık ekibi içerisinde yer alan hemşirenin yaşlı bireylere yönelik sağlıklı bir çevre oluşturulmasında, yaşlıların bireysel becerilerinin geliştirilmesinde, hemşirelik bakımının profesyonel olarak verilmesinde, kronik hastalıkların azaltılmasında ve yaşa bağlı fonksiyon kayıplarının en aza indirilmesinde sorumlulukları bulunmaktadır (4, 31, 34).

Hemşireliğin temel amaçlarından biri de bireyin, ailenin ve toplumun ihtiyaç duyduğu konularda eğitim ve danışmanlık hizmeti vermektir (60). Bu nedenle hemşireler, toplumun ve özellikle gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum kazanmalarında kritik rol oynamaktadırlar. Toplumun yaşlı ayrımcılığına ilişkin eşitlikçi bakış açısı kazanabilmesi, kendi düşünce, davranış ve tutumlarını geliştirebilmesi için rehberliğe gereksinimi vardır. Özellikle sağlık ekibi içerisinde yer alan hemşireler eğitimde rehber kişi olarak bu konuda ayrıcalıklı bir role sahiptirler. Hemşire bu danışmanlık ve eğitim hizmetlerini planlarken toplumun yaşlı bireyleri nasıl algıladıkları, nasıl gördüklerinin belirlenmesine ve bu konuya ilişkin duyarlılığının artırılmasına ilişkin uygulamaları göz önüne almalıdır. Ayrıca topluma eğitim ve danışmanlık hizmeti veren hemşirelerin yaşlılık ve beraberinde getirdiği değişiklikler, sorunlar hakkında özel bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir. (31, 64).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Şekli

Araştırma, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla metodolojik ve kesitsel olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Bu araştırma, Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan A.Ü'ye bağlı fakülte ve yüksekokullarda lisans öğrenimi gören öğrenciler üzerinde yapılmıştır.

A.Ü Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan üniversiteler arasında en fazla öğrenci sayısına sahip olmasından dolayı araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın uygulandığı üniversiteye ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

A.Ü bünyesinde beş yüksekokul (Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara Cebeci Sağlık Yüksekokulu¹, Ev Ekonomisi Yüksekokulu, Yabancı Diller Yüksekokulu, Çankırı Sağlık Yüksekokulu), yedi meslek yüksekokulu (Adalet Meslek Yüksekokulu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Başkent Meslek Yüksekokulu, Çankırı Meslek Yüksekokulu, Çankırı Sağlık Yüksekokulu, Beypazarı Meslek Yüksekokulu, Kalecik Meslek Yüksekokulu), 15 fakülte (Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Fen Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İletişim Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Tıp Fakültesi, Veteriner Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çankırı Orman Fakültesi) ve bir Devlet Konservatuarı bulunmaktadır (9). A.Ü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı Şubat 2007 kayıtlarına göre; A.Ü'de 15768 kız, 16569 erkek olmak üzere toplam 32337 öğrenci eğitim görmektedir. 2006–2007 öğretim yılı yüksek öğretim istatistiklerine göre, A.Ü'ye bağlı toplam 4063 öğretim elemanı (1093 profesör, 369 doçent, 243 yardımcı doçent, 173 öğretim görevlisi, 284 uzman, 306 okutman ve 1595 araştırma görevlisi) bulunmaktadır.

¹ Araştırmanın uygulandığı dönemde A.Ü Cebeci Sağlık Yüksekokulu Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne bağlı değildir.

3.3. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini, Ankara ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan A.Ü'ye bağlı fakülte ve yüksekokullarda lisans öğrenimi gören 12340 kız, 10916 erkek olmak üzere toplam 23256 öğrenci oluşturmaktadır.

3.4. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme, evren hacmi belli olduğunda kullanılan “Kitle Ortalaması Kestirimi İçin Örnekleme Genişliği” formülünden yola çıkılarak hesaplanmıştır (95).

$$n = N \cdot t^2 \cdot \sigma^2 / d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot \sigma^2$$

N: Evrendeki birey sayısı (23256)

n: Örnekleme alınacak birey sayısı (?)

σ^2 : Evren standart sapması (14.10)

t: Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablo değeri (1.96)

d: Ortalamaya göre yapılmak istenen \pm sapma (2)

$$n = 23256 \cdot (1.96)^2 \cdot (14.10)^2 / (2)^2 \cdot (23256-1) + (1.96)^2 \cdot (14.10)^2$$

n = 190 öğrenci

Yapılan istatistiksel hesaplama göre; araştırmanın örnekleme minimum 190 öğrencinin alınması gerekmektedir. Araştırmanın istatistiksel analiz aşamasında kolaylık sağlayarak daha nitelikli sonuçlar elde edebilmek için araştırmaya 300 öğrenci alınmasına karar verilmiştir. Araştırmanın örnekleme oluşturacak fakülte ve yüksekokullara karar verebilmek için “Basit Rastgele Örnekleme Yöntemi” kullanılmıştır (95). Bu örnekleme yöntemine göre, tüm fakülte ve yüksekokullar isimlerine numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak örnekleme alınacak fakülte ve yüksekokullara karar verilmiştir. Örnekleme kapsamına alınacak fakülte ve yüksekokullar ile bu fakülte ve yüksekokullara bağlı bölümler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.1. Araştırmanın Örneklemine Alınan Fakülte/Yüksekokullar ve Bölümleri

FAKÜLTE / YÜKSEKOKULLAR	ÖRNEKLEME ALINACAK BÖLÜMLER
1- Siyasal Bilgiler Fakültesi — Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri — İktisat — İşletme — Siyasal Bilgiler ve Kamu Yönetimi — Maliye — Uluslararası İlişkiler	İşletme
2- Fen Fakültesi — Astronomi ve Uzay Bilimleri — Biyoloji — Fizik — İstatistik — Kimya — Matematik	Matematik
3- Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu — Beden Eğitimi — Spor Yönetimi — Antrenörlük — Beden Eğitimi ve Öğretimi	Spor Yönetimi
4- Mühendislik Fakültesi — Bilgisayar Mühendisliği — Elektronik Mühendisliği — Fizik Mühendisliği — Gıda Mühendisliği — Jeofizik Mühendisliği — Jeoloji Mühendisliği — Kimya Mühendisliği	Jeoloji Mühendisliği
5- Tıp Fakültesi	Tıp Fakültesi
6- Dış Hekimliği Fakültesi	Dış Hekimliği Fakültesi
7- Eczacılık Fakültesi	Eczacılık Fakültesi
8- Eğitim Bilimleri Fakültesi — Bilgisayar Öğretimi Teknoloji Öğretmenliği — Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği — Eğitim Programlama Öğretimi — Eğitim Yönetimi ve Planlama — Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık — Sosyal Bilgiler Öğretmenliği — Zihinsel Engelliler Öğretmenliği	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
9- İlahiyat Fakültesi	İlahiyat Fakültesi
10- Hukuk Fakültesi	Hukuk Fakültesi
11- İletişim Fakültesi — Radyo Televizyon Sinema — Halkla İlişkiler — Gazetecilik	Radyo Televizyon Sinema

12- Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi <ul style="list-style-type: none"> — Alman Dili ve Edebiyatı — Amerikan Kültürü — Antropoloji — Arap Dili ve Edebiyatı — Arkeoloji — Bilgi ve Belge Yönetimi — Bulgar Dili ve Edebiyatı — Coğrafya — Çağdaş Türk Lehçeleri — Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı — Dilbilim — Fars Dili ve Edebiyatı — Felsefe — Fransız Dili ve Edebiyatı — Halk Bilimi — Hindoloji — Hititoloji — Hungaroloji — İngiliz Dili ve Edebiyatı — İspanyol Dili ve Edebiyatı — İtalyan Dili ve Edebiyatı — Japon Dili ve Edebiyatı — Kore Dili ve Edebiyatı — Latin Dili ve Edebiyatı — Leh Dili ve Edebiyatı — Psikoloji — Rus Dili ve Edebiyatı — Sanat Tarihi — Sinoloji — Sosyoloji — Sümeroloji — Tarih — Tiyatro — Türk Dili ve Edebiyatı — Urdu Dili ve Edebiyatı — Yunan Dili ve Edebiyatı 	Tiyatro
13- Veteriner Fakültesi	Veteriner Fakültesi
14- Ziraat Fakültesi <ul style="list-style-type: none"> — Peyzaj Mimarlığı — Ziraat Mühendisliği 	Ziraat Mühendisliği
15- Ev Ekonomisi Yüksekokulu	Ev Ekonomisi Yüksekokulu
16- Ankara Cebeci Sağlık Yüksekokulu <ul style="list-style-type: none"> — Ebelik — Hemşirelik 	Ebelik
17- Konservatuar <ul style="list-style-type: none"> — Koro — Modern Dans 	Koro

Seçilen fakülte ve yüksekokulların tüm sınıflarından örnekleme alınacak kız ve erkek öğrenci sayısı “Büyükklüğe Orantılı Tabakalı Rastgele Örnekleme Yöntemi” ile belirlenmiştir.

Tabakalardan örnekleme alınacak öğrenci sayısını bulmak için $n_i = (N_i / N) \cdot n$ formülü kullanılmıştır (95). Formülde;

$$n_i = (N_i / N) \cdot n$$

i: Tabaka numarası

N_i : i nolu tabakadaki birey sayısı

N: Evrendeki birey sayısı

n: Tabakadaki birey sayısı

n_i : i nolu tabakadan alınacak birey sayısı

Örnek:

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak öğrenci sayısı} = (1 \text{ nolu tabakadaki öğrenci sayısı} / \text{toplam öğrenci sayısı}) \cdot 300$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak öğrenci sayısı} = (1779 / 23256) \cdot 300$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak öğrenci sayısı} = 23$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf öğrenci sayısı} = (1 \text{ nolu tabakadaki birinci sınıf öğrenci sayısı} / 1 \text{ nolu tabakadaki birinci sınıf öğrenci sayısı}) \cdot 23$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf öğrenci sayısı} = (504 / 1779) \cdot 23$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf öğrenci sayısı} = 7$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf kız öğrenci sayısı} = (1 \text{ nolu tabakadaki birinci sınıf kız öğrenci sayısı} / 1 \text{ nolu tabakadaki birinci sınıf kız öğrenci sayısı}) \cdot 7$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf kız öğrenci sayısı} = (159 / 504) \cdot 7$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf kız öğrenci sayısı} = 2$$

Tabakalarda yer alan fakülte ve yüksekokul bölümleri ile öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıflarına göre dağılımları Tablo 3.2’de yer almaktadır.

Tablo 3.2. Araştırma Örneklemine Alınan Fakülte/Yüksekokul Bölümlerini Sınıflara ve Cinsiyete Göre Dağılımı

FAKÜLTE/ YÜKSEKOKUL VE BÖLÜMÜ	SINIF	Evren (N) Örneklem (n)		TOPLAM	
		KIZ	ERKEK		
1	Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümü	1. sınıf	159 (N) 2 (n)	345 (N) 5 (n)	504 (N) 7 (n)
		2. sınıf	156 (N) 2 (n)	277 (N) 4 (n)	433 (N) 6 (n)
		3. sınıf	135 (N) 1 (n)	236 (N) 3 (n)	371 (N) 4 (n)
		4. sınıf	185 (N) 2 (n)	286 (N) 4 (n)	471 (N) 6 (n)
2	Fen Fakültesi Matematik Bölümü	1. sınıf	306 (N) 4 (n)	317 (N) 4 (n)	623 (N) 8 (n)
		2. sınıf	253 (N) 3 (n)	179 (N) 2 (n)	432 (N) 5 (n)
		3. sınıf	242 (N) 3 (n)	128 (N) 2 (n)	370 (N) 5 (n)
		4. sınıf	448 (N) 6 (n)	450 (N) 6 (n)	898 (N) 12 (n)
3	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yönetimi Bölümü	1. sınıf	20 (N) 0 (n)	50 (N) 1 (n)	70 (N) 1 (n)
		2. sınıf	18 (N) 0 (n)	38 (N) 1 (n)	56 (N) 1 (n)
		3. sınıf	11 (N) 0 (n)	43 (N) 1 (n)	54 (N) 1 (n)
		4. sınıf	5 (N) 0 (n)	44 (N) 0 (n)	49 (N) 0 (n)
4	Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü	1. sınıf	179 (N) 2 (n)	255 (N) 4 (n)	434 (N) 6 (n)
		2. sınıf	178 (N) 2 (n)	220 (N) 3 (n)	398 (N) 5 (n)
		3. sınıf	114 (N) 1 (n)	196 (N) 3 (n)	310 (N) 4 (n)
		4. sınıf	127 (N) 1 (n)	226 (N) 3 (n)	353 (N) 4 (n)
5	Tıp Fakültesi	1. sınıf	112 (N) 2 (n)	135 (N) 2 (n)	247 (N) 4 (n)
		2. sınıf	150 (N) 2 (n)	140 (N) 2 (n)	290 (N) 4 (n)
		3. sınıf	101 (N) 1 (n)	129 (N) 2 (n)	230 (N) 3 (n)
		4. sınıf	168 (N) 2 (n)	157 (N) 2 (n)	325 (N) 4 (n)
		5. sınıf	99 (N) 1 (n)	85 (N) 1 (n)	184 (N) 2 (n)
		6. sınıf	184 (N) 2 (n)	141 (N) 2 (n)	325 (N) 4 (n)

6	Diş Hekimliği Fakültesi	1. sınıf	65 (N) 1 (n)	60 (N) 1 (n)	125 (N) 2 (n)
		2. sınıf	71 (N) 1 (n)	43 (N) 0 (n)	114 (N) 1 (n)
		3. sınıf	77 (N) 1 (n)	42 (N) 1 (n)	119 (N) 2 (n)
		4. sınıf	47 (N) 1 (n)	40 (N) 0 (n)	87 (N) 1 (n)
		5. sınıf	73 (N) 1 (n)	47 (N) 0 (n)	120 (N) 1 (n)
7	Eczacılık Fakültesi	1. sınıf	65 (N) 1 (n)	68 (N) 1 (n)	133 (N) 2 (n)
		2. sınıf	71 (N) 1 (n)	50 (N) 1 (n)	121 (N) 2 (n)
		3. sınıf	83 (N) 1 (n)	66 (N) 1 (n)	149 (N) 2 (n)
		4. sınıf	112 (N) 1 (N)	76 (N) 1 (n)	188 (N) 2 (n)
8	Eğitim Bilimleri Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü	1. sınıf	275 (N) 3 (n)	217 (N) 3 (n)	492 (N) 6 (n)
		2. sınıf	343 (N) 5 (n)	172 (N) 2 (n)	515 (N) 7 (n)
		3. sınıf	325 (N) 4 (n)	135 (N) 2 (n)	460 (N) 6 (n)
		4. sınıf	313 (N) 4 (n)	175 (N) 2 (n)	488 (N) 6 (n)
9	İlahiyat Fakültesi	1. sınıf	78 (N) 1 (n)	41 (N) 0 (n)	119 (N) 1 (n)
		2. sınıf	56 (N) 1 (n)	31 (N) 0 (n)	87 (N) 1 (n)
		3. sınıf	41 (N) 1 (n)	19 (N) 0 (n)	60 (N) 1 (n)
		4. sınıf	39 (N) 1 (n)	29 (N) 0 (n)	68 (N) 1 (n)
10	Hukuk Fakültesi	1. sınıf	220 (N) 3 (n)	229 (N) 3 (n)	449 (N) 6 (n)
		2. sınıf	213 (N) 3 (n)	271 (N) 3 (n)	484 (N) 6 (n)
		3. sınıf	231 (N) 3 (n)	266 (N) 3 (n)	497 (N) 6 (n)
		4. sınıf	449 (N) 6 (n)	443 (N) 6 (n)	892 (N) 12 (n)
11	İletişim Fakültesi Radyo Televizyon Sinema Bölümü	1. sınıf	137 (N) 2 (n)	176 (N) 2 (n)	313 (N) 4 (n)
		2. sınıf	111 (N) 1 (n)	144 (N) 2 (n)	255 (N) 3 (n)
		3. sınıf	123 (N) 2 (n)	100 (N) 1 (n)	223 (N) 3 (n)
		4. sınıf	118 (N) 1 (n)	136 (N) 2 (n)	254 (N) 3 (n)
12	Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü	1. sınıf	996 (N) 13 (n)	671 (N) 8 (n)	1667 (N) 21 (n)
		2. sınıf	911 (N) 12 (n)	546 (N) 7 (n)	1457 (N) 19 (n)
		3. sınıf	648 (N) 8 (n)	295 (N) 4 (n)	943 (N) 12 (n)
		4. sınıf	901 (N) 12 (n)	553 (N) 7 (n)	1454 (N) 19 (n)

13	Veteriner Fakültesi	1. sınıf	58 (N) 1 (n)	141 (N) 2 (n)	199 (N) 3 (n)
		2. sınıf	31 (N) 0 (n)	137 (N) 2 (n)	168 (N) 2 (n)
		3. sınıf	41 (N) 0 (n)	142 (N) 2 (n)	183 (N) 2 (n)
		4. sınıf	31 (N) 0 (n)	151 (N) 2 (n)	182 (N) 2 (n)
		5. sınıf	49 (N) 0 (n)	109 (N) 2 (n)	158 (N) 2 (n)
14	Ziraat Fakültesi Ziraat Mühendisliği Bölümü	1. sınıf	180 (N) 2 (n)	297 (N) 4 (n)	477 (N) 6 (n)
		2. sınıf	194 (N) 3 (n)	263 (N) 3 (n)	457 (N) 6 (n)
		3. sınıf	159 (N) 2 (n)	176 (N) 3 (n)	335 (N) 5 (n)
		4. sınıf	190 (N) 2 (n)	209 (N) 3 (n)	399 (N) 5 (n)
15	Ev Ekonomisi Yüksekokulu	1. sınıf	98 (N) 1 (n)	9 (N) 0 (n)	107 (N) 1 (n)
		2. sınıf	69 (N) 1 (n)	1 (N) 0 (n)	70 (N) 1 (n)
		3. sınıf	44 (N) 1 (n)	1 (N) 0 (n)	45 (N) 1 (n)
		4. sınıf	69 (N) 1 (n)	7 (N) 0 (n)	76 (N) 1 (n)
16	Ankara Cebeci Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü	1. sınıf	143 (N) 2 (n)	0 (N) 0 (n)	143 (N) 2 (n)
		2. sınıf	127 (N) 2 (n)	0 (N) 0 (n)	127 (N) 2 (n)
		3. sınıf	124 (N) 2 (n)	0 (N) 0 (n)	124 (N) 2 (n)
		4. sınıf	120 (N) 1 (n)	0 (N) 0 (n)	120 (N) 1 (n)
17	Konservatuar Koro Bölümü	1. sınıf	19 (N) 1 (n)	17 (N) 0 (n)	36 (N) 1 (n)
		2. sınıf	15 (N) 0 (n)	17 (N) 1 (n)	32 (N) 1 (n)
		3. sınıf	18 (N) 0 (n)	10 (N) 0 (n)	28 (N) 0 (n)
		4. sınıf	19 (N) 0 (n)	11 (N) 0 (n)	30 (N) 0 (n)
TOPLAM			12340 (N) 156 (n)	10916 (N) 144 (n)	23256 (N) 300 (n)

Tabakalarda yer alan bölümlerden hangi öğrencilerin örneklem kapsamına alınacağına “Basit Rastgele Örneklem Yöntemi” kullanılarak karar verilmiştir (95). Bu örnekleme yöntemine göre, tabakalarda yer alan öğrenciler isimlerine numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak örnekleme alınacak öğrencilere karar verilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

3.5.1. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması

Bu araştırmada veri toplama araçları, araştırmacı tarafından konuya ilişkin literatür incelenerek hazırlanmıştır (16, 34, 47, 49, 53, 55, 57, 61, 63, 73-75, 77, 80, 82, 85, 89, 97, 104, 110, 112). Aynı zamanda veri toplama araçlarının hazırlanmasında Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği (*, **), Tıp Fakültesi Halk Sağlığı (***), Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon (****), Sosyoloji (*****) ve Psikoloji (*****) alanlarında uzman kişilerin¹ görüşlerinden de yararlanılmıştır. Veri toplama araçları iki bölümden oluşmaktadır:

3.5.1.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Anket Formu

Anket formu, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin ve ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri; yaş, cinsiyet, medeni durum, doğum yeri, doğduğu ilin gelişmişlik düzeyi, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun yaşadığı yer, süresi ve bu yerin gelişmişlik düzeyi, mezun olunan lise, şu anda yaşadığı yer, kardeş sayısı, aile tipi, ebeveynlerin öğrenim durumu ve mesleğine yönelik sorular yer almaktadır.

İkinci bölümde ise, öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile yaşamaya ilişkin düşüncelerine yönelik sorular (şimdiye kadar yaşlı ile birlikte aynı evde yaşama durumu ve süresi, birlikte yaşanan yaşlı kişiler, büyükanne ve büyükbabanın yaşadığı yer, ebeveyni ile yaşamayı isteme durumu, isteme nedeni, istememe nedeni) bulunmaktadır (Ek 1).

¹ * Prof. Dr. Lale Taşkın, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği AD

** Doç. Dr. Füsun Terzioğlu, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği AD

*** Prof. Dr. Ayşe Akın, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

**** Prof. Dr. Yeşim Gökçe Kutsal, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon AD

***** Doç. Dr. Sibel Kalaycıoğlu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

***** Doç. Dr. Tülin Gençöz, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

3.5.1.2. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği

Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından “Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği” (YATÖ) adı verilen ölçme aracı geliştirilmiştir.

3.5.1.2.1. Deneme Ölçeğinin Hazırlanması (3, 7, 13, 52, 58, 69, 96, 98, 99, 103):

1. Aşama: Literatür incelenerek, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik tutum cümleleri hazırlanmıştır (36, 41, 48, 57, 61, 68, 73-75, 77, 80, 82, 84, 93, 94, 101).

2. Aşama: Yaşlı ayrımcılığına maruz kalan bireyin yaşlı bireyler olmasından dolayı, yaşlıların bu konuya ilişkin görüşlerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmüştür. Bu açıdan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır (Ek 2). Görüşme formunun hazırlanmasında ilgili literatürden (16, 34, 47, 49, 53, 55, 57, 61, 63, 73-75, 77, 80, 82, 85, 89, 97, 104, 110, 112) yararlanılmış ve bu konuda uzmanlardan¹ görüş alınmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan görüşme formu, Ankara Valiliği’nden gerekli izin (Ek 3) alınarak yaşlı bireylere uygulanmıştır. Görüşme formunun uygulanacağı yaşlı bireylerin yaşadığı yere “Basit Rasgele Örnekleme Yöntemi” ile karar verilmiştir (95). Bu örnekleme yöntemine göre, Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan tüm ilçeler numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak Mamak ilçesi seçilmiştir (95). Mamak ilçesinin mahalleleri arasından yine “Basit Rasgele Örnekleme Yöntemi” ile basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak Demirlibağçe Mahallesi belirlenmiştir (95).

DSÖ 65 yaş ve üzeri bireyleri yaşlı, 75 yaş ve üzeri bireyleri ise “ihtiyarlar”

¹ * Prof. Dr. Lale Taşkın, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği AD

** Doç. Dr. Füsün Terzioğlu, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği AD

*** Prof. Dr. Ayşe Akın, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

**** Prof. Dr. Yeşim Gökçe Kutsal, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon AD

***** Doç. Dr. Sibel Kalaycıoğlu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

***** Doç. Dr. Tülin Gençöz, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

olarak sınıflamaktadır (28). 75 yaş ve üzeri bireyler, görüşme formundaki sorulara etkin cevap veremeyecekleri düşünülerek görüşmeye dahil edilmemişlerdir. Bu nedenle araştırmada görüşme formu, 65–74 yaş arası bireylere uygulanmıştır. Demirlibahçe Mahallesi'nde yaşayan 65–74 yaş arası bireyleri belirlemek için mahallenin muhtarı ile görüşülmüştür. Görüşme formunun uygulanacağı 65–74 yaş arası bireylere “Basit Rasgele Örnekleme Yöntemi” ile karar verilmiştir (95). Bu örnekleme yöntemi ile yaşlı bireyler yaş grupları, cinsiyet ve öğrenim düzeylerine göre listelenmiş ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak görüşme formunun uygulanacağı yaşlı bireylere karar verilmiştir. Buna göre, 65–74 yaş arasında (65–69, 70–74 yaş grupları) ve farklı öğrenim düzeylerindeki (okuryazar olmayan, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, üniversite mezunu), yaşlı bireylerden birer kişi alınarak 10 kadın, 10 erkek olmak üzere toplam 20 yaşlı bireye görüşme formu uygulanmıştır.

3. Aşama: Yaşlı bireylere karşı yapılan ayrımcılıklar özellikle gençlerin genel olarak yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı taşıdıkları olumsuz tutumlardan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin görüşlerini belirlemek ve tutum cümlelerinin oluşturulmasında kullanılmak üzere kompozisyon formu hazırlanmıştır (Ek 4). Kompozisyon formunda bulunan yönlendirme sorularının hazırlanmasında konu ile ilgili literatürden (16, 34, 47, 49, 53, 55, 57, 61, 63, 73-75, 77, 80, 82, 85, 89, 97, 104, 110, 112) ve aynı uzmanların¹ görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan kompozisyon formunun uygulanacağı fakülte ve yüksekokullara karar verebilmek için Hacettepe Üniversitesi (H.Ü)'nin tüm fakülte ve yüksekokulları için “Basit Rasgele Örnekleme Yöntemi” kullanılmıştır (95). Bu örnekleme yöntemine göre, tüm fakülte ve yüksekokullara

¹ * Prof. Dr. Lale Taşkın, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği AD

** Doç. Dr. Füsün Terzioğlu, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği AD

*** Prof. Dr. Ayşe Akın, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

**** Prof. Dr. Yeşim Gökçe Kutsal, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon AD

***** Doç. Dr. Sibel Kalaycıoğlu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

***** Doç. Dr. Tülin Gençöz, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak kompozisyon formunun uygulanacağı bölüme karar verilmiştir. Bu doğrultuda belirlenen Eczacılık Fakültesi'nden kompozisyon formunun uygulanacağı öğrencileri seçmek için "Basit Rastgele Örneklem Yöntemi" kullanılmıştır (95). Bu örneklem yöntemine göre, öğrenciler isimlerine numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak kompozisyon formunun uygulanacağı öğrenciler seçilmiştir. Eczacılık Fakültesi'nden gerekli izin (Ek 5) alınarak tüm sınıflardan (1., 2., 3., 4. ve 5. sınıf) her sınıfı üç kız, üç erkek öğrenci temsil edecek şekilde toplam 30 öğrenciye kompozisyon formu uygulanmıştır.

4. Aşama: Literatürde, ölçme aracı olarak hazırlanan ölçeğin maddeleri oluşturulurken, ölçekte yer alacağı tahmin edilen madde sayısının en az üç katı kadar maddenin hazırlanması önerilmektedir (99). Deneme ölçeği için tahmin edilen madde sayısı 30 olarak düşünülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme sonuçları ve yazılan kompozisyondan elde edilen veriler; araştırmacı tarafından değerlendirilerek, tutum ifadesi olabileceği düşünülen ifadeler belirlenmiştir. Bu ifadeler, tutum cümlesi yazma kurallarına uygun olarak yeniden düzenlenerek, tahmin edilen madde sayısının yaklaşık üç katı olan 94 maddelik deneme ölçeği hazırlanmıştır.

5. Aşama: Tutum cümlesi halinde düzenlenen maddeler aynı zamanda Ölçme Değerlendirme (*) ve Psikoloji bölümlerinden (**) uzman kişilerin¹ görüşleri alınarak yeniden değerlendirilmiştir.

6. Aşama: Uzman görüşleri ve literatür doğrultusunda hazırlanan tutum ifadelerinin amacına uygun olma ve ölçülmek istenen alanı temsil etme durumunun belirlenmesinde uzman görüşünden yararlanılmıştır. Bu amaçla, her bir maddenin yaşlı ayrımcılığı ile ilgili olup olmadığını belirlemek için; Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği (iki uzman), Halk Sağlığı, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon, Sosyoloji ve

¹ * Yrd. Doç. Dr. Ömer Kutlu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Ölçme ve Değerlendirme AD

** Doç. Dr. Tülin Gençöz, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

Psikoloji alanlarında olmak üzere altı kişilik bir uzman grubu¹, tutum ifadelerini yeniden incelemiş; dil, kapsam ve psikometrik geçerlilik yönünden değerlendirmiştir.

7. Aşama: Uzman grubun değerlendirmeleri ve önerileri ölçme değerlendirme uzmanı tarafından tekrar değerlendirilerek anlamlı olan tutum cümleleri deneme ölçeği kapsamına alınmış ve ölçek üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmeler sonucunda 94 maddelik deneme ölçeği, 38 maddeye indirilmiştir.

8. Aşama: Geliştirilen deneme ölçeği 38 maddeden oluşan, “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” seçenekleri olan 5’li likert tipi bir ölçektir (Ek 6).

9. Aşama: Deneme ölçeği, öğrenciler yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum cümlelerine; tamamen katılıyorsa “5” puan, katılıyorsa “4” puan, kararsızsa “3” puan, katılmıyorsa “2” puan, kesinlikle katılmıyorsa “1” puan olacak şekilde puanlandırılmıştır. Yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutum cümleleri ise; yukarıda belirtilen puanlamanın tam tersi olarak, öğrenciler tamamen katılıyorsa “1” puan, katılıyorsa “2” puan, kararsızsa “3” puan, katılmıyorsa “4” puan, kesinlikle katılmıyorsa “5” puan olacak şekilde puanlandırılmıştır. Bu puanlama şekli ile deneme ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 190; en düşük puan ise, 38 olarak hesaplanmıştır.

3.5.1.2.2. Deneme Ölçeğinin Uygulaması

Deneme ölçeği uygulanmadan önce, araştırmanın örnekleme alınan H.Ü Rektörlüğü’nden (Ek 7) ve örneklem kapsamına alınan öğrencilerden (Ek 8) yazılı izin alınmıştır. Deneme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik değerlendirmesi, H.Ü’de

¹ * Prof. Dr. Lale Taşkın, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği AD

** Doç. Dr. Füsün Terzioğlu, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği AD

*** Prof. Dr. Ayşe Akın, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

**** Prof. Dr. Yeşim Gökçe Kutsal, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon AD

***** Doç. Dr. Sibel Kalaycıoğlu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

***** Doç. Dr. Tülin Gençöz, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

lisans öğrenimi gören kız ve erkek öğrenciler ile 13 Şubat-30 Mart 2007 tarihleri arasında yapılmıştır.

Literatürde, ölçek geliştirilirken her bir ölçek maddesi için 5–10 kişinin örnekleme alınması önerilmektedir (3, 52, 99). Bu nedenle hazırlanan 38 maddelik deneme ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması için 380 öğrencinin örnekleme kapsamına alınmasının yeterli olacağı düşünülmüştür. Ancak, öğrenci sayısının fazla olmasının ön deneme analizleri açısından daha yararlı olacağı düşünülerek 500 öğrencinin örnekleme alınmasına karar verilmiştir.

H.Ü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 2006 kayıtlarına göre; H.Ü’de 9935 kız, 7401 erkek olmak üzere toplam 17.336 öğrenci öğrenim görmektedir. Deneme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının örneklemini oluşturacak fakülte ve yüksekokullara karar verebilmek için “Basit Rastgele Örnekleme Yöntemi” kullanılmıştır (95). Bu örnekleme yöntemine göre, tüm fakülte ve yüksekokullar isimlerine numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak deneme ölçeğinin örnekleme alınacak fakülte ve yüksekokullara karar verilmiştir. Deneme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması için örnekleme kapsamına alınacak fakülte ve yüksekokullar ile bu fakülte ve yüksekokullara bağlı bölümler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.3. Deneme Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmasının Örnekleme Alınan Fakülte/Yüksekokullar ve Bölümleri

FAKÜLTE / YÜKSEKOKULLAR	ÖRNEKLEME ALINACAK BÖLÜMLER
1- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi — İktisat (Türkçe) — İktisat (İngilizce) — İşletme (İngilizce) — Maliye — Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi — Uluslararası İlişkiler (İngilizce) — Aile ve Tüketici Bilimleri — Sağlık İdaresi — Sosyal Hizmetler	Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi
2- Fen Fakültesi — Matematik — İstatistik — Biyoloji — Kimya — Aktüerya Bilimleri	Biyoloji
3- Sağlık Teknolojisi Yüksekokulu — Beslenme ve Diyetetik	Beslenme ve Diyetetik

4- Mühendislik Fakültesi — Fizik Mühendisliği — Kimya Mühendisliği — Jeoloji Mühendisliği — Maden Mühendisliği — Bilgisayar Mühendisliği — Elektrik-Elektronik Mühendisliği — Hidrojeoloji Mühendisliği — Gıda Mühendisliği — Nükleer Enerji Mühendisliği	Fizik Mühendisliği
5- Tıp Fakültesi — Tıp Fakültesi (Türkçe) — Tıp Fakültesi (İngilizce)	Tıp Fakültesi (Türkçe)
6- Dış Hekimliği Fakültesi	Dış Hekimliği Fakültesi
7- Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu
8- Ev Ekonomisi Yüksekokulu — Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
9- Eğitim Fakültesi — Fizik Öğretmenliği — Kimya Öğretmenliği — Biyoloji Öğretmenliği — Matematik Öğretmenliği — Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık — İngiliz Dili Öğretmenliği — Alman Dili Öğretmenliği — Sınıf Öğretmenliği — Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri — Fen Bilgisi Öğretmenliği — İlköğretim Matematik Öğretmenliği — Okul Öncesi Öğretmenliği	Okul Öncesi Öğretmenliği
10- Güzel Sanatlar Fakültesi — Resim — Grafik — Heykel — Seramik — İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	Grafik
11- Edebiyat Fakültesi — Alman Dili ve Edebiyatı — Fransız Dili ve Edebiyatı — İngiliz Dili ve Edebiyatı — Psikoloji — Sosyoloji — Arkeoloji ve Sanat Tarihi — Türk Dili ve Edebiyatı — İngiliz Dil Bilimi — Tarih — Felsefe — Kütüphanecilik — Dokümantasyon ve Enformasyon — Arşivcilik — Amerikan Kültürü ve Edebiyatı — Bilgi ve Belge Yönetimi — Türk Halk Bilimi — Protohistorya ve Önasya Arkeoloji — Sanat Tarihi — Arkeoloji — İngilizce Mütercim-Tercümanlık	İngiliz Dili ve Edebiyatı

— Fransızca Mütercim-Tercümanlık	
12- Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu	
— Spor Bilimleri ve Teknolojisi	
— Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	
— Spor Bilimleri	
— Spor ve Rekreasyon	Spor ve Rekreasyon

Seçilen fakülte ve yüksekokulların tüm sınıflarından deneme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmasının örnekleme alınacak kız ve erkek öğrenci sayısı “Büyükölçeğe Orantılı Tabakalı Rastgele Örnekleme Yöntemi” ile belirlenmiştir. Tabakalardan örnekleme alınacak öğrenci sayısını bulmak için $n_i = (N_i / N) \times n$ formülü kullanılmıştır (95). Formülde;

$$n_i = (N_i / N) \cdot n$$

i: Tabaka numarası

N_i : i nolu tabakadaki birey sayısı

N : Evrendeki birey sayısı

n : Tabakadaki birey sayısı

n_i : i nolu tabakadan alınacak birey sayısı

Örnek:

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak öğrenci sayısı} = (1 \text{ nolu tabakadaki öğrenci sayısı} / \text{toplam öğrenci sayısı}) \cdot 500$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak öğrenci sayısı} = (2626 / 17336) \cdot 500$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak öğrenci sayısı} = 76$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf öğrenci sayısı} = (1 \text{ nolu tabakadaki birinci sınıf öğrenci sayısı} / 1 \text{ nolu tabakadaki birinci sınıf öğrenci sayısı}) \cdot 76$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf öğrenci sayısı} = (611 / 2626) \cdot 76$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf öğrenci sayısı} = 18$$

$$1 \text{ nolu tabakadan alınacak birinci sınıf erkek öğrenci sayısı} = (1 \text{ nolu tabakadaki birinci sınıf erkek öğrenci sayısı} / 1 \text{ nolu tabakadaki birinci sınıf erkek öğrenci sayısı}) \cdot 18$$

1 nolu tabakadan alınacak birinci sınıf erkek öğrenci sayısı = $(300 / 611) \cdot 18$

1 nolu tabakadan alınacak birinci sınıf erkek öğrenci sayısı = 9

Tabakalarda yer alan fakülte ve yüksekokul bölümleri ile öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıflarına göre dağılımları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.4. Deneme Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması İçin Örneklem Kapsamına Alınan Fakülte/Yüksekokul Bölümlerinin Sınıflara ve Cinsiyete Göre Dağılımı

FAKÜLTE/ YÜKSEKOKUL VE BÖLÜMÜ	SINIF	Evren (N)		TOPLAM
		Örneklem (n)		
		KIZ	ERKEK	
1 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Bölümü	1. sınıf	311 (N) 9 (n)	300 (N) 9 (n)	611 (N) 18 (n)
	2. sınıf	274 (N) 8 (n)	317 (N) 9 (n)	591 (N) 17 (n)
	3. sınıf	367 (N) 11 (n)	325 (N) 9 (n)	692 (N) 20 (n)
	4. sınıf	340 (N) 10 (n)	393 (N) 11 (n)	732 (N) 21 (n)
2 Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü	1. sınıf	243 (N) 7 (n)	149 (N) 4 (n)	392 (N) 11 (n)
	2. sınıf	236 (N) 7 (n)	128 (N) 4 (n)	364 (N) 11 (n)
	3. sınıf	232 (N) 7 (n)	135 (N) 4 (n)	367 (N) 11 (n)
	4. sınıf	271 (N) 8 (n)	255 (N) 7 (n)	526 (N) 15 (n)
3 Sağlık Teknolojisi Yüksekokulu Beslenme ve Diyetetik Bölümü	1. sınıf	55 (N) 2 (n)	8 (N) 0 (n)	63 (N) 2 (n)
	2. sınıf	61 (N) 2 (n)	1 (N) 0 (n)	62 (N) 2 (n)
	3. sınıf	65 (N) 2 (n)	6 (N) 0 (n)	71 (N) 2 (n)
	4. sınıf	60 (N) 2 (n)	6 (N) 0 (n)	66 (N) 2 (n)
4 Mühendislik Fakültesi Fizik Mühendisliği Bölümü	1. sınıf	173 (N) 5 (n)	330 (N) 9 (n)	503 (N) 14 (n)
	2. sınıf	163 (N) 5 (n)	308 (N) 9 (n)	471 (N) 14 (n)
	3. sınıf	196 (N) 6 (n)	344 (N) 10 (n)	540 (N) 16 (n)
	4. sınıf	196 (N) 6 (n)	652 (N) 18 (n)	848 (N) 24 (n)
5 Tıp Fakültesi Tıp Fakültesi (Türkçe) Bölümü	1. sınıf	77 (N) 2 (n)	130 (N) 4 (n)	207 (N) 6 (n)
	2. sınıf	123 (N) 4 (n)	156 (N) 4 (n)	279 (N) 8 (n)
	3. sınıf	158 (N) 5 (n)	182 (N) 5 (n)	340 (N) 10 (n)
	4. sınıf	128 (N) 4 (n)	116 (N) 3 (n)	244 (N) 7 (n)

		5. sınıf	166 (N) 5 (n)	187 (N) 5 (n)	353 (N) 10 (n)
		6. sınıf	136 (N) 4 (n)	129 (N) 4 (n)	265 (N) 8 (n)
6	Diş Hekimliği Fakültesi	1. sınıf	56 (N) 2 (n)	41 (N) 1 (n)	97 (N) 3 (n)
		2. sınıf	57 (N) 2 (n)	34 (N) 1 (n)	91 (N) 3 (n)
		3. sınıf	65 (N) 2 (n)	44 (N) 1 (n)	109 (N) 3 (n)
		4. sınıf	79 (N) 2 (n)	48 (N) 2 (n)	127 (N) 4 (n)
		5. sınıf	53 (N) 1 (n)	33 (N) 1 (n)	86 (N) 2 (n)
7	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu	1. sınıf	45 (N) 1 (n)	34 (N) 1 (n)	79 (N) 2 (n)
		2. sınıf	58 (N) 2 (n)	25 (N) 1 (n)	83 (N) 3 (n)
		3. sınıf	55 (N) 1 (n)	23 (N) 1 (n)	78 (N) 2 (n)
		4. sınıf	67 (N) 2 (n)	37 (N) 1 (n)	104 (N) 3 (n)
8	Ev Ekonomisi Yüksekokulu Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü	1. sınıf	46 (N) 1 (n)	3 (N) 0 (n)	49 (N) 1 (n)
		2. sınıf	52 (N) 2 (n)	2 (N) 0 (n)	54 (N) 2 (n)
		3. sınıf	48 (N) 1 (n)	0 (N) 0 (n)	48 (N) 1 (n)
		4. sınıf	69 (N) 2 (n)	0 (N) 0 (n)	69 (N) 2 (n)
9	Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü	1. sınıf	590 (N) 17 (n)	259 (N) 7 (n)	849 (N) 24 (n)
		2. sınıf	600 (N) 17 (n)	259 (N) 8 (n)	859 (N) 25 (n)
		3. sınıf	532 (N) 15 (n)	280 (N) 8 (n)	812 (N) 23 (n)
		4. sınıf	611 (N) 18 (n)	307 (N) 9 (n)	918 (N) 27 (n)
10	Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü	1. sınıf	60 (N) 2 (n)	29 (N) 1 (n)	89 (N) 3 (n)
		2. sınıf	49 (N) 1 (n)	39 (N) 1 (n)	88 (N) 2 (n)
		3. sınıf	48 (N) 1 (n)	36 (N) 1 (n)	84 (N) 2 (n)
		4. sınıf	58 (N) 2 (n)	79 (N) 2 (n)	137 (N) 4 (n)
11	Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü	1. sınıf	621 (N) 18 (n)	245 (N) 7 (n)	866 (N) 25 (n)
		2. sınıf	714 (N) 21 (n)	261 (N) 7 (n)	975 (N) 28 (n)
		3. sınıf	588 (N) 17 (n)	295 (N) 8 (n)	883 (N) 25 (n)
		4. sınıf	571 (N) 17 (n)	256 (N) 7 (n)	827 (N) 24 (n)

12	Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu Spor ve Rekreasyon Bölümü	1. sınıf	29 (N) 1 (n)	29 (N) 1 (n)	58 (N) 2 (n)
		2. sınıf	22 (N) 0 (n)	33 (N) 1 (n)	55 (N) 1 (n)
		3. sınıf	23 (N) 1 (n)	55 (N) 1 (n)	78 (N) 2 (n)
		4. sınıf	38 (N) 1 (n)	59 (N) 2 (n)	97 (N) 3 (n)
		TOPLAM	9935 (N) 291 (n)	7401 (N) 209 (n)	17336 (N) 500 (n)

Tabakalarda yer alan bölümlerden hangi öğrencilerin deneme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının örneklem kapsamına alınacağına “Basit Rastgele Örneklem Yöntemi” kullanılarak karar verilmiştir (95). Bu örneklem yöntemine göre, tabakalarda yer alan öğrencilerin isimlerine numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak örneklem alınacak öğrencilere karar verilmiştir.

3.5.1.2.3. Deneme Ölçeğinin Uygulama Sınırlılıkları

Araştırmanın deneme ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik aşamasında;

- Hazırlık sınıfına devam eden öğrenciler,
- Veri toplama araçlarının doldurulması aşamasında zorluk yaşayabilecekleri düşünüldüğünden yabancı uyruklu öğrenciler,
- Yaşlı ayrımcılığına ilişkin kompozisyon yazdırılan H.Ü Eczacılık Fakültesi’nde öğrenim gören öğrenciler,
- Araştırmacının görev yaptığı H.Ü Hemşirelik Yüksekokulu’nda öğrenim gören öğrenciler örneklem kapsamı dışında bırakılmıştır.

3.5.1.2.4. Deneme Ölçeğinin Uygulama Verilerinin Analizi

3.5.1.2.4.1. Deneme Ölçeğinin Geçerlik Çalışması

3.5.1.2.4.1.a. İçerik (Kapsam) Geçerliği

Literatürde içerik geçerliği; bir bütün olarak ölçeğin ve ölçekteki her bir maddenin amaca ne kadar hizmet ettiğinin belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır (52, 65, 99). Evreni yeterli/dengeli olarak örnekleyen ve içerdiği maddelerin her biri ölçmek istediği konuyu ölçen bir ölçek içerik geçerliliğine sahiptir. İçerik geçerliği aşamasında; ölçekteki her bir maddenin ve ölçeğin bütününe, ölçme amacına uygun

olup olmadığı, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediği, benimsenen sorun ile ilgili olup olmadığı ve alan dışında farklı kavramları barındırıp barındırmadığı değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme, konu alanında uzman kişilerin ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşleri alınarak yapılmaktadır (3, 8, 58, 96).

Yaşlı bireylerle görüşme yapılarak ve öğrencilere kompozisyon yazdırılarak uygun tutum ifadelerini oluşturma ve tutum ölçeği hakkında uzman görüşlerine başvurma YATÖ'nün içerik geçerliğinin sağlanmasında önemli bir etken olmuştur.

Ölçme aracının anlaşılabilirliğinin değerlendirmesine yönelik olarak, örnekleme benzer özellikleri taşıyan bir gruba pilot uygulama yapılması gerekmektedir (7, 96). Araştırmada, H.Ü Eczacılık Fakültesi'nin her sınıfı (1., 2., 3., 4. ve 5. sınıf) beş kız, beş erkek öğrenci temsil edecek şekilde toplam 50 kişilik öğrenci grubuna deneme ölçeğinin pilot uygulaması yapılarak, tutum ifadelerinin anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. Eczacılık Fakültesi'nden hangi öğrencilerin pilot uygulamaya alınacağına "Basit Rastgele Örnekleme Yöntemi" kullanılarak karar verilmiştir (95). Bu örnekleme yöntemi ile öğrencilerin isimlerine numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak deneme ölçeğinin pilot uygulamasının yapılacağı öğrencilere karar verilmiştir. Alınan uzman görüşleri ve deneme ölçeğinin pilot uygulaması sonucunda, deneme ölçeği kapsam olarak uygun bulunmuştur.

3.5.1.2.4.1.b. Yapı Geçerliği

Yapı geçerliği, ölçeğin ilgili kavram ya da kavramsal yapısını ölçme yeteneğini gösterir (3, 58, 96, 99). Aynı zamanda, ölçekten elde edilen puanın ne anlama geldiğini araştırma sürecidir. Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenebilmesi için madde analizi ve faktör analizlerinin yapılması gerekmektedir. Madde analizinde, ölçme aracını oluşturan maddelerin ölçme aracına ne kadar katkıda buldukları ve ölçme aracıyla ilişkileri belirlemektedir. Ölçme aracını oluşturan maddelerin ölçme aracı ile ilişkisinin yüksek olması, ölçme aracının ölçülen konu ile ilişkisinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Faktör analizi yöntemi ile aynı faktörü ölçen maddeler bir araya getirilerek alt boyutlar oluşturulmaktadır (3, 8, 52, 58).

Deneme ölçeğinin yapı geçerliğinin belirlenmesi için yapılan analizlerin basamakları aşağıda yer almaktadır:

1. Aşama: Ölçeğin kendi içindeki tutarlılığı (ölçeği oluşturan maddelerin kendi aralarındaki ilişkilerin anlamlı olması) Pearson Momentler Çarpım Korelasyon

Katsayısı ile belirlenir (8, 107). Bu katsayı ile ölçeği oluşturan maddelerin ölçme aracına ne kadar katkıda bulunduğu ve ölçme aracıyla olan ilişkileri değerlendirilmektedir (7, 96). Deneme ölçeğinde yer alan 38 maddeden hangilerinin işlediğini belirlemek amacıyla korelasyonlara dayalı madde analizi yöntemi ile ölçekteki her madde için madde toplam test korelasyonları hesaplanmıştır. Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı ile hesaplanan madde toplam test korelasyonları ile istatistiksel anlamlılık düzeyleri Tablo 3.5’de yer almaktadır.

Tablo 3.5. Deneme Ölçeğinin Madde-Toplam Test Korelasyonları (2007, Ankara)

n= 500					
Madde No	r	p değeri*	Madde No	r	p değeri*
1	0.34	0.001	20	0.56	0.001
2	0.38	0.001	21	0.58	0.001
3	0.42	0.001	22	0.45	0.001
4	0.34	0.001	23	0.31	0.001
5	0.39	0.001	24	0.46	0.001
6	0.33	0.001	25	0.38	0.001
7	0.16	0.001	26	0.48	0.001
8	0.39	0.001	27	0.42	0.001
9	0.49	0.001	28	0.46	0.001
10	0.34	0.001	29	0.45	0.001
11	0.29	0.001	30	0.29	0.001
12	0.43	0.001	31	0.41	0.001
13	0.35	0.001	32	0.29	0.001
14	0.30	0.001	33	0.40	0.001
15	0.29	0.001	34	0.39	0.001
16	0.35	0.001	35	0.30	0.001
17	0.39	0.001	36	0.44	0.001
18	0.37	0.001	37	0.38	0.001
19	0.50	0.001	38	0.40	0.001

Tablo 3.5’den görüldüğü gibi “7” no’lu madde dışında her madde birbirleriyle ve ölçek puanlarıyla yüksek korelasyonlar vermektedir. Ölçek maddeleri arasındaki anlamlı korelasyon katsayıları, iç tutarlılık göstergesi olarak kabul

edilmektedir. Korelasyon katsayılarının yüksek olması, ilgili maddenin ölçülen teorik yapıya uygunluğunun yüksek olduğunu göstermektedir. Korelasyon katsayısının “0.25” değerinin altında olması ise, bu maddelerin ölçekten çıkarılmasının uygun olacağını göstermektedir (3, 8, 52). Bu sonuç, deneme ölçeğinin maddelerinin aynı boyutta ölçme yaptıklarını, yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu ve olumsuz tutuma sahip öğrencileri ayırt edebildiklerini göstermektedir. Deneme ölçeğinin madde toplam test korelasyonları incelendiğinde; korelasyon katsayılarının “7” no’lu madde ($r= 0.16$) dışında kalan maddeler arasında ($r= 0.29-0.58$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 3.5). Bu analiz sonucunda, “7” no’lu maddenin toplam test korelasyonu “0.25”den küçük olduğu için ölçekten çıkarılmasına karar verilmiş ve madde sayısı 37’ye indirilmiştir.

2. Aşama: Ölçeği oluşturan maddelerin ölçme aracına ne kadar katkıda bulunduğu ve ölçme aracı ile ilişkilerini belirlemek amacıyla alt-üst grup ortalamaları farkına dayalı madde analizi yapılması/kullanılması önerilmektedir (8, 46). Bu analiz için ölçekte en düşük puan içeren verilerin %27’si ile en yüksek puan içeren verilerin %27’si toplanarak, bu toplamdan 2 sayısı çıkarılmaktadır. Sonuçta elde edilen sayı, madde analizinin yapılacağı örneklem sayısıdır. Hesaplanan örneklem sayısı üzerinden “t” değerleri ve “t” değerine karşılık gelen “p” değerleri hesaplanarak istatistiksel olarak anlamlı olan ve olmayan maddeler belirlenmektedir (8).

Ölçek maddelerine alt-üst grup ortalamaları farkına dayalı (iç tutarlılık ölçütüne dayalı) madde analizi yapılmıştır.

Ölçekten en düşük puan alan öğrencilerin %27’si= 135 öğrenci

Ölçekten en yüksek puan alan öğrencilerin %27’si= 135 öğrenci

$135+135-2=268$ öğrencinin ölçek puanlarına madde analizi yapılmıştır.

Madde analizi ile ölçekte yer alan maddelerin %27’lik alt ve üst gruplar için “t” değerleri ve istatistiksel olarak çift yönlü testte “t” tablosuna karşılık gelen “p” değerleri hesaplanmıştır. Hesaplanan “t” ve “p” değerleri, ölçek maddeleri için “ayırıcılık gücü katsayısı” olarak kullanılmıştır. Analiz sonucunda “p” değerleri anlamlı olan ($p<0.05$) ve olmayan ($p>0.05$) maddeler belirlenmiştir. Bu analizden elde edilen değerler Tablo 3.6’da yer almaktadır

Tablo 3.6. Deneme Ölçeğinin %27'lik Alt ve Üst Grupları İçin “t” ve “p” Değerleri (2007, Ankara)

n= 500					
Madde No	t-değeri	p değeri*	Madde No	t-değeri	p değeri*
1	6.509	0.001	21	12.939	0.001
2	7.515	0.001	22	8.694	0.001
3	8.727	0.001	23	6.134	0.001
4	6.934	0.001	24	9.689	0.001
5	8.865	0.001	25	7.945	0.001
6	6.523	0.001	26	9.955	0.001
8	7.586	0.001	27	7.962	0.001
9	10.327	0.001	28	10.433	0.001
10	4.776	0.001	29	9.218	0.001
11	5.365	0.001	30	5.537	0.001
12	8.275	0.001	31	8.403	0.001
13	6.494	0.001	32	5.672	0.001
14	4.728	0.001	33	7.956	0.001
15	6.040	0.001	34	7.907	0.001
16	6.550	0.001	35	5.548	0.001
17	8.728	0.001	36	8.946	0.001
18	7.169	0.001	37	7.588	0.001
19	9.399	0.001	38	8.131	0.001
20	12.736	0.001			

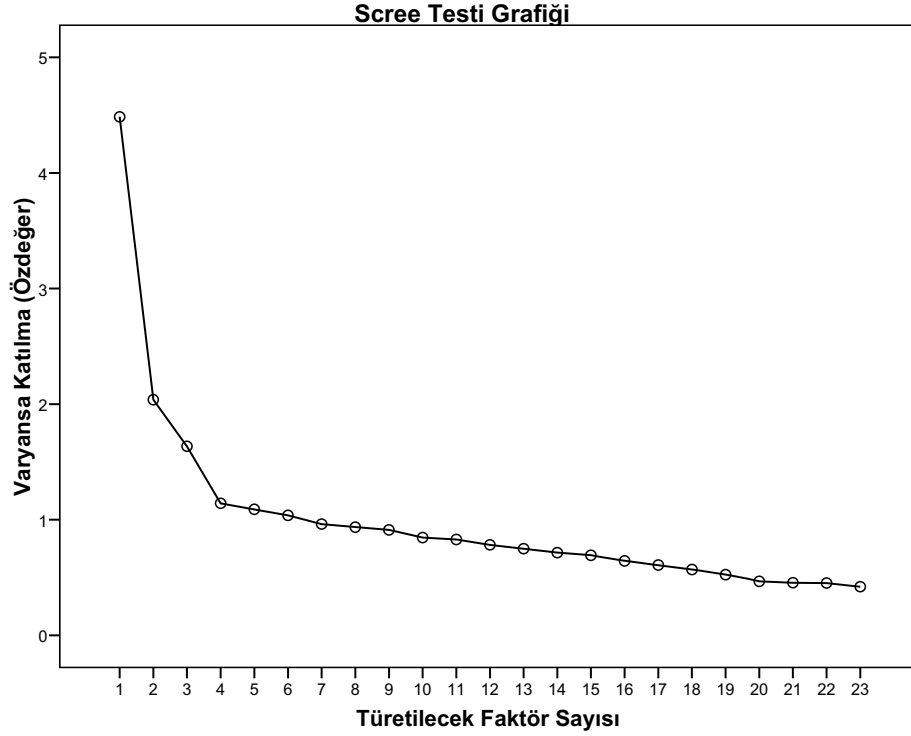
Madde analizi sonucuna göre, %27'lik alt ve üst gruplar için hesaplanan “t” değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$, Tablo 3.6). Bu analizin sonuçlarına göre, ölçekte yer alan hiçbir maddenin ölçekten çıkarılmamasına karar verilmiştir.

3. Aşama: Faktör analizi yöntemi, ölçekte aynı faktörü ölçen maddelerin bir araya getirilerek ölçeğin alt boyutlarını oluşturma işlemidir. Bu analiz sonucunda, faktör yükü “0.30”un altında olan maddelerin ölçekten çıkarılması gerekmektedir (8, 67, 79, 88). Öğrencilerin ölçekteki maddelere verdikleri yanıtların, ölçeğin yapı geçerliğine uygunluğunu belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Bu amaçla, döndürülmemiş temel bileşenler analizi ve asal eksenlere göre döndürülmüş temel bileşenler analizi kullanılarak, maddelerin her biri için faktör yükleri

hesaplanmıştır. Buna göre, faktör yükü “0.30”un altında olan maddeler (6, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 23, 30, 32 ve 36 no’lu maddeler) ölçekten çıkarılarak ölçeğe son şekli verilmiştir (Ek 9).

Grafik 3.1. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğini Oluşturan 23 Maddenin Faktör Yüklerinin Değerlendirilmesi (2007, Ankara)

n= 500

Grafik 3.1’de ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin değerlendirme sonuçları yer almaktadır. Faktör analizi sonucunda ölçek maddelerine son şekli verilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin, anlam bütünlüğü açısından dağılımını görmek amacıyla “Scree Test Grafiği” yapılmıştır. Scree Test Grafiği, ölçek maddelerinin faktör yüklerinin dağılımı sonucunda ortaya çıkan kırılma noktalarının daha net değerlendirilmesini sağlayarak ölçeğin boyut sayısına karar verilmesinde kullanılmaktadır (88). Analiz sonucunda, varyansa katılma (özdeğer) değeri 1.00 üzerinde olan faktörler değerlendirmeye alınmıştır. Bu grafik, ölçeğin üç boyutta toplanabileceğini göstermektedir.

Son şekli verilen 23 maddeden oluşan ölçeğin, birbirinden bağımsız anlamlı faktörlere ayrılıp ayrılmadığının belirlenebilmesi için asal eksenlere göre döndürülmüş temel bileşenler analizi uygulanmıştır. Bu analiz sonucuna göre, maddelerin faktör yüklerinin “0.33-0.71” arasında olduğu ve ölçeğin üç boyuttan oluştuğu saptanmıştır (Tablo 3.7).

Literatürde faktör analizi ile aynı faktörü ölçen maddelerin bir araya getirilerek bir grup ismi verilmesi önerilmektedir (8, 88). Analiz sonuçlarına göre, “Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği” homojen ve üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; ölçek maddelerinin oluşturulmasında katkı veren uzmanlar tarafından maddelerin içerikleri dikkate alınarak adlandırılmıştır:

- **1. Boyut Yaşlının Yaşamını Sınırlama:** Toplumun yaşlı bireyin sosyal yaşamını sınırlamaya ilişkin inanç ve algılarıdır (5, 38, 35, 22, 28, 1, 34, 31 ve 25 no’lu maddeler).
- **2. Boyut Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık:** Toplumun yaşlı bireye yönelik olumlu inanç ve algılarıdır (24, 9, 13, 8, 2, 37, 33 ve 4 no’lu maddeler).
- **3. Boyut Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık:** Toplumun yaşlı bireye yönelik olumsuz inanç ve algılarıdır (27, 19, 26, 3, 29 ve 18 no’lu maddeler).

Yapılan madde ve faktör analizlerinin sonuçları, “Yaşlı Ayrımcılığı Ölçeği”nin yapı geçerliğinin uygun olduğunu göstermektedir. Ölçekte yer alan maddelerin hangi boyutta yer aldığı ve faktör yükleri Tablo 3.7’de görülmektedir.

Tablo 3.7. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğini Oluşturan 23 Maddenin Boyutlara Göre Dağılımı ve Faktör Yükleri (2007, Ankara)

n= 500

Madde No	Faktör Yüğü		
1. Boyut: Yaşlının Yaşamını Sınırlama			
5. Yaşlıların dış görünüşleri iticidir.	0.60		
38. Yaşlıların bakımı aile bireyleri tarafından ekonomik yük olarak görülmemelidir.	0.59		
35. Yaşlılar poşetlerini ve paketlerini yardım almadan taşıyamazlar.	0.52		
22. Yaşlıların ev, araba, eşya, kıyafet almaları gereksizdir.	0.50		
28. Yaşlılar huzurevine yerleştirilmelidir.	0.48		
1. Yaşlıların yaşantısı eviyle sınırlı olmalıdır.	0.47		
34. Çalışma yaşamında, yaşlılara gençlerden daha düşük ücret ödenmelidir	0.45		
31. Hastanede yaşlılar yerine öncelikle gençlere bakım verilmelidir.	0.45		

25. Eşlerini kaybeden yaşlılar tekrar evlenmemelidir.	0.33		
2. Boyut: Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık			
24. Yaşlılar gençlere göre daha hoşgörülüdür.		0.68	
9. Yaşlılar sevecendir.		0.67	
13. Ailede kararlar alınırken yaşlıların görüşü alınmalıdır.		0.58	
8. Yaşlılar birlikte yaşadığı aile bireyleri tarafından önemsenmelidir.		0.57	
2. Yaşlılar gençlere göre daha sabırlıdır.		0.51	
37. Gençler yaşlıların yaşam deneyimlerinden faydalanmalıdır.		0.45	
33. Ailede bütçe oluşturulurken yaşlıların da görüşü alınmalıdır.		0.44	
4. Sıra beklenmesi gereken yerlerde yaşlılara öncelik verilmelidir.		0.39	
3. Boyut: Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık			
27. Çalışma yaşamında bireyler arasındaki terfilerde gençlere öncelik verilmelidir.			0.71
19. İşe eleman alımında yaşlılar yerine gençler tercih edilmelidir.			0.70
26. Yaşlılar değişikliklere gençler gibi uyum sağlayamazlar.			0.60
3. Yaşlılar sürekli hasta olur.			0.48
29. Yaşlıların tek başına dışarı çıkmamaları gerekir.			0.46
18. Yaşlıların temel sorumluluğu ev ve mutfak işleri, torun bakımı gibi konularda çocuklarına yardımcı olmaktır.			0.40

3.5.1.2.4.2. Deneme Ölçeğinin Güvenirlik Çalışması

Güvenirlik, bir ölçme aracının duyarlı, birbiri ile tutarlı ve kararlı ölçme sonuçları verebilme gücüdür (71, 99). En genel anlamı ile herhangi bir gözlem aracının uygulanması ile elde edilen sonuçların kararlılık ve yinelenme derecesi ile ilişkilidir (8, 46).

YATÖ Likert tipi bir dereceleme ölçeği olduğu için güvenilirliği hesaplamak için iç tutarlılık ölçüsü olan Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı ($Cr \mu$) kullanılmıştır. Linn ve Gronlund (1995), tutum gibi özellikleri ölçmek amacıyla geliştirilmiş ölçeklerde Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı'nın önemli olduğunu belirtmektedir (52). Bu katsayıda güvenilirliğin yüksek olması grubun homojen, ölçek maddelerinin birbirleriyle tutarlı ve aynı zamanda geçerliği olan bir ölçek olduğunun göstergesidir (96). Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı'nın "0.40"ın altında olması ölçeğin "güvenilir olmadığını", "0.40-0.59" arası "düşük güvenirlikte", "0.60-0.79" arasında "güvenilir" ve "0.80-1.00" arasında "yüksek güvenirlikte" olduğunu ifade

etmektedir (71, 99). YATÖ'nün Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 23 madde için "0.80" olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçek maddelerinin birbiriyle yüksek iç tutarlılığa ve yüksek güvenirliliğe sahip olduğunu göstermektedir. Alt boyutlara ilişkin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları Tablo 3.8'de yer almaktadır.

Tablo 3.8. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları (2007, Ankara)

n= 500		
Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı
1. Yaşlının Yaşamını Sınırlama	9	0.70
2. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	8	0.70
3. Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	6	0.67
Toplam Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puanı	23	0.80

Tablo 3.8'de görüldüğü gibi, her bir alt boyut iç tutarlılık analizleri açısından değerlendirildiğinde; "yaşlının yaşamını sınırlama" ve "yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık" alt boyutlarının Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı "0.70" olarak bulunmuştur. "Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık" alt boyutunun Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı ise, "0.67" olarak saptanmıştır. Bu analizler ölçeğin diğer üç alt boyutunun da güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

3.5.2. Anket Formunun Ön Uygulaması

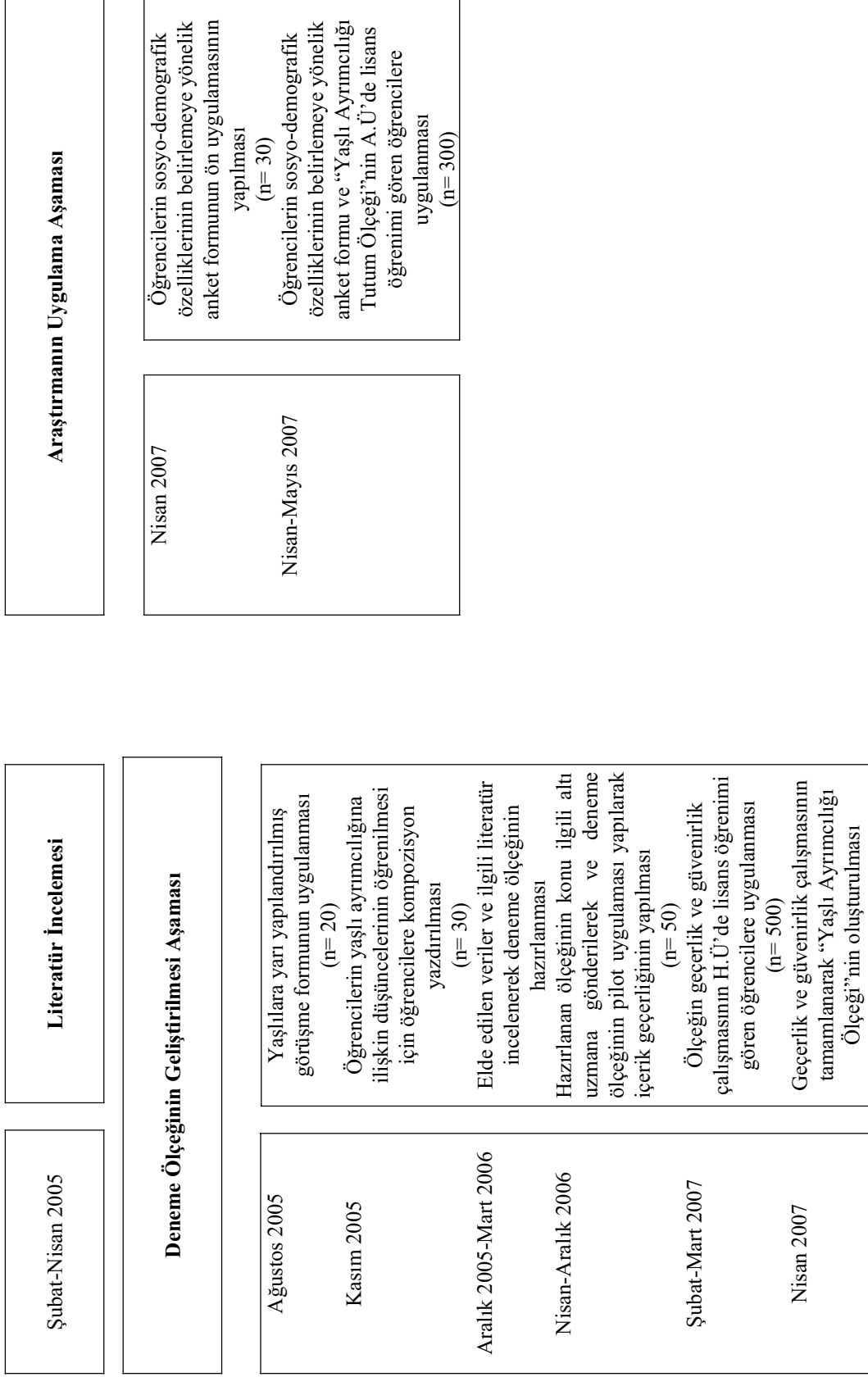
Veri toplama aracı olarak hazırlanan anket formunda yer alan soruların anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla 16–17 Nisan 2007 tarihleri arasında ön uygulama yapılmıştır. Araştırmada, H.Ü Eczacılık Fakültesi'nin tüm sınıflarından örneklemin %10'unu temsil eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 30 öğrenciye (her sınıftan dört kız dört erkek öğrenci) ön uygulama yapılmıştır. Eczacılık Fakültesi'nden hangi öğrencilerin ön uygulamaya alınacağına "Basit Rastgele Örnekleme Yöntemi" kullanılarak karar verilmiştir (95). Bu örnekleme yöntemi ile öğrencilerin isimlerine numara verilerek sıralanmış ve basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak ön uygulamanın yapılacağı öğrencilere karar verilmiştir. Ön uygulamadan elde edilen sonuçlara göre, formda gerekli düzenlemeler yapılarak anket formuna son şekli verilmiştir.

3.5.3. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Veri toplama araçları A.Ü’de öğrenim gören 156 kız, 144 erkek olmak üzere toplam 300 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan A.Ü Rektörlüğü’nden araştırma öncesi yazılı izin (Ek 10) alınmıştır. Örneklem kapsamına alınan öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak, araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı ve istediklerinde araştırmadan çekilebilecekleri belirtilerek yazılı izinleri (Ek 11) alınmıştır. Araştırma süresince öğrencilerin istedikleri takdirde araştırmacıya ulaşabilmeleri için araştırmacının iş adresi, e-mail adresi, iş yeri, ev ve cep telefonu numaraları öğrencilere verilmiştir.

Araştırmanın örneklem kapsamına alınan öğrencilere, anket formu ve araştırmacı tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan YATÖ 20 Nisan–22 Mayıs 2007 tarihleri arasında uygulanmıştır. Veri toplama araçlarının uygulanmasına sınıflarda derse ara verildiğinde başlanmış ve dersin sorumlu öğretim elemanından sözel izin alınarak dersin ilk 5–10 dakikalık süresi kullanılmıştır. Öğrencilerin veri toplama araçlarını bireysel olarak doldurmaları sağlanmıştır. Veri toplama araçlarının her bir sınıfa uygulanması yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Araştırmanın uygulama aşamaları Şekil 3.1’de yer almaktadır.

Şekil 3.1. Araştırmanın Uygulama Aşamaları

3.5.4. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmada, deneme ölçeğinin oluşturulması aşamasında öğrencilere kompozisyon yazdırılması için H.Ü Eczacılık Fakültesi Dekanlığı'ndan (Ek 5), deneme ölçeğinin uygulanması için H.Ü Rektörlüğü'nden yazılı izin (Ek 7) ve araştırmanın uygulamasının yapılacağı A.Ü Rektörlüğü'nden yazılı izin (Ek 10) alınmıştır. H.Ü Tıp Fakültesi Dekanlığı Etik Kurul Başkanlığı'na başvurularak araştırmanın uygulanabilmesi için etik kurul izni (20/07/2006-SayıB.30.2.HAC.0.01.00.05/856) (Ek 12) alınmıştır. Deneme ölçeği ve araştırmanın veri toplama formları (anket formu ve YATÖ) uygulanmadan önce öğrencilerden sözel ve yazılı onam (Ek 8 ve Ek 11) alınmıştır.

3.5.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra SPSS for Windows 11.0 (Statistical Package for Social Sciences) bilgisayar programına aktarılmış ve gerekli analizler bu programda yapılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri bağımsız değişken; YATÖ puanları ise, bağımlı değişkenleri oluşturmaktadır. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi için $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanılan YATÖ'ye verilen yanıtlar her bir maddeye verilen toplam puanlar üzerinden değerlendirilmiştir. Ölçekte yer alan maddeler “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” seçenekleri olan 5’li likert tipi bir ölçek ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin ölçekten alabilecekleri maksimum puan “115”, minimum puan ise “23”dür. Ölçekten alınan en yüksek değer öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduğunu, en düşük değer ise öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçekte yaşlı ayrımcılığı; yaşlının yaşamını sınırlama (5, 38, 35, 22, 28, 1, 34, 31, 25 no’lu maddeler), yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık (24, 9, 13, 8, 2, 37, 33, 4 no’lu maddeler), yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık (27, 19, 26, 3, 29, 18 no’lu maddeler) olmak üzere üç boyutta incelenmektedir. Buna göre yaşlının yaşamını sınırlama boyutunun alabileceği maksimum puan “45”, minimum puan ise “9”dur. Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutunun alabileceği maksimum puan “40”, minimum puan ise “8”dir. Yaşlıya

yönelik olumsuz ayrımcılık boyutunun alabileceği maksimum puan “30”, minimum puan ise “6”dır.

Öğrencilerin tutum puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro ve Kolmogorow-Smirnov testleri uygulanmıştır. Normal dağılım gösteren tutum puanları, Oneway Anova testi ile değerlendirilerek tutum puanlarının ortalamaları hesaplanmıştır. Normal dağılım göstermeyen tutum puanları ise, Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testi ile değerlendirilerek tutum puanlarının ortancaları hesaplanmıştır (71). Ayrıca, araştırmanın bulgularının değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerler ve yüzdeler kullanılmıştır.

3.5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Önlisans programına devam eden öğrenciler,
- Hazırlık sınıfına devam eden öğrenciler,
- Akşam saatlerinde eğitim veren ikinci öğretim bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler,
- Veri toplama araçlarının doldurulması aşamasında zorluk yaşayabilecekleri düşünüldüğünden yabancı uyruklu öğrenciler örneklem kapsamı dışında bırakılmıştır.

Araştırmanın sonuçları, sadece uygulamanın yapıldığı üniversitede lisans öğrenimi gören kız ve erkek öğrencileri temsil etmektedir.

4. BULGULAR

A.Ü'ye bağı fakülte ve yüksekokullarda lisans öğrenimi gören öğrencilerin, yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla, araştırma kapsamına alınan 300 öğrenci ile yapılan çalışmadan elde edilen bulgular beş grup altında verilmiştir.

1. Grup: Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular,
2. Grup: Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebilecek bazı bağımsız değişkenlere ilişkin bulgular,
3. Grup: Öğrencilerin YATÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortancaları ve YATÖ'den aldıkları puan ortalama ve ortancalarının yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörler ile ilişkisi,
4. Grup: Öğrencilerin bazı özelliklerine göre YATÖ ve alt boyutlarının puan ortalama ve ortancalarına ilişkin bulgular,
5. Grup: Öğrencilerin YATÖ'den aldıkları puan ortalamalarını etkileyen faktörlerin korelasyonlarına ilişkin bulgular.

4.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.1.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300		
ÖĞRENCİLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	SAYI	%
Öğrenim Gördüğü Bölüm		
Sosyal Bilimler	171	57.0
Fen Bilimleri	82	27.3
Sağlık Bilimleri	47	15.7
Öğrenim Gördüğü Sınıf		
Birinci sınıf	81	27.0
İkinci sınıf	72	24.0
Üçüncü sınıf	59	19.7
Dördüncü sınıf	79	26.3
Beşinci sınıf ve üzeri	9	3.0
Yaş		
18 yaş ve altı	17	5.7
19–20 yaş	76	25.3
21–22 yaş	136	45.4
23 yaş ve üzeri	71	23.6
Cinsiyet		
Kadın	156	52.0
Erkek	144	48.0
Medeni Durum		
Bekar	293	97.7
Evlü	7	2.3
Mezun Olduğu Lise		
Normal lise	158	52.7
Anadolu/süper/fen lisesi	97	32.3
Özel lise/kolej	12	4.0
Meslek lisesi	33	11.0
Kardeşinin Olma Durumu		
Var	288	96.0
Yok	12	4.0
Kardeş Sayısı (n= 288)*		
1–2 kardeş	212	73.7
3–4 kardeş	58	20.2
5 ve daha fazla kardeş	18	6.1
Aile Tipi		
Çekirdek aile	272	90.7
Geniş aile	28	9.3

* Bu soruyu sadece kardeşi olan öğrenciler cevaplamışlardır.

Tablo 4.1.1’de öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin %57’sinin sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gördükleri, %45.4’ünün 21–22 yaşları arasında ve %97.7’sinin bekar oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin %52’sini kızlar, %43.4’ünü ise erkekler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının normal liseden mezun oldukları (%52.7) saptanmıştır. Kardeşi olan öğrencilerin (%96.0) %73.7’si 1–2 kardeşe ve %90.7 gibi önemli bir kısmı çekirdek aileye sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.1.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerinin Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300		
ÖĞRENCİLERİN DOĞDUKLARI VE YAŞADIKLARI YERLERE İLİŞKİN ÖZELLİKLER	SAYI	%
Doğum Yeri		
İl	204	68.0
İlçe	72	24.0
Köy	24	8.0
Doğduğu İlin Gelişmişlik Düzeyi¹ (n= 204)*		
Gelişmiş	147	72.1
Orta gelişmiş	30	14.7
Az gelişmiş	27	13.2
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yeri		
İl	195	70.6
İlçe	80	15.5
Köy	25	13.9
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı İlin Gelişmişlik Düzeyi¹ (n= 195)**		
Gelişmiş	145	74.4
Orta gelişmiş	27	13.8
Az gelişmiş	23	11.8
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yerinde Yaşama Süresi		
5–7 yıl	25	8.3
8–10 yıl	75	25.0
11 yıl ve üzeri	200	67.7
Şu Anda (Halen) Yaşadığı Yer		
Ailesinin yanında	123	41.0
Yurtta	107	35.6
Arkadaş/ları ile evde	62	20.7
Tek başına evde	8	2.7

* Bu soruyu doğum yeri il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

** Bu soruyu ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yer il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

¹ Dinçer, B., Özaslan, M., Kavasoglu, T., “Gelişmişlik Endeksine Göre Kademeli İl Grupları”, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No: DPT 2671, Mayıs 2003, Ankara, Sy: 71.

Tablo 4.1.2’de öğrencilerin doğdukları ve yaşadıkları yerlere ilişkin özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Öğrencilerin doğum yerlerine ilişkin bulgular incelendiğinde, il merkezinde doğan öğrencilerin (%68.0) %72.1’inin gelişmiş düzeye sahip ilde doğdukları belirlenmiştir. Öğrencilerin %70.6 gibi önemli bir kısmının ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yerinin il olduğu saptanmıştır. Ayrıca ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre gelişmiş düzeye sahip ilde yaşayan öğrencilerin (%74.4) önemli bir çoğunluğu bu yerleşim yerinde 11 yıldan daha uzun süre yaşadıklarını (%67.7) ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %41’inin şu anda ailesinin yanında; %35.6’sının ise, yurttan yaşadıkları belirlenmiştir.

Tablo 4.1.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Öğrenim, Çalışma Durumu ve Mesleklerine İlişkin Özelliklerinin Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300		
ÖĞRENCİLERİN EBEVEYNLERİNİN BAZI ÖZELLİKLERİ	SAYI	%
Anne Öğrenim Düzeyi		
Okuryazar olmayan	16	5.3
Okuryazar	16	5.3
İlkokul mezunu	138	46.0
Ortaokul mezunu	43	14.4
Lise mezunu	59	19.7
Üniversite mezunu	28	9.3
Baba Öğrenim Düzeyi		
Okuryazar olmayan	3	1.0
Okuryazar	8	2.7
İlkokul mezunu	95	31.7
Ortaokul mezunu	37	12.3
Lise mezunu	80	26.6
Üniversite mezunu	77	25.7
Anne Çalışma Durumu		
Çalışıyor	62	20.7
Çalışmıyor	238	79.3
Anne Mesleği (n= 62)*		
Emekli	33	53.2
Serbest meslek	14	22.6
Memur	9	14.5
İşçi	6	9.7
Baba Çalışma Durumu (n= 293)**		
Çalışıyor	288	98.3
Çalışmıyor	5	1.7
Baba Mesleği (n= 288)*		
Emekli	108	37.5
Serbest meslek	71	24.7
İşçi	62	21.5
Memur	47	16.3

* Bu soruyu anne/babası çalışan öğrenciler cevaplamışlardır.

** Bu soruyu babası yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

Öğrencilerin ebeveynlerinin öğrenim düzeyi, çalışma durumu ve mesleklerine ilişkin özelliklerinin dağılımı Tablo 4.1.3’de verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin annelerinin %46’sının ilkokul mezunu, sadece %9.3’ünün üniversite mezunu oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin annelerinin %5.3’ünün ise, okuryazar olmaması dikkat çekici bir bulgudur.

Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi incelendiğinde, %31.7'sinin ilkokul mezunu; %25.7'sinin ise, üniversite mezunu oldukları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin %79.3'ünün ev kadını; babalarının ise, %37.5'nin emekli ve %24.7'sinin serbest meslek sahibi oldukları saptanmıştır.

4.2. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebilecek Bazı Değişkenlere İlişkin Bulgular

Tablo 4.2.1. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300		
ÖĞRENCİLERİN YAŞLI/YAŞLILAR İLE YAŞAMA DURUMU	SAYI	%
Şimdiye Kadar Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Durumu		
Yaşayan	116	38.7
Yaşamayan	184	61.3
Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Süresi (n= 116) *		
2 yıl ve altı	46	39.6
3-4 yıl	14	12.1
5 yıl ve üzeri	56	48.3
Şimdiye Kadar Birlikte Yaşanan Yaşlı Birey/Bireyler (n= 116)*		
Sadece büyükanne	56	48.3
Büyükanne-büyükbaba	49	42.2
Sadece büyükbaba	10	8.6
Büyük teyze	1	0.9
Büyükanne/büyükbabanın Yaşadığı Yer (n= 259)**		
Kendi evinde tek başına	149	57.5
Birinci derece yakınları ile birlikte	77	29.8
Öğrencinin ebeveynleri ile birlikte	28	10.8
Sadece kışın ailesi ile birlikte	4	1.5
Huzurevinde	1	0.4

* Bu soruyu yaşlı ile birlikte yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

** Bu soruyu büyükanne-büyükbabası yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

Öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile yaşama durumlarının dağılımı Tablo 4.2.1’de verilmiştir.

Bu araştırmada şimdiye kadar yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadığını ifade eden öğrencilerin (%38.7) yarısına yakını 5 yıl ve daha fazla süredir yaşlı/yaşlılar ile birlikte yaşadıklarını (%48.3) ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin %48.3’ünün şimdiye kadar sadece büyükanne, %42.2’sinin büyükanne-büyükbaba ile yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin büyükanne-büyükbabasının yaşadığı yer incelendiğinde, öğrencilerin büyükanne-büyükbabalarının yarısından fazlasının kendi evinde tek başına (%57.5), sadece %10.8’inin ebeveynleri ile birlikte yaşadıklarını ifade ettikleri saptanmıştır.

Tablo 4.2.2. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerinin Dağılımları (2007, Ankara)

n= 300		
ÖĞRENCİLERİN AİLE KURDUKTAN SONRA EBEVEYNLERİ İLE YAŞAMAYI İSTEME DURUMLARI VE NEDENLERİ	SAYI	%
Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumu		
İsteyen	204	68.0
İstemeyen	96	32.0
İsteme Nedenleri	(n= 204)*	
Ebeveynlerine destek olma**	190	93.1
Ebeveynlerinden destek alma***	14	6.9
İstememe Nedenleri	(n= 96)****	
Yalnız yaşamayı sevme	44	45.9
Ayrı evlerde yaşamının daha uygun olduğuna inanma	37	38.5
Kendisine karışılmasını istememe	15	15.6

* Bu soruyu ebeveynleri ile birlikte yaşamak isteyen öğrenciler cevaplamışlardır.

** Bu seçeneği; aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme nedenini ebeveynlerinin ihtiyaçlarını karşılama, rahat ve huzurlarını sağlama, yalnız kalmalarını istememe, her türlü sıkıntılarını paylaşma ve sorumluluğu olduğunu düşünme olarak ifade eden öğrenciler işaretlemişlerdir.

*** Bu seçeneği; aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme nedenini çocuklarını büyütme ve yardımcı olmalarını isteme ve sorumluluklarını paylaşmalarını isteme olarak ifade eden öğrenciler işaretlemişlerdir.

**** Bu soruyu ebeveynleri ile birlikte yaşamak istemeyen öğrenciler cevaplamışlardır.

Tablo 4.2.2’de öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumları ve nedenlerinin dağılımları verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin %68’i aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %32’sinin ise, aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemediklerini ifade etmeleri dikkat çekici bir bulgudur.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %93.1’i ihtiyaçlarını karşılama, rahat ve huzurlarını sağlama, yalnız kalmalarını istememe, her türlü sıkıntılarını paylaşma ve sorumluluğu olduğunu düşünme gibi nedenlerle aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %6.9’unun ise, çocuklarını büyütme ve yardımcı olmalarını isteme ve sorumluluklarını paylaşmalarını isteme gibi nedenlerle aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade etmeleri dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istememe nedenleri incelendiğinde; öğrencilerin yalnız yaşamayı sevme (%45.9), ayrı evlerde

yaşamanın uygun olduğuna inanma (%38.5) ve kendisine karışılmasını istememe (%15.6) gibi nedenlerle ebeveynleri ile yaşamayı istemedikleri belirlenmiştir.

4.3. Öğrencilerin YATÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancaları ve YATÖ'den Aldıkları Puan Ortalama ve Ortancalarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişkisi

4.3.1. Öğrencilerin YATÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancaları

Tablo 4.3.1.1. Öğrencilerin YATÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300				
Ölçeğin Alt Boyutları	Sayı	Ortanca	Min Puan	Max Puan
	n			
Yaşlının Yaşamını Sınırlama	300	37.00	21	45
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	300	31.00	8	40
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	300	18.00	8	30
YATÖ Toplam Puanı	300	85.00	52	115

Tablo 4.3.1.1'de öğrencilerin YATÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortancalarının dağılımı verilmiştir.

Öğrencilerin YATÖ'den alabilecekleri maksimum puan "115"dir. Bu değer, öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin YATÖ'den alabilecekleri minimum puan "23"dür. Bu değer ise, öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada öğrencilerin YATÖ toplam puan ortancasının 85.00, YATÖ'den aldıkları minimum puanın "52", maksimum puanın ise, "115" olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada elde edilen bu sonuç, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Bu bulgu araştırmamızın H₁ hipotezini desteklemektedir.

"Yaşlının yaşamını sınırlama" alt boyutu; "yaşlıların ev, araba, eşya, kıyafet almaları gereksizdir", "yaşlılar huzurevine yerleştirilmelidir", "yaşlıların yaşantısı eviyle sınırlı olmalıdır", "eşlerini kaybeden kadınlar tekrar evlenmemelidir" vb. tutum ifadelerini içermektedir. Öğrencilerin YATÖ'nün "yaşlının yaşamını sınırlama" alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan "45"dir. Bu değer, öğrencinin yaşlının yaşamını sınırlama boyutuna ilişkin tutumunun olumlu olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin YATÖ'nün "yaşlının yaşamını sınırlama" alt

boyutundan alabilecekleri minimum puan ise, “9”dur. Bu değer, öğrencinin yaşının yaşamını sınırlama boyutuna ilişkin tutumunun olumsuz olduğunu göstermektedir. Tablo incelendiğinde; öğrencilerin “yaşının yaşamını sınırlama” alt boyutunun ortancasının 37.00 olduğu ve bu alt boyuttan maksimum “45”, minimum “21” puan aldıkları belirlenmiştir.

“Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” alt boyutu; “ailede kararlar alınırken yaşlıların görüşü alınmalıdır”, “yaşlılar birlikte yaşadığı aile bireyleri tarafından önemsenmelidir”, “gençler yaşlıların yaşam deneyimlerinden faydalanmalıdır”, “sıra beklenmesi gereken yerlerde yaşlılara öncelik verilmelidir” vb. tutum ifadelerini içermektedir. Öğrencilerin YATÖ’nün “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan “40”dır. Bu değer, öğrencinin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin YATÖ’nün “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” alt boyutundan alabilecekleri minimum puan ise, “8”dir. Bu değer, öğrencinin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” boyutuna ilişkin ortanca, maksimum ve minimum puanları incelendiğinde; öğrencilerin “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” alt boyutunun ortancasının 31.00, maksimum puanının “40” ve minimum puanının ise, “8” olduğu saptanmıştır.

“Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutunda ise; “çalışma yaşamında bireyler arasındaki terfilerde gençlere öncelik verilmelidir”, “işe eleman alımında yaşlılar yerine gençler tercih edilmelidir”, “yaşlıların tek başına dışarı çıkmamaları gerekir”, “yaşlılar değişikliklere gençler gibi uyum sağlayamazlar” vb. tutum ifadeleri yer almaktadır. Öğrencilerin YATÖ’nün “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutundan alabilecekleri maksimum puan “30”dur. Bu değer, öğrencinin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumunun olumlu olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin YATÖ’nün “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutundan alabilecekleri minimum puan ise, “6”dır. Bu değer, öğrencinin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumunun olumsuz olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada öğrencilerin “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutunun ortancasının 18.00 olduğu ve bu alt boyuttan maksimum “30”, minimum “8” puan aldıkları belirlenmiştir.

Bu araştırmada ğrencilerin YATÖ ile “yaşlının yaşamını sınırlama”, “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” ve “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutlarından aldıkları puan ortancaları incelendiğinde; öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

4.3.2. Öğrencilerin YATÖ'den Aldıkları Puan Ortalama ve Ortancalarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişkisi

Tablo 4.3.2.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre YATÖ Puan Ortalama ve Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı n	Ortalama Standart Sapma*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
Öğrenim Gördüğü Bölüm					F	p
Sosyal Bilimler (A ₁)	171	86.15 ± 8.64	57	115	3.251	0.040
Fen Bilimleri (A ₂)	82	82.96 ± 11.44	52	105		
Sağlık Bilimleri (A ₃)	47	85.17 ± 7.24	69	100		
** Anlamlı Fark: A₁- A₂						
Öğrenim Gördüğü Sınıf					F	p
Birinci sınıf	81	83.44 ± 8.93	52	105	1.290	0.278
İkinci sınıf	72	85.95 ± 8.68	55	107		
Üçüncü sınıf	59	85.18 ± 11.01	52	115		
Dördüncü sınıf ve üzeri	88	85.95 ± 9.08	59	108		
Yaş		Ortanca***	Min	Max	KW	p
18 yaş ve altı	17	84.00	71	96	0.854	0.836
19–20 yaş	76	85.00	57	102		
21–22 yaş	136	85.00	52	115		
23 yaş ve üzeri	71	87.00	55	105		
Cinsiyet					Z	p
Kadın	156	86.00	63	115	0.168	0.867
Erkek	144	85.00	52	108		
Mezun Olduğu Lise					Z	p
Normal lise	191	86.00	52	115	1.600	0.110
Anadolu/süper/fen/özel lise/kolej	109	85.00	63	102		
Kardeşinin Olma Durumu					Z	p
Var	288	85.00	52	115	0.286	0.755
Yok	12	86.00	70	98		
Kardeş Sayısı (n= 288)****					Z	p
1–2 kardeş	212	85.00	52	108	1.647	0.100
3 kardeş ve üzeri	76	86.50	52	115		
Aile Tipi					Z	p
Çekirdek aile	272	85.50	52	115	0.056	0.955
Geniş aile	28	84.50	69	101		

* Veriler normal dağılım gösterdiği için ortalama kullanılmıştır.

** Tukey HSD

*** Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

**** Bu soruyu sadece kardeşi olan öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

F= Oneway Anova Testi

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre YATÖ puan ortalama ve ortancalarının dağılımı Tablo 4.3.2.1’de verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, YATÖ puan ortalamalarının sosyal bilimler bölümlerinde (86.15) ve sağlık bilimleri bölümlerinde (85.17) öğrenim gören öğrencilerde, fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden (82.96) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre YATÖ puan ortalamaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p < 0.05$). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre, bu farkın sosyal bilimler ve fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler arasındaki ilişkiden kaynaklandığı saptanmıştır.

Bu araştırmada öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arttıkça YATÖ puan ortalamalarının yükseldiği belirlenmiştir. Birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin YATÖ puan ortalamaları 83.44 iken, dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin YATÖ puan ortalamalarının 85.95 olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfa göre YATÖ puan ortalamaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

Öğrencilerin yaşına göre YATÖ puan ortancaları incelendiğinde, öğrencilerin yaşı arttıkça YATÖ puan ortancalarının yükseldiği belirlenmiştir. 18 yaş ve altındaki öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 84.00 iken, 23 yaş ve üzerindeki öğrencilerde bu oran 87.00'ye yükselmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin yaşına göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

Öğrencilerin cinsiyetlerinin YATÖ puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde, kız öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (86.00) erkek öğrencilerden (85.00) yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin cinsiyetine göre YATÖ puan ortancalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

Öğrencilerin mezun olduğu lisenin YATÖ puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde, normal lise mezunu olan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (86.00), anadolu/süper/fen/özel lise ile kolej mezunu olan öğrencilerden (85.00) yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin mezun olduğu liseye göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerden; kardeşi olmayan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (86.00), kardeşi olan öğrencilerden (85.00) yüksek

olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değerışkenle YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısına göre YATÖ puan ortancaları incelendiğinde, öğrencilerin kardeş sayısı arttıķça YATÖ puan ortancalarının yükseldiği saptanmıştır. 1–2 kardeşe sahip olan öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 85.00 iken, 3 ve daha fazla kardeşe sahip olan öğrencilerde bu oran 86.50'ye yükselmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısına göre YATÖ puan ortancalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Öğrencilerin aile yapısının YATÖ puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde ise; aile tipini geniş aile olarak ifade eden öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (84.50), aile tipini çekirdek aile olarak ifade eden öğrencilerden (85.50) düşük olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin aile yapısına göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 4.3.2.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre YATÖ Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Bazı Özellikler	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
					KW	p
Doğum Yeri						
İl	204	85.50	55	115		
İlçe	72	85.00	52	102	2.240	0.326
Köy	24	88.50	69	104		
Doğduğu İlin Gelişmişlik Düzeyi (n= 204)**					KW	p
Gelişmiş	147	85.00	55	115		
Orta gelişmiş	30	85.50	57	101	2.147	0.342
Az gelişmiş	27	86.00	70	99		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yeri					KW	p
İl	195	86.00	55	115		
İlçe	80	85.00	52	105	0.577	0.749
Köy	25	85.00	52	101		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı İlin Gelişmişlik Düzeyi (n=195)***					KW	p
Gelişmiş	145	86.00	55	115		
Orta gelişmiş	27	86.00	70	101	0.490	0.783
Az gelişmiş	23	86.00	71	99		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yaşama Süresi					KW	p
5-7 yıl	25	86.00	52	98		
8-10 yıl	75	86.00	52	104	0.203	0.904
11 yıl ve üzeri	200	85.00	52	115		
Şu Anda (Halen) Yaşadığı Yer					KW	p
Yurtta	107	85.00	52	115		
Ailesinin yanında	123	86.00	59	108	2.246	0.325
Tek başına/arkadaşları ile evde	7	85.00	55	104		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu doğum yeri il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yer il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Tablo 4.3.2.2’de öğrencilerin doğdukları ve yaşadıkları yerlere ilişkin özelliklerine göre YATÖ puan ortancalarının dağılımı verilmiştir.

Bu araştırmada il merkezinde doğan öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 85.50 iken, köyde doğan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının 88.50 olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin doğum yerine göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Az gelişmiş düzeye sahip ilde doğan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (86.00), orta gelişmiş (85.50) ve gelişmiş (85.00) düzeye sahip ilde doğan öğrencilerden yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin doğduğu ilin gelişmişlik düzeyine göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri il olan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (86.00), ilçe (85.00) ve köy (85.00) olan öğrencilere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yerine göre YATÖ puan ortancalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Öğrencilerin ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı ilin gelişmişlik düzeyinin YATÖ puan ortancalarını etkilemediği belirlenmiştir. İlkokulu bitirinceye kadar gelişmiş, orta ve az gelişmiş düzeye sahip ilde en uzun süre yaşayan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının 86.00 olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişken ile YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo incelendiğinde, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yerinde 11 yıl ve üzeri yaşayan öğrencilerin (85.00), 5–7 yıl (86.00) ve 8–10 yıl (86.00) yaşayanlara göre YATÖ puan ortancalarının düştüğü saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin ilkokulu bitirinceye kadar yaşadığı yerleşim yerinde yaşama süresine göre YATÖ puan ortancalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre; öğrencilerin şu anda yaşadıkları yer ile YATÖ puan ortancaları arasındaki ilişki incelendiğinde, ailesinin yanında yaşayan öğrencilerin ortancalarının (86.00), yurttan (85.00) ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan (85.00) öğrencilere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin şu anda yaşadıkları yere göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 4.3.2.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre YATÖ Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
	n				KW	p
Anne Öğrenim Düzeyi					KW	p
Okuryazar/okuryazar olmayan	32	87.50	55	115	2.665	0.264
İlköğretim	181	85.00	57	108		
Lise ve üzeri	87	86.00	52	107		
Baba Öğrenim Düzeyi					KW	p
Okuryazar/okuryazar olmayan	11	89.00	55	104	1.692	0.429
İlköğretim	132	86.00	57	115		
Lise ve üzeri	157	85.00	52	107		
Anne Çalışma Durumu					Z	p
Çalışıyor	62	85.50	52	108	0.906	0.365
Çalışmıyor	238	85.00	52	115		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 4.3.2.3’de öğrencilerin ebeveynlerinin sosyo-demografik özelliklerine göre YATÖ puan ortancalarının dağılımı verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, annesi okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 87.50 iken, annesinin öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının 86.00 olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada elde edilen verilere göre; öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi arttıkça YATÖ puan ortancalarının düştüğü belirlenmiştir. Babası okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (89.00), babasının öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerden (85.00) yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyine göre YATÖ puan ortancalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada annesi çalışan öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 85.50 iken, annesi çalışmayan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının 85.00 olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 4.3.2.4. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarına Göre YATÖ Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumları	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
Şimdiye Kadar Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Durumu					Z	p
Yaşayan	116	86.00	52	105	0.968	0.333
Yaşamayan	184	85.00	52	115		
Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Süresi (n= 116) **					KW	p
2 yıl ve altı	46	84.50	52	105	4.268	0.118
3-4 yıl	14	86.00	57	100		
5 yıl ve üzeri	56	87.00	69	104		
Şimdiye Kadar Birlikte Yaşanan Yaşlı Birey/Bireyler (n=115)***					KW	p
Büyükanne-büyükbaba	49	86.00	52	101	1.409	0.494
Sadece büyükanne	56	86.00	69	105		
Sadece büyükbaba	10	82.00	57	104		
Büyükanne/büyükbabanın Yaşadığı Yer (n= 254)****					KW	p
Kendi evinde tek başına	149	85.00	57	115	0.803	0.669
Birinci derece yakınları ile birlikte	28	86.00	67	105		
Öğrencinin ebeveynleri ile birlikte	44	84.50	69	101		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu yaşlı ile yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu büyükanne, büyükbaba ya da her ikisi ile birlikte yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

**** Bu soruyu cevaplayan öğrenci sayısıdır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile yaşama durumlarına göre YATÖ puan ortancalarının dağılımı Tablo 4.3.2.4'de verilmiştir.

Bu araştırmada şimdiye kadar yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadığını ifade eden öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (86.00), yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşamayan öğrencilere (85.00) göre yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin şimdiye kadar yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama durumuna göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre; 5 yıl ve üzeri süre yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (87.00), 3-4 yıl (86.00) ve 2 yıl ve altı süre (84.50) yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan

istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin yaşı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresine göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo incelendiğinde; şimdiye kadar büyükanne-büyükbaba ve sadece büyükanne ile yaşayan öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 86.00 iken, sadece büyükbaba ile yaşayan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının 82.00 olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin şimdiye kadar birlikte yaşadığı yaşı birey/bireylere göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada büyükanne/büyükbabasının birinci derece yakınları ile birlikte yaşadığını ifade eden öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (86.00), büyükanne/büyükbabasının kendi evinde tek başına (85.00) ve ebeveynleri ile birlikte yaşadığını (84.50) ifade eden öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin büyükanne/büyükbabasının yaşadığı yere göre YATÖ puan ortancalarının dağılımları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 4.3.2.5. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerine Göre YATÖ Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenleri	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
					Z	P
Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumu						
İsteyen	204	86.00	52	115	3.045	0.002
İstemeyen	96	83.50	52	107		
İsteme Nedenleri (n= 204)**					Z	P
Ebeveynlerine destek olma	190	86.00	52	115	0.216	0.829
Ebeveynlerinden destek alma	14	84.50	59	102		
İstememe Nedenleri (n= 96)***					KW	P
Yalnız yaşamayı sevmeme	44	85.00	55	101	0.764	0.682
Ayrı evlerde yaşamının uygun olduğuna inanma	37	82.00	52	96		
Kendisine karışılmasını istememe	15	85.00	63	107		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu ebeveynleri ile yaşamak isteyen öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu ebeveynleri yaşamak istemeyen öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 4.3.2.5’de öğrencilerinin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumları ve nedenlerine göre YATÖ puan ortancalarının dağılımı verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 86.00 iken, istemeyen öğrencilerde bu oranın 83.50’ye yükseldiği saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumuna göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre; öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme nedenleri ile YATÖ puan ortancaları arasındaki ilişki incelendiğinde; ebeveynlerine destek olmak için ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (86.00), ebeveynlerinden destek almak için isteyen öğrencilere (84.50) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme nedenlerine göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istememe nedenlerinin YATÖ puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde ise; ayrı evlerde yaşamının uygun olduğuna inandıklarını ifade eden öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (82.00), yalnız yaşamayı sevdiklerini (85.00) ve kendisine karışılmasını istemediklerini (85.00) ifade eden öğrencilerden daha düşük olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istememe nedenlerine göre YATÖ puan ortancalarının dağılımları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

4.4. Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre YATÖ ve Alt Boyutlarının Puan Ortalama ve Ortancalarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.4.1. Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre YATÖ ve Alt Boyutlarının Puan Ortalama ve Ortancalarının Dağılımı

n=300

Öğrencilerin Bazı Özellikleri	n	Yaşının Yaşamını Sınırlama		Yaşlıya Yönelik Olumlu Olumsuz Ayrımçılık		Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımçılık		YATÖ
		Ortanca	Ortanca	Ortanca	Ortanca	Ortanca	Ortanca	
Öğrenim Gördüğü Bölüm								Ortalama/Standart Sapma
Sosyal Bilimler (A ₁)	171	37,00	31,00	18,00	86,15 ± 8,64			
Fen Bilimleri (A ₂)	82	37,00	29,00	19,00	82,96 ± 11,44			
Sağlık Bilimleri (A ₃)	47	36,00	32,00	17,00	85,17 ± 7,24			
		KW= 6.575 p= 0.037	KW= 15.621 p= 0.001	KW= 2.685 p= 0.261	F= 3.251 p= 0.040			Fark: A ₁ , A ₂
Fark: A₁, A₂, A₃								
Mezun Olduğu Lise								
Normal lise	191	Ortanca	Ortanca	Ortanca	Ortanca			Ortanca
Anadolulı/süper/fen lisesi/özel lise/kolej	109	37,00	31,00	18,00	86,00			86,00
		37,00	31,00	17,00	85,00			85,00
		Z= 0.464 p= 0.643	Z= 0.908 p= 0.364	Z= 2.395 p= 0.017	Z= 1.600 p= 0.110			
Şu Anda (Halen) Yaşadığı Yer								
Yurtta (A ₁)	107	Ortanca	Ortanca	Ortanca	Ortanca			Ortanca
Ailesinin yanında (A ₂)	123	37,00	31,00	18,00	85,00			85,00
Tek başına/arkadaşları ile evde (A ₃)	7	38,00	31,00	18,00	86,00			86,00
		36,00	31,00	17,00	85,00			85,00
		KW= 6.460 p= 0.040	KW= 3.524 p= 0.172	KW= 1.539 p= 0.463	KW= 2.246 p= 0.325			
Fark: A₂, A₃								
Annenin Öğrenim Düzeyi								
Okuryazar/okuryazar olmayan (A ₁)	32	Ortanca	Ortanca	Ortanca	Ortanca			Ortanca
İlköğretim (A ₂)	181	38,00	31,00	18,50	87,50			87,50
Lise ve üzeri (A ₃)	87	37,00	31,00	17,00	85,00			85,00
		37,00	31,00	19,00	86,00			86,00
		KW= 1.416 p= 0.493	KW= 3.978 p= 0.137	KW= 7.671 p= 0.022	KW= 2.665 p= 0.264			
Fark: A₁, A₂, A₃								
Anne Çalışma Durumu								
Çalışıyor	62	Ortanca	Ortanca	Ortanca	Ortanca			Ortanca
Çalışmıyor	238	36,50	29,00	19,00	85,50			85,50
		37,00	31,00	17,50	85,00			85,00
		Z= 1.316 p= 0.188	Z= 2.041 p= 0.041	Z= 2.181 p= 0.029	Z= 0.906 p= 0.365			
Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Süresi (n= 116)								
2 yıl ve altı (A ₁)	46	Ortanca	Ortanca	Ortanca	Ortanca			Ortanca
3-4 yıl (A ₂)	14	36,50	31,00	17,00	84,50			84,50
5 yıl ve üzeri (A ₃)	56	37,00	31,00	18,00	86,00			86,00
		38,00	31,00	20,00	87,00			87,00
		KW= 1.184 p= 0.553	KW= 0.994 p= 0.608	KW= 7.071 p= 0.029	KW= 4.268 p= 0.118			
Fark: A₁, A₂, A₃								
Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumu								
İsteyen	204	Ortanca	Ortanca	Ortanca	Ortanca			Ortanca
İstemeyen	6	37,00	31,50	18,00	86,00			86,00
		37,00	29,00	18,00	83,50			83,50
		Z= 1.238 p= 0.216	Z= 4.139 p= 0.001	Z= 0.920 p= 0.358	Z= 3.045 p= 0.002			

Öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre YATÖ ve alt boyutlarının puan ortalama ve ortancalarının dağılımı Tablo 4.4.1’de verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancalarının sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde (36.00), sosyal bilimler (37.00) ve fen bilimleri (37.00) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüme göre yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre, bu farkın sosyal bilimler ve sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler arasındaki ilişkiden kaynaklandığı saptanmıştır.

Bu araştırmada yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarının sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde (32.00), sosyal bilimler (31.00) ve fen bilimleri (29.00) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüme göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre, bu farkın sosyal bilimler ve fen bilimleri ile fen bilimleri ve sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler arasındaki ilişkiden kaynaklandığı belirlenmiştir. Farklılığı yaratan grubun ise, fen bilimlerinde öğrenim gören öğrenciler olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüme göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları incelendiğinde; yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde (19.00), sosyal bilimler (18.00) ve sağlık bilimleri (17.00) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüme göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre; YATÖ puan ortalamalarının sosyal bilimler (86.15) ve sağlık bilimleri (85.17) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde, fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden (82.96) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre YATÖ puan ortalamaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre, bu farkın sosyal bilimler ve fen bilimleri

bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler arasındaki ilişkiden kaynaklandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin mezun olduğu lisenin yaşının yaşamını sınırlama puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde, normal lise (37.00) ile anadolu/süper/fen /özel lise ve kolejden (37.00) mezun olan öğrencilerin yaşının yaşamını sınırlama puan ortancalarının benzer olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin mezun olduğu liseye göre yaşının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada normal lise (31.00) ile anadolu/süper/fen /özel lise ve kolejden (31.00) mezun olan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarının benzer olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin mezun olduğu liseye göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Öğrencilerin mezun olduğu lisenin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde ise; normal liseden mezun olan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının (18.00), anadolu/süper/fen/özel lise ile kolejden mezun olan öğrencilerden (17.00) yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin mezun olduğu lise ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Bu araştırmada normal lise mezunu olan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (86.00), anadolu/süper/fen/özel lise ile kolej mezunu olan öğrencilerden (85.00) yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin mezun olduğu lise ile YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre, öğrencilerin şu anda yaşadıkları yer ile yaşının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki ilişki incelendiğinde; ailesinin yanında yaşayan öğrencilerin ortancalarının (38.00), yurttan (37.00) ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan (36.00) öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin şu anda yaşadıkları yere göre yaşının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca yapılan ileri analiz sonuçlarına göre, bu

farkın ailesinin yanında ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan öğrenciler arasında ilişkiden kaynaklandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin şu anda yaşadıkları yer ile yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki ilişki incelendiğinde; şu anda yaşadıkları yerin öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarına etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Ailesi ile yurttan ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarının 31.00 olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, şu anda yaşadıkları yere göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$)

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre; öğrencilerin şu anda yaşadıkları yer ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki ilişki incelendiğinde; yurttan (18.00) ve ailesinin yanında (18.00) yaşayan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının, tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan öğrencilere (17.00) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin şu anda yaşadıkları yere göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada öğrencilerin şu anda yaşadıkları yer ile YATÖ puan ortancaları arasındaki ilişki incelendiğinde ise; ailesinin yanında yaşayan öğrencilerin ortancalarının (86.00), yurttan (85.00) ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan (85.00) öğrencilere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin şu anda yaşadıkları yere göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyi arttıkça yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancalarının düştüğü belirlenmiştir. Annesi okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancaları 38.00 iken, annesinin öğrenim düzeyi ilköğretim ile lise ve üzeri olan öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancalarının 37.00 olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyinin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarını etkilemediği belirlenmiştir. Annesinin öğrenim düzeyi okuryazar/okuryazar olmayan, ilköğretim ile lise ve üzeri olan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarının 31.00 olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo incelendiğinde, annesi okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları 18.50 iken, annesinin öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerde bu oran 19.00'a yükselmektedir. Annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerde yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının 17.00 olması dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre, bu farkın annesi okuryazar/okuryazar olmayan ve ilköğretim mezunu olan öğrenciler ile annesinin öğrenim düzeyi ilköğretim ve lise/üzeri olan öğrenciler arasındaki ilişkiden kaynaklandığı belirlenmiştir. Farklılığı yaratan grubun ise, annesinin öğrenim düzeyi ilköğretim olan öğrenciler olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmada annesi okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 87.50 iken, annesinin öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının 86.00 olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancaları incelendiğinde; annesi çalışan öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancalarının (36.50), annesi çalışmayan öğrencilerden (37.00) düşük olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada annesi çalışan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarının (29.00), annesi çalışmayan öğrencilerden (31.00) daha düşük

olması önemli bir bulgudur. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo incelendiğinde; annesi çalışan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları 19.00 iken, annesi çalışmayan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının 17.50'ye düştüğü saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Bu araştırmada annesi çalışan öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 85.50 iken, annesi çalışmayan öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının 85.00 olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancalarının 5 yıl ve üzeri süre yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerde (38.00), 3–4 yıl (37.50) ile 2 yıl ve altı süre (36.50) yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkene göre yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo incelendiğinde; 3–4 yıl yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları 31.50 iken, 2 yıl ve altı ile 5 yıl ve üzeri süre yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerde bu oranın 31.00 olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresine göre yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

5 yıl ve üzeri süre yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının (20.00), 3–4 yıl (18.00) ile 2 yıl ve altı süre (17.00) yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresine

göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre, bu farkın 2 yıl ve altı ile 5 yıl ve üzeri süre yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadığını ifade eden öğrenciler arasındaki ilişkiden kaynaklandığı belirlenmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre; 5 yıl ve üzeri süre yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerin YATÖ puan ortancalarının (87.00), 3-4 yıl (86.00) ve 2 yıl ve altı süre (84.50) yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresine göre YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo incelendiğinde; aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumunun öğrencilerin yaşının yaşamını sınırlama puan ortancaları üzerine etkisinin benzer olduğu saptanmıştır. Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen ve istemeyen öğrencilerin yaşının yaşamını sınırlama puan ortancalarının 37.00 olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkene göre yaşının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasında istatistiksel olarak önemsiz fark bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu araştırmada aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları 31.50 iken, istemeyen öğrencilerde bu oran 29.00'a düşmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu ile yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumunun yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları üzerine etkisi incelendiğinde; aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen ve istemeyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının 18.00 olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynlerine göre yaşamayı isteme durumu ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo incelendiğinde; aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerin YATÖ puan ortancaları 86.00 iken, istemeyen

öğrencilerde bu oranın 83.50'ye yükseldiği saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu ile YATÖ puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

4.5. Öğrencilerin ve Çoklu Regresyonda Önemli Çıkan Değişkenleri Temsil Eden Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyona İlişkin Bulgular

Tablo 4.5.1.1. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon* (2007, Ankara)

n= 300		
Çoklu Regresyona Alınan Bağımsız Değişkenler	Kısmi Korelasyon (Partial Correlation)	Çoklu Regresyon İçinde İlgili Değişkenin Görelî Önemi (Importance)
Öğrenim gördüğü bölüm (nominal)**	-0.153	0.226
Öğrenim gördüğü sınıf (ordinal)	0.124	0.132
Cinsiyet (nominal)	0.035	0.013
Doğum yeri (nominal)	0.089	0.074
Şu anda yaşadığı yer (nominal)	-0.082	0.061
Kardeş sayısı (ordinal)	-0.067	-0.021
Anne öğrenim düzeyi (ordinal)	-0.088	0.078
Baba öğrenim düzeyi (ordinal)	-0.003	0.002
Mezun olduğu lise (nominal)	-0.078	0.060
Yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi (ordinal)	0.082	0.093
Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu (nominal)**	-0.153	0.283

Bağımlı Değişken: Öğrencilerin toplam YATÖ puanları

*Çoklu Regresyon Analizi, Multiple R= 0.317

F= 2.112, p= 0.010

** Değişken nominal (sıralı olmayan) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemlidir.

Tablo 4.5.1.1’de öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenler ile öğrencilerin toplam YATÖ puanları arasındaki çoklu regresyon verilmiştir.

Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenlere çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf ile yaşları arasında yüksek korelasyon olduğundan dolayı çoklu regresyona sadece öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfın alınmasına karar verilmiştir. Bunun yanında geniş aile sayısının çekirdek aileden çok düşük olmasından dolayı aile tipi regresyona alınmamıştır. Regresyona alınan değişkenlerin öğrencilerin toplam YATÖ puanlarındaki farklılaşmanın %32’sini (Çoklu Regresyon Katsayısı, multiple $R= 0.317$) açıkladığı saptanmıştır ($F= 2.112$, $p<0.05$). Bu sonuç, regresyona alınan değişkenlerin öğrencilerin toplam YATÖ puanlarını tek başına açıklamadığını, başka sosyo-demografik özellikler ya da psikolojik faktörlerin de etkili olabileceğini göstermektedir.

Tablo incelendiğinde çoklu regresyon içinde öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumunun görece olarak önemli olduğu (0.283) belirlenmiştir. İlgili değişken nominal olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.5 tekrar incelendiğinde; aile kurduktan sonra ebeveynleri yaşamayı isteyen öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının, istemeyen öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Çoklu regresyonda görece olarak önemli bulunan diğer bir değişken öğrencilerin öğrenim gördüğü bölümdür (0.226). Öğrenim görülen bölüm nominal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.1 tekrar incelendiğinde; toplam YATÖ puanlarının sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde, sağlık ve fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerden yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.5.2. Sosyal, Fen ve Sağlık Bilimlerinde Öğrenim Gören ve Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteyen/İstemeyen Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyona İlişkin Bulgular

Tablo 4.5.2.1. Sosyal Bilimlerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon* (2007, Ankara)

n= 300		
Çoklu Regresyona Alınan Bağımsız Değişkenler	Kısmi Korelasyon (Partial Correlation)	Çoklu Regresyon İçinde İlgili Değişkenin Görelî Önemi (Importance)
Öğrenim gördüğü sınıf (ordinal)**	0.186	0.212
Cinsiyet (nominal)	-0.005	-0.001
Doğum yeri (nominal)	-0.059	0.033
Şu anda yaşadığı yer (nominal)	-0.156	0.129
Kardeş sayısı (ordinal)	0.019	0.011
Anne öğrenim düzeyi (ordinal)	-0.094	0.079
Baba öğrenim düzeyi (ordinal)	-0.039	0.019
Mezun olduğu lise (nominal)***	-0.256	0.359
Yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi (ordinal)	-0.118	0.021
Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu (nominal)***	-0.140	0.138

Bağımlı Değişken: Sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin toplam YATÖ puanları

*Çoklu Regresyon $R^2= 0.395$

$F= 2.430$, $p= 0.006$

** Değişken ordinal (sıralı) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemlidir.

*** Değişken nominal (sıralı olmayan) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemli değildir.

Sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenler ile öğrencilerin toplam YATÖ puanları arasındaki çoklu regresyon Tablo 4.5.2.1’de verilmiştir.

Regresyona alınan değişkenlerin sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin toplam YATÖ puanlarındaki farklılaşmanın %40’ını (Çoklu Regresyon Katsayısı, Multiple R= 0.395) açıkladığı saptanmıştır (F= 2.430, $p<0.05$). Bu sonuç, regresyona alınan değişkenlerin sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin toplam YATÖ puanlarını tek başına açıklamadığını, başka sosyo-demografik özellikler ya da psikolojik faktörlerin de etkili olabileceğini göstermektedir.

Araştırmada çoklu regresyon içinde sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin mezun olduğu lisenin görece olarak önemli olduğu (0.359) saptanmıştır. Mezun olunan lise nominal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.1 tekrar incelendiğinde; normal lise mezunu olan öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının, anadolu/süper/fen/özel lise ile kolej mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Çoklu regresyonda görece olarak önemli bulunan diğer değişkenin sosyal bilimlerdeki öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf olduğu (0.212) belirlenmiştir. Öğrenim görülen sınıf ordinal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için tablo incelendiğinde; sınıf düzeyi arttıkça toplam YATÖ puanlarının yükseldiği görülmektedir.

Çoklu regresyonda görece olarak önemli bulunan diğer bir değişken ise sosyal bilimlerdeki öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumudur (0.138). İlgili değişken nominal olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.5 tekrar incelendiğinde; aile kurduktan sonra ebeveynleri yaşamayı isteyen öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının, istemeyen öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5.2.2. Fen Bilimlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon* (2007, Ankara)

Çoklu Regresyona Alınan Bağımsız Değişkenler	n= 300	
	Kısmi Korelasyon (Partial Correlation)	Çoklu Regresyon İçinde İlgili Değişkenin Göreli Önemi (Importance)
Öğrenim gördüğü sınıf (ordinal)	-0.097	0.014
Cinsiyet (nominal)	0.197	0.107
Doğum yeri (nominal)**	0.180	0.168
Şu anda yaşadığı yer (nominal)	0.169	0.084
Kardeş sayısı (ordinal)	-0.127	0.015
Anne öğrenim düzeyi (ordinal)	0.184	0.086
Baba öğrenim düzeyi (ordinal)	-0.105	0.001
Mezun olduğu lise (nominal)	0.113	0.059
Yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi (ordinal)***	0.227	0.332
Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu (nominal)**	-0.183	0.134

Bağımlı Değişken: Fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin toplam YATÖ puanları

*Çoklu Regresyon $R^2= 0.479$

F= 1.308, p= 0.223

** Değişken nominal (sıralı olmayan) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemli değildir.

*** Değişken ordinal (sıralı) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemlidir.

Tablo 4.5.2.2'de fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenler ile öğrencilerin toplam YATÖ puanları arasındaki çoklu regresyon verilmiştir.

Regresyona alınan değişkenlerin faktörlerin fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin toplam YATÖ puanlarındaki farklılaşmanın %48'ini (Çoklu Regresyon Katsayısı, Multiple R= 0.479) açıkladığı saptanmıştır (F= 1.308, p>0.05).

Araştırmada çoklu regresyon içinde fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresinin görece olarak önemli olduğu (0.332) saptanmıştır. İlgili değişken nominal olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.4 tekrar incelendiğinde; yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi arttıkça öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının yükseldiği görülmektedir.

Çoklu regresyonda görece olarak önemli bulunan diğer değişkenin fen bilimlerindeki öğrencilerin doğum yeri olduğu (0.168) belirlenmiştir. Doğum yeri nominal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.2 tekrar incelendiğinde; köyde doğan öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının, il merkezinde doğan öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Çoklu regresyonda görece olarak önemli bulunan diğer bir değişken ise fen bilimlerindeki öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumudur (0.134). İlgili değişken nominal olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.5 tekrar incelendiğinde; aile kurduktan sonra ebeveynleri yaşamayı isteyen öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının, istemeyen öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5.2.3. Sağlık Bilimlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon* (2007, Ankara)

Çoklu Regresyona Alınan Bağımsız Değişkenler	Kısmi Korelasyon (Partial Correlation)	n= 300
		Çoklu Regresyon İçinde İlgili Değişkenin Görelî Önemi (Importance)
Öğrenim gördüğü sınıf (ordinal)**	0.350	0.194
Cinsiyet (nominal)	-0.222	0.075
Doğum yeri (nominal)***	0.297	0.235
Şu anda yaşadığı yer (nominal)***	-0.235	0.112
Kardeş sayısı (ordinal)	0.020	0.006
Anne öğrenim düzeyi (ordinal)	-0.094	0.036
Baba öğrenim düzeyi (ordinal)**	-0.184	0.119
Mezun olduğu lise (nominal)	-0.093	0.034
Yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi (ordinal)**	0.216	0.108
Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu (nominal)	-0.092	0.081

Bağımlı Değişken: Sağlık bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin toplam YATÖ puanları

***Çoklu Regresyon R²= 0.569**

F= 1.521, p= 0.168

**** Değişken ordinal (sıralı) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemlidir.**

***** Değişken nominal (sıralı olmayan) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemli değildir.**

Sağlık bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenler ile öğrencilerin toplam YATÖ puanları arasındaki çoklu regresyon Tablo 4.5.2.2’de verilmiştir.

Regresyona alınan değişkenlerin sağlık bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin toplam YATÖ puanlarındaki farklılaşmanın %57’sini (Çoklu Regresyon Katsayısı, Multiple R= 0.569) açıkladığı saptanmıştır (F= 1.521, p>0.05).

Araştırmada çoklu regresyon içinde sağlık bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin doğum yerinin görece olarak önemli olduğu (0.235) saptanmıştır. Doğum yeri nominal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.2 tekrar incelendiğinde; köyde doğan öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının, il merkezinde doğan öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Çoklu regresyonda görece olarak önemli bulunan diğer değişkenin sağlık bilimlerindeki öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf olduğu (0.194) belirlenmiştir. Öğrenim görülen bölüm ordinal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için tablo incelendiğinde; öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arttıkça toplam YATÖ puanlarının yükseldiği görülmektedir.

Çoklu regresyon içinde sağlık bilimlerindeki öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyinin görece olarak önemli olduğu (0.119) saptanmıştır. Baba öğrenim düzeyi ordinal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için tablo incelendiğinde; öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi arttıkça toplam YATÖ puanlarının düştüğü görülmektedir.

Çoklu regresyonda görece olarak önemli bulunan diğer değişkenin sağlık bilimlerindeki öğrencilerin şu anda yaşadığı yer olduğu (0.112) belirlenmiştir. İlgili değişken nominal olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.2 tekrar incelendiğinde; ailesinin yanında yaşayan öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının, yurttan ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan öğrencilere göre yüksek olduğu görülmektedir.

Çoklu regresyonda görece olarak önemli bulunan diğer bir değişken ise sağlık bilimlerindeki öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresidir (0.108). İlgili değişken ordinal olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için tablo incelendiğinde; öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşama süresi arttıkça toplam YATÖ puanlarının yükseldiği görülmektedir.

Tablo 4.5.2.4. Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamak İsteyen Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyon* (2007, Ankara)

Çoklu Regresyona Alınan Bağımsız Değişkenler	n= 300	
	Kısmi Korelasyon (Partial Correlation)	Çoklu Regresyon İçinde İlgili Değişkenin Görelî Önemi (Importance)
Öğrenim gördüğü bölüm (nominal)**	-0.160	0.182
Öğrenim gördüğü sınıf (ordinal)***	0.196	0.284
Cinsiyet (nominal)	-0.026	0.001
Doğum yeri (nominal)**	0.131	0.167
Şu anda yaşadığı yer (nominal)	-0.071	0.041
Kardeş sayısı (ordinal)	-0.081	-0.018
Anne öğrenim düzeyi (ordinal)	-0.062	0.071
Baba öğrenim düzeyi (ordinal)	-0.054	0.064
Mezun olduğu lise (nominal)	-0.095	0.080
Yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi (ordinal)***	0.112	0.129

Bağımlı Değişken: Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamak isteyen öğrencilerin toplam YATÖ puanları

*Çoklu Regresyon $R^2= 0.323$

F= 1.458, p= 0.125

** Değişken nominal (sıralı olmayan) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemli değildir.

*** Değişken ordinal (sıralı) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemlidir.

Tablo 4.5.2.4'de aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamak isteyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenler ile öğrencilerin toplam YATÖ puanları arasındaki çoklu regresyon verilmiştir.

Regresyona alınan değişkenlerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşayışlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresmayı isteyen öğrencilerin toplam YATÖ puanlarındaki farklılaşmanın %32'sini (Çoklu Regresyon Katsayısı, Multiple R= 0.323) açıkladığı saptanmıştır (F= 1.458, p>0.05). Bu sonuç, regresyona alınan değişkenlerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen öğrencilerin toplam YATÖ puanlarını tek başına açıklamadığını, başka sosyo-demografik özellikler ya da psikolojik faktörlerin de etkili olabileceğini göstermektedir.

Araştırmada çoklu regresyon içinde aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyinin görel olarak önemli olduğu (0.284) saptanmıştır. Öğrenim görülen sınıf ordinal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için tablo incelendiğinde; öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arttıkça toplam YATÖ puanlarının yükseldiği görülmektedir.

Çoklu regresyonda görel olarak önemli bulunan diğer değişkenin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüm olduğu (0.182) belirlenmiştir. Öğrenim görülen bölüm nominal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.1 tekrar incelendiğinde; toplam YATÖ puanlarının sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde, sağlık ve fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Çoklu regresyon içinde aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen öğrencilerin doğum yerinin görel olarak önemli olduğu (0.162) saptanmıştır. Doğum yeri nominal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.2 tekrar incelendiğinde; köyde doğan öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının, il merkezinde doğan öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Çoklu regresyonda görel olarak önemli bulunan diğer bir değişken ise aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresidir (0.112). İlgili değişken ordinal olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için tablo incelendiğinde; öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşama süresi arttıkça toplam YATÖ puanlarının yükseldiği görülmektedir.

Tablo 4.5.2.5. Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamak İstemeyen Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki çoklu Regresyon* (2007, Ankara)

Çoklu Regresyona Alınan Bağımsız Değişkenler	n= 300	
	Kısmi Korelasyon (Partial Correlation)	Çoklu Regresyon İçinde İlgili Değişkenin Göreli Önemi (Importance)
Öğrenim gördüğü bölüm (nominal)**	-0.117	0.128
Öğrenim gördüğü sınıf (ordinal)	0.121	0.099
Cinsiyet (nominal)**	0.152	0.196
Doğum yeri (nominal)	-0.148	0.046
Şu anda yaşadığı yer (nominal)**	-0.131	0.120
Kardeş sayısı (ordinal)	0.036	0.012
Anne öğrenim düzeyi (ordinal)	-0.130	-0.010
Baba öğrenim düzeyi (ordinal)***	0.231	0.402
Mezun olduğu lise (nominal)	-0.058	0.008
Yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi (ordinal)	-0.012	0.000

Bağımlı Değişken: Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamak istemeyen öğrencilerin toplam YATÖ puanları

*Çoklu Regresyon $R^2= 0.369$

F= 0.911 , p= 0.550

** Değişken nominal (sıralı olmayan) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemli değildir.

*** Değişken ordinal (sıralı) bir değişken olduğu için korelasyonun yönü (+ ya da - olması) önemlidir.

Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamak istemeyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenler ile öğrencilerin toplam YATÖ puanları arasındaki çoklu regresyon Tablo 4.5.2.5'de verilmiştir.

Regresyona alınan değişkenlerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemeyen öğrencilerin toplam YATÖ puanlarındaki farklılaşmanın %37'sini (Çoklu Regresyon Katsayısı, Multiple R= 0.369) açıkladığı saptanmıştır (F= 0.911, p>0.05). Bu sonuç, regresyona alınan değişkenlerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemeyen öğrencilerin toplam YATÖ puanlarını tek başına açıklamadığını, başka sosyo-demografik özellikler ya da psikolojik faktörlerin de etkili olabileceğini göstermektedir.

Araştırmada çoklu regresyon içinde aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemeyen öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyinin görel olarak önemli olduğu (0.402) saptanmıştır. Baba öğrenim düzeyi ordinal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için tablo incelendiğinde; öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi arttıkça toplam YATÖ puanlarının yükseldiği görülmektedir.

Çoklu regresyonda görel olarak önemli bulunan diğer değişkenin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemeyen öğrencilerin cinsiyeti olduğu (0.196) belirlenmiştir. Cinsiyet nominal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.1 tekrar incelendiğinde; kız öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Çoklu regresyon içinde aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemeyen öğrencilerin öğrenim gördüğü bölümün görel olarak önemli olduğu (0.128) saptanmıştır. Öğrenim görülen bölüm nominal bir değişken olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.1 tekrar incelendiğinde; toplam YATÖ puanlarının sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde, sağlık ve fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Çoklu regresyonda görel olarak önemli bulunan diğer bir değişken ise aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemeyen öğrencilerin şu anda yaşadığı yer olduğu (0.120) belirlenmiştir. İlgili değişken nominal olduğundan korelasyon yönünü değerlendirmek için Tablo 4.3.2.2 tekrar incelendiğinde; ailesinin yanında yaşayan öğrencilerin toplam YATÖ puanlarının, yurtda ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan öğrencilere göre yüksek olduğu görülmektedir.

5. TARTIŞMA

Literatürde yaşlı ayrımcılığı; bir kişiye sadece yaşı nedeniyle gösterilen farklı tavır, tutum, önyargı ve davranışları içeren çok boyutlu bir kavram olarak tanımlanmaktadır (22, 82). Bu nedenle yaşlı ayrımcılığı incelenirken, yaşlı bireylere yönelik olumlu ve olumsuz tutumlar bir arada ele alınmaktadır. Literatürde yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumların; sevecenlik, bilgelik, güvenilirlik gibi öğeleri; olumsuz tutumların ise, hastalık, iktidarsızlık, zihinsel fonksiyonlarda gerileme, iş yaramazlık, izolasyon gibi öğeleri içerdiği vurgulanmaktadır (73).

Bugün toplumların birçoğunda yaşlı bireyler ayrımcılığa uğramaktadır. Bu ayrımcılık genel olarak yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı toplumdaki bireylerin taşıdıkları olumsuz tutumlardan kaynaklanmaktadır (73, 80, 82). Bu olumsuz tutumların ortaya çıkmasında kentleşme, göçler ve sanayileşmenin artması, ekonomik zorluklar, kadının çalışma hayatına girmesi, geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş ve sosyal yaşamdaki hızlı değişim gibi faktörler etkili olmaktadır. Bu faktörler, gençlerin yaşlı bireyler ile aynı evde yaşamayı ve yaşlı bireylerin sorumluluklarını taşımayı istememelerine, yaşlı bireylerin ikinci plana itilmelerine yol açmaktadır (5, 44, 104). Bu nedenle gençler yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin olumsuz tutumlar kazanmaktadırlar. Ayrıca gelecekte ülkemizde yaşlı nüfus oranının artacağı düşünüldüğünde, gençlerin yaşlı bireyleri yük olarak görmeleri ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha da olumsuz olması kaçınılmaz olacaktır (10, 15). Bu açıdan ülkemiz nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan gençlerin, yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesinin son derece önemli olduğu düşünülmüştür.

Bu amaçla, bu araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları “Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği” (YATÖ) kullanılarak belirlenmiştir. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları (puan ortancası 85.00) belirlenmiştir (Tablo 4.3.1.1). Bu bulgu bu araştırmadaki H₁ hipotezini desteklemektedir. Bu sonucun Türk kültüründe yaşlıya saygı, yaşlının sözünü dinleme ve yaşlıya sahip çıkma gibi eylemlerin geleneksel ve değişmez bir beklenti olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı olumlu tutumlara sahip olduklarını gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda öğrencilerin

yaşlı bireylere karşı tutumları ölçek/ölçekler kullanılarak değerlendirilmiştir (24, 29, 30, 37, 43, 47, 50, 51, 55, 59, 85, 87, 89, 91, 92, 102, 110). Öğrencilerin yaşlı bireylere ilişkin olumlu tutumlara sahip olduklarını gösteren bu çalışmalar, araştırma bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Buna karşın, üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan diğer çalışmalarda da yaşlı bireylere karşı tutumlara ilişkin ölçek/ölçekler kullanılmış, öğrencilerin yaşlı bireylere karşı olumsuz tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir (2, 11, 36, 41, 48, 49, 53, 57, 63, 90, 93, 94, 112). Moyle'nin hemşirelik öğrenimi gören öğrencilerin, Reuben ve arkadaşlarının tıp öğrenimi gören öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarını inceledikleri çalışmalarda, öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları ("yaşlılar değişikliklere ayak uyduramazlar", "yaşlılar sürekli hastalanırlar", "yaşlılar sinirlidir") saptanmıştır (64, 81).

Literatürde öğrencilerin yaşam döngüsünün bir parçası olan yaşlılık dönemini tanıyabilmesi, yaşlılığa yönelik olumsuz önyargılarının değiştirilebilmesi ve yaşlı ayrımcılığının ortadan kaldırılabilmesinde kritik rol oynayan etkenlerden birinin öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesi olduğu vurgulanmaktadır (15, 82, 84). Ayrıca öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi de oldukça önemlidir. Bu açıdan araştırmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesinin yanı sıra, bu tutumları etkileyebileceği düşünülen faktörler de incelenmiştir.

Bu araştırmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları; i- yaşlının yaşamını sınırlama, ii- yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve iii- yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutlarında incelenmiştir. Öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama (puan ortancası 37.00), yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık (puan ortancası 31.00) ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık (puan ortancası 18.00) alt boyutlarına ilişkin tutumlarının da olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.3.1.1).

Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerden birinin öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüm olduğu bulunmuştur. Sosyal bilimler (puan ortalaması 86.15) ve sağlık bilimleri (puan ortalaması 85.17) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının, fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden (puan ortalaması 82.96) daha olumlu

olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu belirlenmiştir ($F=3.251$, $p<0.05$). Yaşının yaşamını sınırlama boyutuna ilişkin tutumlarının sosyal bilimler (puan ortancası 37.00) ve fen bilimleri (puan ortancası 37.00) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde, sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden (puan ortancası 36.00) daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($KW=6.575$, $p<0.05$). Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna yönelik tutumların ise, sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde (puan ortancası 32.00), sosyal bilimler (puan ortancası 31.00) ve fen bilimleri (puan ortancası 29.00) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu belirlenmiştir ($KW=15.621$, $p<0.05$). (Tablo 4.4.1).

Edwards ve Aldous'un üniversite öğrencilerinin yaşlı bireye karşı tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, tıp öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumlarının İngilizce ve bilgisayar bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha olumlu olduğu belirlenmiştir (29). Bunun yanında sağlık bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı hastalara/bireylere karşı tutumlarının belirlendiği çalışmalar incelendiğinde de, öğrencilerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur (24, 30, 37, 43, 47, 50, 59, 85, 87, 89, 91, 92, 102, 110). Bu bulgular araştırma bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Görüldüğü gibi; öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüm, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını farklı şekillerde etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca yapılan çoklu regresyonda öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyen en önemli faktörlerden birinin öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüm olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.5.1.1). Bu çalışmada sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının, sağlık bilimleri ve fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha olumlu olduğu bulunmuştur. Bu sonuç; yaşlı ayrımcılığının sosyal bir kavram olması ve sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin ders içeriklerinde bu kavramın ele alınması nedeniyle öğrencilerin bu konuya ilişkin daha duyarlı olduklarını ve olumlu bakış açısı kazandıklarını düşündürmektedir. Ayrıca, sağlık bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu tutuma sahip olmalarının (puan ortancası 32.00), bu bölümde öğrenim gören öğrencilerin ders içeriklerinin yaşlı

sağlığına ilişkin sosyal konuları da kapsamından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun yanında çoklu regresyon analizine göre, sosyal bilimler bölümündeki öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını en fazla mezun olunan lise, öğrenim görülen sınıf ve aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu etkilemektedir ($F= 2.430, p<0.05$) (Tablo 4.5.2.1). Fen bilimleri bölümündeki öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını en fazla yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi, doğum yeri ve aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu gibi değişkenlerin etkilediği belirlenmiştir ($F= 1.308, p>0.05$) (Tablo 4.5.2.2). Sağlık bilimleri bölümündeki öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ise en fazla doğum yeri, öğrenim gördüğü sınıf, babalarının öğrenim düzeyi, şu anda yaşadığı yer ve yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresinin etkilemediği saptanmıştır ($F= 1.521, p>0.05$) (Tablo 4.5.2.3).

Bu araştırmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörlerden bir diğeri öğrencilerin yaşı ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyidir. Öğrencilerin yaşı (18 yaş ve altı puan ortancası 84.00, 23 yaş ve üzeri puan ortancası 87.00) ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyi (birinci sınıf puan ortalaması 83.44, dördüncü sınıf puan ortalaması 85.95) arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu ancak aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$, Tablo 4.3.2.1).

Hughes ve arkadaşları ile Wilkinson ve arkadaşlarının tıp öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarda, 4. sınıf öğrencilerinin yaşlı bireye karşı tutumlarının 1. sınıf öğrencilerinden daha olumlu olduğu saptanmıştır (43, 110). Bu çalışmalar, araştırma bulgularımızla benzerlik göstermektedir. Bu araştırmada öğrencilerin yaşı ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arttıkça, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu tutuma sahip olduklarının belirlenmesi önemli bir bulgudur. Bu sonuç, öğrencilerin üniversite eğitimi, erişkinliğe geçiş, yaşama farklı bir bakış açısı kazanma gibi olgular nedeniyle yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin daha olumlu tutum ve bakış açısı kazandıklarını düşündürmektedir.

Thomas ve Hallebone'nun 11 ve 15 yaşındaki öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarının belirlendiği çalışmalarında, 15 yaşındaki öğrencilerin 11 yaşındaki öğrencilere göre yaşlı bireylere karşı daha olumsuz tutumlara sahip oldukları saptanmıştır (100). Scott ve arkadaşlarının ortaokul ve lise öğrencileri ile yaptıkları

çalışmada da; lise öğrencilerinin yaşlanma sürecine ilişkin tutumlarının ortaokul öğrencilerine göre daha olumsuz olduğu belirlenmiştir (90). Bu çalışmalar yürütülen araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermemektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörlerden bir diğeri de cinsiyettir. Bu çalışmada kız öğrencilerin (puan ortancası 86.00) yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının erkek öğrencilerden (puan ortancası 85.00) daha olumlu olduğu ancak aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$, Tablo 4.3.2.1).

Üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere ve yaşlanma sürecine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarda, kız öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarının erkek öğrencilerden daha olumlu olduğu saptanmıştır (24, 37, 57, 93). Scott ve arkadaşlarının ortaokul ve lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada da; kız öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarının erkek öğrencilerden daha olumlu olduğu belirlenmiştir (90). Bu çalışmalar araştırma sonuçlarımız ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada kız öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının erkek öğrencilerden daha olumlu olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, kız öğrencilerin Türk toplumunun geleneksel aile yapısı içerisindeki kadının bakım verici rolünden etkilendiklerini gösterebilir. Aynı zamanda bu sonuç; kız öğrencilerin yaşlı bireye saygı gösterme ve hizmet etme, yaşlı bireyin ihtiyaçlarını karşılama gibi kadına yönelik geleneksel cinsiyet rollerini içselleştirdiklerinin bir göstergesi de olabilir.

Literatürde kadınların erkeklerden daha fazla fiziksel görünüme önem verdiği belirtilmektedir (42, 56). Ayrıca kadınların bedenlerindeki yaşlanmanın; yaşlılığa karşı anksiyete düzeylerini arttırdığı, yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin olumsuz tutumlara sahip olmalarına neden olduğu vurgulanmaktadır (56, 57, 100). Mc Conatta ve arkadaşlarının Türk ve ABD’de öğrenim gören üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yaşlı bireylere karşı daha olumsuz tutumlara sahip oldukları saptanmıştır (55). Bacanlı ve arkadaşlarının Türk ve Finlandiya’da öğrenim gören üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada da; kız öğrencilerin yaşlanmaya karşı tutumlarının erkek öğrencilerden daha olumsuz olduğu belirlenmiştir (11). Bu çalışmalar yürütülen araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermemektedir.

Bu araştırmada öğrencilerin mezun olduğu lisenin, yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerden biri olduğu saptanmıştır. Normal liseden mezun olan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının (puan ortancası 86.00), anadolu/süper/fen lisesi/özel lise/kolejden mezun olan öğrencilere (puan ortancası 85.00) göre daha olumlu olduğu ancak aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$). Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna yönelik tutumların da; normal liseden mezun olan öğrencilerde (puan ortancası 18.00), anadolu/süper/fen lisesi/özel lise/kolejden mezun olan öğrencilerden (puan ortancası 17.00) daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın ise istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($Z= 2.395, p<0.05$). (Tablo 4.4.1).

Literatürde öğrencilerin öğrenim gördüğu liseye göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Normal liseden mezun olan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu tutuma sahip olmaları, bu öğrencilerin ebeveynlerinin yaşlı bireye önem veren geleneksel aile yapısının özelliklerini yansıtabilir.

Öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısı, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünölen faktörlerdendir. Öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu tutumlara sahip oldukları (1–2 kardeş puan ortancası 85.00, 3 ve daha fazla kardeş puan ortancası 86.50) ancak aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$, Tablo 4.3.2.1).

Literatürde öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısına göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırmada öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının daha olumlu olması, Türk kültüründe aile içi ilişkilerinin ve paylaşımlarının fazla olduğu geleneksel bir aile yapısının göstergesi olabilir. Ayrıca öğrencilerin ebeveynlerinin yaşlı bireye karşı olumlu tutumlarını rol modeli almış olduklarını da gösterebilir.

Bu araştırmada öğrencilerin şu anda yaşadığı yerin, yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyen bir faktör olduğu bulunmuştur. Ailesinin yanında yaşayan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının (puan ortancası 86.00), yurтта (puan ortancası 85.00) ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan öğrencilere (puan

ortancası 85.00) göre daha olumlu olduğu ancak aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$). Yaşlının yaşamını sınırlama boyutuna yönelik tutumların ise; ailesinin yanında yaşayan öğrencilerde (puan ortancası 38.00), yurttan (puan ortancası 37.00) ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan (puan ortancası 36.00) öğrencilerden daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($KW= 6.460$, $p<0.05$). (Tablo 4.4.1).

Literatürde öğrencilerin yaşadıkları yere göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Ailesinin yanında yaşayan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu tutuma sahip olmaları, öğrencilerin ailelerinin yanında yaşamalarından dolayı aile bağlarının güçlü olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca bu sonuç, öğrencilerin ebeveynlerinin yaşlı bireylere ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarını ve öğrencilerin bu tutumları ailelerinden rol modeli aldıklarını düşündürmektedir. Bunun yanında öğrencilerin ailelerinin yanında yaşamaları, yaşlı bireye değer veren geleneksel aile yapısının özelliklerini sürdürmelerinde etkili olmuş olabilir.

Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkilediği belirlenen faktörlerden biri de öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyidir. Annesi okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının (puan ortancası 87.50), annesinin öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan (puan ortancası 86.00) ve annesi ilköğretim mezunu olan (puan ortancası 85.00) öğrencilerden daha olumlu olduğu ancak aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$). Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna yönelik tutumların ise; annesinin öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan (puan ortancası 19.00) ve annesi okuryazar/okuryazar olmayan (puan ortancası 18.50) öğrencilerde, annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilere (puan ortancası 17.00) göre daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($KW= 7.671$, $p<0.05$). (Tablo 4.4.1).

Literatürde öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Görüldüğü gibi, araştırmada annesi okuryazar/okuryazar olmayan öğrenciler ile annesinin öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu

tutuma sahip olmaları dikkati çeken bir bulgudur. Annesi okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olmaları; öğrencilerin annelerinin yaşlı bireye saygı gösterme ve hizmet etme, yaşlı bireyin ihtiyaçlarını karşılama gibi kadına yönelik geleneksel cinsiyet rollerini benimsediklerinin bir göstergesi olarak açıklanabilir. Bunun yanında öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyinin artması, eğitim yaşantılarında yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin duyarlı ve bilinçli bir yaklaşım kazanmalarında etkili olmuş olabilir. Bu durumun öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olmalarında önemli rol oynadığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkilediği belirlenen faktörlerden diğeri de öğrencilerin annelerinin çalışma durumudur. Öğrencilerin annelerinin çalışma durumunun yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını (annesi çalışanlarda puan ortancası 85.50, annesi çalışmayanlarda puan ortancası 85.00) etkilemediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumların; annesi çalışmayan öğrencilerde (puan ortancası 31.00), annesi çalışan öğrencilerden (puan ortancası 29.00) daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($Z= 2.041$, $p<0.05$). Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumların ise; annesi çalışan öğrencilerde (puan ortancası 19.00), annesi çalışmayan öğrencilere (puan ortancası 17.50) göre daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu belirlenmiştir ($Z= 2.181$, $p<0.05$). (Tablo 4.4.1).

Literatürde öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırmada öğrencilerin annelerinin çalışma durumunun öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını farklı şekillerde etkilediği belirlenmiştir. Türk toplumunun geleneksel aile yapısı içinde ev kadınlarına yaşlı bireylere bakım verme ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılama gibi roller yüklenmektedir (11, 32, 39, 44). Bu doğrultuda; araştırmada annesi çalışmayan öğrencilerin bu rolleri içselleştirerek yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu tutuma sahip olmaları beklenmektedir. Ancak bu bulgu sadece yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumlarda göze çarpmaktadır. Bu durumun annesi çalışmayan öğrenci sayısının (çalışmayan anne

sayısı 238), annesi çalışan öğrenci sayısından (çalışan anne sayısı 62) az olmasından kaynaklanmış olabileceği de dikkate alınmalıdır.

Bu araştırmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörlerden biri de öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyidir. Babası okuryazar/okuryazar olmayan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının (puan ortancası 89.00), babası ilköğretim mezunu olan (puan ortancası 86.00) ve babasının öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan (puan ortancası 85.00) öğrencilerden daha olumlu olduğu ancak aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$, Tablo 4.3.2.3).

Literatürde öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Türk kültüründe yaşlı bireylerin sorumluluğu ailenin evli büyük oğluna, yaşlı bireylerin bakım ve ihtiyaçlarının karşılanması sorumluluğu ise eşine verilmektedir (11, 23, 44, 72). Bu araştırmada öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi düştükçe öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin babalarının yaşlı bireye önem ve değer veren geleneksel bakış açısını benimsemiş olduklarını düşündürmektedir.

Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkilediği belirlenen faktörlerden bir diğeri de öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresidir. 5 yıl ve üzeri süre yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının (puan ortancası 87.00), 3-4 yıl (puan ortancası 86.00) ve 2 yıl ve altı süre (puan ortancası 84.50) yaşadıklarını ifade eden öğrencilerden daha olumlu olduğu ancak aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$). Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumların ise; 5 yıl ve üzeri süre yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerde (puan ortancası 20.00), 3-4 yıl (puan ortancası 18.00) ve 2 yıl ve altı süre (puan ortancası 17.00) yaşadıklarını belirten öğrencilere göre daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($KW= 7.071$, $p<0.05$). (Tablo 4.4.1).

Literatürde yaşlı bireyler ile kurulan nitelikli iletişimin yaşlılığa karşı tutumları belirlemede önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bunun yanında yaşlı bireylere duygusal olarak yakın olan kişilerin yaşlılığa karşı olumsuz tutumlarının

daha az olduğu da belirtilmektedir (10-12, 15, 55). Üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumlarının belirlendiği çalışmalar incelendiğinde, büyükanne ve büyükbabalarıyla iletişimi olan öğrencilerin yaşlı bireylere karşı daha olumlu tutumlara sahip oldukları saptanmıştır (2, 55, 92). Scott ve arkadaşlarının ortaokul ve lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ise; büyükanne ve büyükbabalarıyla en az haftada bir kez görüşen öğrencilerinin yaşlanma sürecine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir (90). Bu çalışmalar araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir.

Türk kültürünün aile yapısında ebeveynler ve çocukları arasında yakın ve samimi bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle yaşlı bireyin ihtiyaçlarını çocuklarının karşılaması beklenmektedir (23, 55, 72, 104). Günümüzde sosyal yapının değişmesi (geniş aileden çekirdek aileye geçiş) ve kentleşmenin artmasına rağmen, yaşlı bireyler yaşlılık dönemini daha nitelikli geçirebilmeleri için çocukları tarafından desteklenmektedir. Aynı zamanda yaşlı bireylere çocukları tarafından saygı ve sevgi göstermeye devam edilmekte ve onların bakım sorumlulukları yerine getirilmektedir (11, 14, 39). Bu çalışmada öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları gözle çarpılmaktadır. Bu sonuç, yaşlı bireyler ile aynı evi paylaşan öğrencilerin yaşlı bireyler ile olumlu iletişim kurduklarını ve yaşlı bireylerin yaşam deneyimlerini paylaştıklarını düşündürmektedir. Bunun yanında bu sonuç, öğrencilerin ebeveynlerinin yaşlı bireye karşı olumlu tutumlarını rol modeli almış bir göstergesi olabilir. Bu açıdan, öğrencilerin yaşam döngüsünün bir parçası olan yaşlılık dönemini tanıyarak, yaşlılığa yönelik olumlu tutum ve bakış açısı kazanmış olabilecekleri düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkilediği belirlenen faktörlerden birinin de öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumları olduğu bulunmuştur. Ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının (puan ortancası 86.00), istemediklerini ifade eden öğrencilerden (puan ortancası 83.50) daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu belirlenmiştir ($Z= 3.045$, $p<0.05$). Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumların da; ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerde

(puan ortancası 31.50), istemediklerini ifade eden öğrencilere (puan ortancası 29.00) göre daha olumlu olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($Z= 4.139$, $p<0.05$). (Tablo 4.4.1).

Bu araştırmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörlerden sonuncusu, öğrencilerin ebeveynleri ile yaşamayı isteme nedenleridir. Ebeveynlerine destek olmak için ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının (puan ortancası 86.00), ebeveynlerinden destek almak için isteyen öğrencilerden (puan ortancası 84.50) daha olumlu olduğu ancak aralarındaki farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$, Tablo 4.3.2.5)

Literatürde öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu ve nedenlerine göre yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırmada aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ve bu değişkenin nedenini ebeveynlerine destek olma olarak ifade eden öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumlu tutuma sahip olmaları dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sonucun, öğrencilerin yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin eşitlikçi bakış açısı kazanmış ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin kendi düşünce, davranış ve tutumlarını olumlu yönde geliştirmiş olduklarını göstermesi açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olmaları; öğrencilerin ebeveynleri yaşlandığında onlara destek olma, onların ihtiyaçlarını ve bakım gereksinimlerini karşılama gibi sorumluluklarını yerine getireceklerini göstergesi olabilir. Bunun yanında yapılan çoklu regresyon analizine göre, aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını en fazla öğrenim görülen sınıf, bölüm, doğum yeri ve yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi etkilemektedir ($F= 1.458$, $p>0.05$) (Tablo 4.5.2.4). Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemeyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ise en fazla babalarının öğrenim düzeyi, cinsiyeti, öğrenim gördüğü bölüm ve şu anda yaşadığı yer gibi değişkenler etkilemektedir ($F= 0.911$, $p>0.05$) (Tablo 4.5.2.5).

Sonuç olarak bu araştırma, bu konuda ülkemizde yapılan sınırlı çalışmalardan birisi olması ve ileride ülkemiz için sorun yaratabilecek bir konuya ışık tutması açısından önem taşımaktadır. Bu sonuç, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin

olumlu tutumlara sahip olduklarının ve tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, bu konuda gençlere verilecek danışmanlık ve eğitim hizmetlerini planlamada hemşirelere yol gösterici olacaktır. Çünkü hemşireler, öğrencilerin yaşam döngüsünün bir parçası olan yaşlılık dönemini tanıyabilmesi, yaşlılığa ilişkin olumsuz ön yargıların değiştirilebilmesi ve yaşlı ayrımcılığının ortadan kaldırılabilmesinde kritik rol oynayabilecek meslek elemanlarıdır. Ayrıca bu araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarının belirlenmesi, gençlerin ileriki yaşam dönemlerinde yaşlılık ve yaşlanmaya ilişkin olumlu, saygılı, hoşgörülü tutum ve bakış açısına sahip olacaklarını düşündürmesi açısından da önem taşımaktadır.

6. SONUÇLAR

Üniversitede lisans öğrenimi gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar dört grup altında incelenmiştir.

1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar,
2. Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebilecek bazı değişkenlere ilişkin sonuçlar,
3. Öğrencilerin YATÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortancalarına, YATÖ ile alt boyutlardan aldıkları puan ortalama ve ortancalarının yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörler ile ilişkisine yönelik sonuçlar,
4. Öğrencilerin ve çoklu regresyonda önemli çıkan değişkenleri temsil eden öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenler ile öğrencilerin toplam YATÖ puanları arasındaki çoklu regresyona ilişkin sonuçlar.

6.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin %57'sinin sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gördükleri, %45.4'ünün 21–22 yaşları arasında ve %97.7'sinin bekar oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin %52'sini kızların, %43.4'ünü ise erkeklerin oluşturduğu, yarısından fazlasının normal liseden mezun oldukları (%52.7) saptanmıştır. Kardeşi olan öğrencilerin (%96.0) %73.7'si 1–2 kardeşe ve %90.7 gibi önemli bir kısmı çekirdek aileye sahip olduklarını ifade etmişlerdir (Tablo 4.1.1).

İl merkezinde doğan öğrencilerin (%68.0) %72.1'inin “gelişmiş düzeye” sahip ilde doğdukları saptanmıştır. İlkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri il olan öğrencilerin (%70.6) %74.4'ü gelişmiş düzeye sahip ilde yaşadıklarını; %67.7'si ise, bu yerleşim yerinde 11 yıldan daha uzun süre yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %41'i şu anda ailesinin yanında; %35.6'sı ise, yurttan yaşadıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 4.1.2).

Öğrencilerin annelerinin %46'sının ilkokul mezunu, sadece %9.3'ünün üniversite mezunu ve %79.3'ünün ev kadını oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin babalarının %31.7'sinin ilkokul mezunu; %25.7'sinin ise, üniversite mezunu,

%37.5'nin emekli ve %24.7'sinin serbest meslek sahibi oldukları saptanmıştır (Tablo 4.1.3).

6.2. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebilecek Bazı Değişkenlere İlişkin Sonuçlar

Yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadığını ifade eden öğrencilerin (%38.7) %48.3'ünün 5 yıl ve daha fazla süredir yaşlı/yaşlılar ile birlikte yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %48.3'ünün şimdiye kadar sadece büyükanne, %42.2'sinin büyükanne-büyükbaba ile yaşadıkları saptanmıştır. Öğrencilerin büyükanne-büyükbabalarının yarısından fazlasının kendi evinde tek başına (%57.5), sadece %10.8'inin ebeveynlerinin yanında yaşadıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4.2.1).

Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen öğrencilerin (%68), %93.1'inin bunu ebeveynlerine destek olmak için istediklerini ifade ettikleri saptanmıştır. Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemeyen öğrencilerin (%32); yalnız yaşamayı sevme (%45.9), ayrı evlerde yaşamının uygun olduğuna inanma (%38.5) ve kendisine karışılmasını istememe (%15.6) gibi nedenlerle ebeveynleri ile yaşamayı istemedikleri belirlenmiştir (Tablo 4.2.2).

6.3. Öğrencilerin YATÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancalarına, YATÖ ile Alt Boyutlardan Aldıkları Puan Ortalama ve Ortancalarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişisine Yönelik Sonuçlar

YATÖ Toplam Puanları: Öğrencilerin YATÖ'den alabilecekleri minimum puan "23", maksimum puan ise, "115"dir. Bu araştırmada öğrencilerin YATÖ toplam puan ortancasının 85.00, YATÖ'den aldıkları minimum puanın "52", maksimum puanın ise, "115" olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.3.1.1). Bu sonuç, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Bu bulgu araştırmamızın H₁ hipotezini desteklemektedir.

YATÖ puan ortalamalarının sosyal bilimler (86.15) ve sağlık bilimleri (85.17) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde, fen bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden (82.96) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. YATÖ puan ortancalarının ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerde (86.00),

istemediklerini ifade eden öğrencilerden (83.50) yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkenler ile YATÖ puan ortalama ve ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). (Tablo 4.4.1). Bunun yanında öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyi, yaşı, cinsiyeti, mezun olduğu lise, kardeşinin olma durumu, kardeş sayısı, aile tipi, doğum yeri, doğduğu ilin gelişmişlik düzeyi, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı ilin gelişmişlik düzeyi, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yerinde yaşama süresi, şu anda yaşadığı yer, annelerinin öğrenim düzeyi, babalarının öğrenim düzeyi, annelerinin çalışma durumu, yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşama durumu, yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi, şimdiye kadar birlikte yaşanan yaşlı birey/bireyler, büyükanne-büyükbabanın yaşadığı yer, aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme ve istememe nedenlerinin YATÖ puan ortalama ve ortancalarını etkilemediği saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkenler ile YATÖ puan ortalama ve ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). (Tablo 4.3.2.1, Tablo 4.3.2.2, Tablo 4.3.2.3, Tablo 4.3.2.4, Tablo 4.3.2.5).

Alt Boyut 1- Yaşlının Yaşamını Sınırlama: Öğrencilerin YATÖ'nün “yaşlının yaşamını sınırlama” alt boyutundan alabilecekleri minimum puan “9”, maksimum puan ise, “45”dir. Öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutunun ortancasının 37.00 olduğu ve bu alt boyuttan minimum “21”, maksimum “45” puan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 4.3.1.1). Bu sonuç, öğrencilerin yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutuna ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir.

Yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancalarının sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde (36.00), sosyal bilimler (37.00) ve fen bilimleri (37.00) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha düşük olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin şu anda yaşadıkları yer ile yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki ilişki incelendiğinde; ailesinin yanında yaşayan öğrencilerin ortancalarının (38.00), yurttan (37.00) ve tek başına/arkadaşları ile evde yaşayan (36.00) öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkenler ile yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). (Tablo 4.4.1). Bunun yanında öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyi, yaşı, cinsiyeti, mezun olduğu lise,

kardeşinin olma durumu, kardeş sayısı, aile tipi, doğum yeri, doğduğu ilin gelişmişlik düzeyi, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı ilin gelişmişlik düzeyi, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yerinde yaşama süresi, annelerinin öğrenim düzeyi, babalarının öğrenim düzeyi, annelerinin çalışma durumu, yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşama durumu, yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi, şimdiye kadar birlikte yaşanan yaşlı birey/bireyler, büyükanne-büyükbabanın yaşadığı yer, aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu, ebeveynleri ile yaşamayı isteme ve istememe nedenlerinin yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancalarını etkilemediği saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkenler ile yaşlının yaşamını sınırlama puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). (Ek Tablo 1.1, Tablo 1.2, Tablo 1.3, Tablo 1.4, Tablo 1.5).

Alt Boyut 2- Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık: Öğrencilerin YATÖ'nün “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” alt boyutundan alabilecekleri minimum puan “8”, maksimum puan ise, “40”dır. Öğrencilerin “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” alt boyutunun ortancasının 31.00 olduğu ve bu alt boyuttan minimum “8”, maksimum “40” puan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 4.3.1.1). Bu sonuç, öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutuna ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir.

Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarının ise; sağlık bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerde (32.00), sosyal bilimler (31.00) ve fen bilimleri (29.00) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Annesi çalışan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarının (29.00), annesi çalışmayan öğrencilerden (31.00) daha düşük olduğu belirlenmiştir. Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarının ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerde (31.50), istemediklerini ifade eden öğrencilerden (29.00) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkenler ile yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). (Tablo 4.4.1). Bunun yanında öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyi, yaşı, cinsiyeti, mezun olduğu lise, kardeşinin olma durumu, kardeş sayısı, aile tipi, doğum yeri, doğduğu ilin gelişmişlik düzeyi, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri,

ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı ilin gelişmişlik düzeyi, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yerinde yaşama süresi, şu anda yaşadığı yer, annelerinin öğrenim düzeyi, babalarının öğrenim düzeyi, yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşama durumu, yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi, şimdiye kadar birlikte yaşanan yaşlı birey/bireyler, büyükanne-büyükbabanın yaşadığı yer, aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme ve istememe nedenlerinin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancalarını etkilemediği saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkenler ile yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). (Ek Tablo 2.1, Tablo 2.2, Tablo 2.3, Tablo 2.4, Tablo 2.5).

Alt Boyut 3- Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık: Öğrencilerin YATÖ'nün “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutundan alabilecekleri minimum puan “6”, maksimum puan ise, “30”dur. Öğrencilerin “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” boyutuna ilişkin ortanca, maksimum ve minimum puanları incelendiğinde; öğrencilerin “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutunun ortancasının 18.00, minimum puanının “8” ve maksimum puanının ise, “30” olduğu saptanmıştır (Tablo 4.3.1.1). Bu sonuç, öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutuna ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir.

Normal liseden mezun olan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının (18.00), diğer liselerden mezun olan öğrencilerden (17.00) yüksek olduğu saptanmıştır. Annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının (17.00), annesi okuryazar/okuryazar olmayan (18.50) ve annesinin öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan (19.00) öğrencilerden daha düşük olduğu saptanmıştır. Annesi çalışan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının (19.00), annesi çalışmayanlardan (17.50) yüksek olduğu saptanmıştır. Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarının 5 yıl ve üzeri süre yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerde (20.00), 3-4 yıl (18.00) ile 2 yıl ve altı süre (17.00) yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşadıklarını ifade eden öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkenler ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). (Tablo 4.4.1). Bunun yanında öğrencilerin öğrenim

gördüğü bölüm, öğrenim gördüğü sınıf düzeyi, yaşı, cinsiyeti, mezun olduğu lise, kardeşinin olma durumu, kardeş sayısı, aile tipi, doğum yeri, doğduğu ilin gelişmişlik düzeyi, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı ilin gelişmişlik düzeyi, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yerinde yaşama süresi, şu anda yaşadığı yer, babalarının öğrenim düzeyi, yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşama durumu, şimdiye kadar birlikte yaşanan yaşlı birey/bireyler, büyükanne-büyükbabanın yaşadığı yer, aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu, ebeveynleri ile yaşamayı isteme ve istememe nedenlerinin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancalarını etkilemediği saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkenler ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortancaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). (Ek Tablo 3.1, Tablo 3.2, Tablo 3.3, Tablo 3.4, Tablo 3.5).

6.4. Öğrencilerin ve Çoklu Regresyonda Önemli Çıkan Değişkenleri Temsil Eden Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Değişkenler ile Öğrencilerin Toplam YATÖ Puanları Arasındaki Çoklu Regresyona İlişkin Sonuçlar

Yapılan çoklu regresyon içinde öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu ve öğrenim gördüğü bölümün öğrencilerin toplam YATÖ puanlarını etkileyen en önemli değişkenler olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). (Tablo 4.5.1.1).

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme göre yapılan çoklu regresyonda; öğrencilerin toplam YATÖ puanlarını etkileyen en önemli değişkenlerin sosyal bilimler bölümündeki öğrencilerde mezun olunan lise, öğrenim görülen sınıf ve aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu ($p<0.05$); fen bilimleri bölümündeki öğrencilerde yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi, doğum yeri ve aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu ($p>0.05$); sağlık bilimleri bölümündeki öğrencilerde ise doğum yeri, öğrenim gördüğü sınıf, babalarının öğrenim düzeyi, şu anda yaşadığı yer ve yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi ($p>0.05$) olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.5.2.1, Tablo 4.5.2.2, Tablo 4.5.2.3).

Öğrencilerin aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumuna göre yapılan çoklu regresyon analizine göre; aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını en fazla öğrenim görülen sınıf, bölüm, doğum yeri ve yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşama süresi etkilemektedir ($p>0.05$) (Tablo 4.5.2.4). Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istemeyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ise en fazla babalarının öğrenim düzeyi, cinsiyeti, öğrenim gördüğü bölüm ve şu anda yaşadığı yer gibi değişkenlerin etkilediği belirlenmiştir ($p>0.05$) (Tablo 4.5.2.5).

7. ÖNERİLER

Yapılan araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Fen bilimleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının sağlık bilimleri ve sosyal bilimler bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere göre daha olumsuz olması ve bölümler arası farklılığın giderilmesi amacıyla;

- Üniversite verilen ders içeriklerine yaşlılık ve yaşlanma sürecine ilişkin kavramlara yönelik konular entegre edilmelidir.

- Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin düzenlenecek sempozyum ve paneller ile bilinçlendirilerek; yaşlı ayrımcılığına yönelik farkındalık geliştirmeleri, olumlu tutum ve bakış açısı kazanmaları sağlanmalıdır.

- Bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olabilecek faktörlerin derinlemesine incelendiği niteliksel araştırmalar yapılarak nedenleri ortaya çıkarılmalıdır.

2. Aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı istediklerini ifade eden öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının, istemediklerini ifade eden öğrencilerden daha olumlu olması ve nedeniyle;

- Öğrencilerin, ebeveynleri yaşlandığında onlara destek olma, onların ihtiyaçlarını ve bakım gereksinimlerini karşılama gibi sorumluluklarının olduğu konusunda bilinçlendirilmelidir.

3. Gençlerin, yaşlı bireylerin ve toplumun yaşlı ayrımcılığına ilişkin görüş ve tutumlarını daha geniş çapta belirlemek ve bölgesel farklılıkları ortaya çıkarmak için çalışmalar planlanıp, uygulanmalıdır.

4. Akademisyen ve okul sağlığı hizmetlerinde görev alan hemşirelerin öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve tutumları etkileyen faktörleri dikkate alarak, bu konuda öğrencilere verecekleri danışmanlık ve eğitim hizmetlerini planlamaları önerilir.

5. Araştırmada yaşlı ayrımcılığına ilişkin elde edilen sonuçlar dikkate alınarak toplumda yaşlı ayrımcılığını ortadan kaldıracak önlemler geliştirilmeli ve konuya yönelik bilgilendirme/bilinçlendirme programları ülkemizin gelişmişlik düzeyini arttırmaya yönelik hazırlanan stratejik hedefler içerisine entegre edilmelidir.

6. Araştırmanın birinci aşamasında geliştirilen YATÖ'nün daha sonraki araştırmalarda da kullanılabilmesi için, araştırma sonuçlarının ilgili bilim çevrelerine ve çeşitli disiplinlere duyurularak uygulanması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Adak, N. (2003). Yaşlıların Gayri Resmi Bakıcıları: Kadınlar. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2(7), 81-89.
2. Aday, R. H., Sims, C. R., ve Evans, E. (1991). Youth's attitudes toward the elderly: the impact of intergenerational partners. *Journal of Gerontology*, 10, 372-384.
3. Aiken, L. R. (2000). *Rating Scales and Checklist Evaluating Behaviour Personality and Attitudes*. New York: John Wiley&Sons Inc.
4. Akdemir, N. (1997). Hemşirelik Bakımı, Y. Gökçe-Kutsal, M. Çakmakçı ve S. Ünal (Ed.). *Geriatrı I* (s. 116-145). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
5. Akdemir, N., Çınar, F. İ. ve Görgülü, Ü. (2007). Yaşlılığın Algılanması ve Yaşlı Ayrımcılığı, *Turkish Journal of Geriatrics*, 10(4): 215-222.
6. Akgün, S., Bakar, C. ve Budakoğlu, İ. I. (2004). Dünyada ve Türkiye'de Yaşlı Nüfus Eğilimi, Sorunları ve İyileştirme Önerileri. *Türk Geriatrı Dergisi*, 7(2), 105-110.
7. Aksayan, S., Bahar, Z., Bayık, A., Emiroğlu, O. N., Erefe, İ., Görek, G. ve diğerleri. (2002). *Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri*. İ. Erefe (Ed.). İstanbul: Odak Ofset.
8. Alpar, R. (2003). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlere Giriş-1*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
9. Ankara Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı. (t.y.). Erişim: 14 Mart 2007, <http://www.ankara.edu.tr>
10. Aykan, H., Wolf, D. A. (2000). Traditionality, modernity, and household composition. *Research on Aging*, 22, 395-421.
11. Bacanlı, H., Ahodas, M. ve Best, D. M. (1994). Sterotypes of old adults in Turkey and Finland. A. Bouvy ve F. J. R. van de Vijver (Ed.). *Journeys into cross-cultural psychology* (s. 307-319), Netherlands: Swets&Zeitlinger.

12. Baiyewu, O., Bella, A. F., Adeyemi, J. D., Ikuesan, B. A., Bamgboye, E. A. ve Jegede, R. O. (1997). Attitudes to aging among different groups in Nigeria. *International Journal of Aging and Human Development*, 44(4), 283-292.
13. Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler* (3. bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
14. Bekaroğlu, M. (1990). Çekirdek Aile Gerçeği ve Yaşlılık. I. Aile Şurası Bildirileri (s. 279-284). Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
15. Biggs, S. (1993). *Understanding Ageing: Images, Attitudes and Professional Practice*. Buckingham: Open University Press.
16. Blaikie, A. (1999). *Aging and Popular Culture*. Cambridge: Cambridge University Press.
17. Bongaarts, J., Griffith, F. (2002). How long do we live?. *Population and Development Review*, 28(1), 13-29. Erişim: 07 Mayıs 2005, ScienceDirect.
18. Büyükcoşkun, A. (1998). *Yaşlılık Sorunları ve Hemşirelik Yaklaşımları, Halk Sağlığı Hemşireliği El Kitabı*. İstanbul: Vehbi Koç Vakfı Yayınları.
19. Cheung, C., Chan, C. ve Lee, J. (1999). Beliefs about elderly people among social works and the general public in Hong Kong. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 14(2), 131-152.
20. Cooney, R., Di, J. (1999). Primary family caregivers of impaired elderly in Shanghai, China. *Research on Aging*, 17, 739-761. Erişim: 17 Ocak 2008, Blackwell.
21. Çakmakçı, M., Gökçe-Kutsal, Y. (1997). *Geriatri I*: Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
22. Çilingiroğlu, N., Demirel, S. (2004). Yaşlılık ve Yaşlı Ayrımcılığı. *Türk Geriatri Dergisi*, 7(4), 225-330.
23. Çoban, A., Şirin, A. (2005). Ailede Yaşlı Bakımı. *Hemşirelik Forumu*, Mayıs-Haziran, 56-61.

24. Deary, I. J., Smith, R. ve Mitchell, C. (1993). Geriatric medicine: Does teaching alter medical students' attitudes to elderly people? *Medical Education*, 27(3), 399–405.
25. Demli, Ş. (2007). Geriatrik Yaş Grubunda Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Önemi. *Geriatrı* (s. 20-26). Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları.
26. Duncan, C., Loretto, W. (2004). Never the Right Age? Gender and Age-Based Discrimination in Employment. *Gender, Work and Organization*, 11(1), 95-115.
27. Durgun, B., Tümerdem, Y. (1997). Kentleşme ve Yaşlılara Sunulan Hizmetler , *Geriatrı*, 2(3), 115-120.
28. Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization). (1998). Dünya Sağlık Raporu 1998. Geneva: World Health Organization.
29. Edwards, M. J. J., Aldous, I. R. (1996). Attitudes to and knowledge about elderly people: A comparative analysis of students of Medicine, English and Computer Science and their teachers. *Medical Education*, 30(3), 221–225.
30. Ehrlich, A. R., Burton, W. ve Greenberg, D. (2003). Positive attitudes of first year medical students towards older persons. *Journal of the American Geriatrics Society*,; 51(5), 627-635.
31. Emiroğlu, O. N. (2006). Yaşlıya Yönelik Sağlık Hizmetlerinde Hemşirenin Sorumluluğu. *V. Ulusal Geriatri Kongresi Kitabı: 6-10 Eylül 2006 - Antalya: Bildiriler* (s. 106). Antalya: Türk Geriatri Vakfı.
32. Emiroğlu, V. (1992). Sosyo-Kültürel Yönleriyle Sağlıklı Yaşlanma. *Sağlıklı Yaşlanma Sempozyumu: 26-27 Kasım 1992 – Ankara: Bildiriler* (s. 31-67). Ankara: Başbakanlık SHÇEK Basımevi.
33. Erdemir, F. (2002). Sağlıklı Yaşlı ve Yaşlılıkta Yaşam Kalitesinin Önemi. *I. Ulusal Geriatri Kongresi Kitabı: 30 Ekim-Kasım 2002 - Antalya: Bildiriler* (s. 112-115). Antalya: Türk Geriatri Vakfı.

34. Erdil, F., Çelik-Şenol, S. ve Baybuğa-Subaşı, M. (2004). Yaşlılık ve Hemşirelik Hizmetleri. *Yaşlılık Gerçeği:65 Yaş Üzerindeki Kişilerin Sağlık Durumları, Fiziksel Aktiviteleri ve Sosyal Yaşamları Üzerine Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Geriatrik Bilimler Araştırma Merkezi* (s. 57-77). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi.
35. Esen, A. (1992). Yaşlılıkta Görülen Sağlık Sorunları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8(3), 97-105.
36. Falchikov, N. (1990). Youthful ideas about old-age. An analysis of children's drawings. *International Journal of Ageing and Human Development*, 31(2), 79-97.
37. Fitzgerald, J. T., Wray, L. A., Halter, J. B., Williams, B. C. ve Supiano, M. A. (2003). Relating medical students' knowledge, attitudes, and experience to an interest in geriatric medicine. *Gerontologist*, 43, 849-855.
38. Gökçe-Kutsal, Y. (2007). Yaşlanan Dünyanın Yaşlanan İnsanları. *Geriatry* (s. 13-19). Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları.
39. Güven, S. (2002). Yaşlı ve Aile. Y. Gökçe-Kutsal (Ed.). *Geriatry 2* (s. 241-247). Ankara: Turgut Yayıncılık ve Ticaret A.Ş.
40. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2004). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
41. Haken, J. D. T., Woolliscroft, J. O. ve Smith, J. B. (1995). A longitudinal investigation of changes in medical students' attitudes toward the elderly. *Teaching and Learning in Medicine*, 7, 18-22.
42. Huebner, D. M., Fredrickson, B. L. (1999). Gender differences in memory perspectives: Evidence for self-objectification in women. *Sex Roles*, 41, 459-467.
43. Hughes, N. J., Soiza, R. L., Chua, M, Hoyle, G. E., McDonald, A., Primrose W. R. ve diğerleri. (2008). Medical Student Attitudes Toward Older People and Willingness to Consider a Career in Geriatric Medicine. *Journal of the American Geriatrics Society*, 56(2), 334-338.

44. Imamoğlu, E. O., Imamoğlu, V. (1992). Life situations and attitudes of the Turkish elderly toward institutional living within a cross-cultural perspective. *Journal of Gerontology*, 47, 102-108.
45. Internatioal Council Nursing. (t.y.). Erişim: 02 Ocak 2008, <http://www.icn.ch/policy.htm>
46. Karasar, N., (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi-Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. (7. bs.). Ankara: 3D Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
47. Kishimoto, M., Nagoshi, M., Williams, S., ve diğerleri. (2005). Knowledge and attitudes about geriatrics of medical students, internal medicine residents, and geriatric medicine fellows. *Journal of the American Geriatrics Society*, 53(1), 99–102.
48. Kite, M. E., Stockdale, G. D., Whitley, B. E. ve Johnson, B. T. (2005). Attitudes toward younger and older adults: an updated meta-analytic review. *Journal of Social Issues*, 61(2), 241–266.
49. Laditka, S. B. Fischer, M., Laditka, J. N. ve Segal, D. R. (2004). Attitudes about aging and gender among young, middle age, and older college-based students. *Educational Gerontology*, 30(5), 403-421.
50. Lee, M., Reuben, D. B. ve Ferrell, B. (2005). Multidimensional attitudes of medical residents and geriatrics fellows toward older people. *Journal of the American Geriatrics Society*, 53(3), 489–494.
51. Lindberg, M. C., Sullivan, G. M. (1996). Effects of an inpatient geriatrics rotation on internal medicine residents' knowledge and attitudes. *Journal of General Internal Medicine*, 11(7), 397-400.
52. Linn, J. E., Gronlund, M. A. (1995). *Measurement and Assesment In Teaching*. New York: Prentice Hall Inc.
53. Loretto, W., Duncan, C. ve White, J. P. (2000). Ageism and employment: controversies, ambiguities and younger people's perceptions. *Ageing and Society*, 20, 279-302.

54. Macnicol, J. (2006). *Age Discrimination: An Historical and Contemporary Analysis*, Cambridge: University Press.
55. McConatha, J. T., Hayta, V., Rieser-Danner, L., McConatha, D., Polat, T. S. (2004). Turkish and U.S. attitudes toward aging. *Educational Gerontology*, 30(3), 169-183.
56. McConatha, J. T., Huba, H. (1999). Primary, secondary, and emotional control across adulthood. *Current Psychology*, 18(2), 164-170.
57. McConatha, J. T., Schnell, F., Volkwein, K., Riley, L. ve Leach, E. (2003). Attitudes towards aging: A comparative analysis of young adults from the United States and Germany. *International Journal of Aging and Human Development*, 51(3), 206-217.
58. McDowell, I., Newell, C. (1996). *Measuring Health A Guide to Rating Scales and Questionnaires*. (2. bs.). England: Oxford University.
59. McKinlay, A., Cowan, S. (2003). Student nurses' attitudes towards working with older patients. *Journal of Advanced Nursing*, 43(3), 298-309.
60. Miller, A. C. (1999). *Nursing Care of Older Adults: Theory and Practice* (3. bs.). Philadelphia.
61. Minichiello, V., Browne, J. ve Kendig, H. (2000). Perceptions and consequences of ageism: views of older people. *Aging and Society*, 20, 253-278.
62. Moddy, H. R. (2002). *Aging: Concepts and Controversies* (4. bs.). California: Pine Forge, Thousand Oaks.
63. Mosher-Asley, P. M., Ball, P. (1999). Attitudes of college students toward elderly persons and their perceptions of themselves at age 75. *Educational Gerontology*, 25(1), 89-102.
64. Moyle, W. (2003). Nursing students perceptions of older people continuing society's myths. *Australian Journal of Advanced Nursing*, 20(4), 15-21.
65. Murphy, K. R., Davidshofer, C. O. (2001). *Psychological testing: Principles and applications* (5. bs.). New Jersey: Prentice Hall.

66. Nahçıvan, NÖ, Demirezen, E, Erdoğan S. (1999). Birinci Basamakta Yaşlılarda Depresyon ile İlişkili Faktörler: Sosyo-Demografik Özellikler, Deneyimlenen Sosyal Kayıplar, Sağlık Sorunları ve İyilik Durumu, 35. *Ulusal Psikiyatri Kongresi ve Uluslararası Kros-Kültürel Psikiyatri Uydu Sempozyumu*: 1999 – Trabzon: Bildiriler (s. 99-105).
67. North Carolina State University. (2007). Erişim: 27 Mart 2007, <http://www2.chass.ncsu.edu/garson/pa765/factor.htm>
68. O’Hanlon, M. A., Brookore, B. C. (2002). Assessing changes in attitudes about aging, personel reflections and a standardized measure. *Educational Gerontology*, 28, 711-725.
69. Öner, N. (1994). Geçerliği ve Geçerliği Sınanmış Psikolojik Testler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(33), 27-32.
70. Öz, E. (2002). Yaşamın Son Evresi, Yaşlılığı Psikososyal Açıdan Gözden Geçirme. *Kriz Dergisi*, 10(2), 17-28.
71. Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi-1*, Eskişehir: Kaan Kitapevi.
72. Özgen, Ö., Babekoğlu, Y. (2001). Yaşlı, Aile ve Toplum: Değişen Roller. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1), 44-50.
73. Palmore, E. B. (1999). *Ageism: Negative and Pozitive*. New York: Springer Publishing Company.
74. Palmore, E. B. (2004). Research note: Ageism in Canada and the United States. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 19(1), 41-46.
75. Pampel, C. F. (1998). *Aging, Social Inequality and Public Policy*. The United States of America: Pine Forge Pres.
76. Pektekin, Ç., Batmaz, M., Buzlu, S., Sönmez, Y. ve Sever-Dinç, A. (1992). Gençlerin Yaşlanma Süreci ve Yaşlılar Hakkındaki Bilgi ve Düşüncelerinin Araştırması. *Sağlıklı Yaşlanma Sempozyumu*: 26-27 Kasım 1992 – Ankara: Bildiriler (s. 76-81). Ankara: Başbakanlık SHÇEK Basımevi.

77. Polizzi, K. G., Millikin, J. (2002). Attitudes toward the elderly: Identifying problematic usage of ageist and overextended Terminology in Research Instructions. *Educational Gerontology*, 28, 367-377.
78. Population Reference Bureau. World Population Data Sheet 2005 Demographic Data and Estimates for the Countries and Regions of the World (2005). Erişim: 11 Mart 2008, http://www.prb/pdf/WorldPopulationDS05_Eng.pdf
79. Principal Components and Factor Analysis: Electronic Textbook Statsoft (2007). Erişim: 27 Mart 2007, <http://www.statsoftinc.com/textbook/stfacan.htm>
80. Reed, J., Cook, M., Cook, G., Inglis, P. ve Clarke, C. (2006). Specialist services for older people: issues of negative and positive ageism. *Ageing and Society*, 26, 849-865.
81. Reuben, D. B., Fullerton, J. T. ve Tschann, J. M. (1995). Attitudes of beginning medical students toward older persons: A five-campus study. The University of California Academic Geriatric Resource Program Student Survey Research Group. *Journal of the American Geriatrics Society*, 43(2), 1430–1436.
82. Robinson, B. (1994). Ageism. Erişim: 03 Nisan 2005. University of California at Berkeley Ağ Sitesi: <http://socrates.berkeley.edu/~aging/ModuleAgeism.htm>
83. Roe, B., Whattam, M., Young, H. ve Dimond, M. (2001). Elders needs and experiences of recorving formal and informal car efor their activities of daily living, *Journal of Clinical Nursing*, 10(3), 389-397.
84. Rosenthal, R. E. (1990). *Women, Aging and Ageism*. The United States of America: The Haworth Press.
85. Ryan, A., Melby, V. ve Mitchell, L. (2007). An evaluation of the effectiveness of an educational and experiential intervention on nursing students' attitudes towards older people. *International Journal of Older People Nursing*, 2(2), 93–101.
86. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2002). *Yaşlı Sağlığı*. Ankara: Pelin Ofset.

87. Sainsbury, R., Wilkinson, T. J. ve Smith, C. W. (1992). Attitudes of medical students to old people: a cross-national comparative study. *Medical Education*, 26(4), 285-289.
88. Santos, J. R. A., Clegg, M. D. (1999). Factor Analysis Adds New Dimension to Extension Surveys. *Journal of Extension*, 37, 5. Erişim: 27 Mart 2007, <http://www.joe.org/joe/1999october/rb6.htm>
89. Schigelone, A. S., Ingersoll-Dayton, B. (2004). Some of my best friends are old: A qualitative exploration of medical students' interest in geriatrics. *Educational Gerontology*, 30(8), 643–661.
90. Scott, T., Minichiella, V. ve Browning, C. (1998). Secondary school students' knowledge of and attitudes towards older people: does an education intervention programme make a difference? *Ageing and Society*, 18: 167-183.
91. Shahidi, S., Devlen, J. (1993). Medical students' attitudes to and knowledge of the aged. *Medical Education*, 27(3), 286-288.
92. Shannon, J., Voogt, B. A., Mickus, M., Santiago, O. ve Herman, S. E. (2008). Attitudes, experiences, and interest in geriatrics of first-year allopathic and osteopathic medical students. *Journal of the American Geriatrics Society*, 56(2), 339-344.
93. Slevin, O. D'A. (1991). Ageist attitudes among young adults: implications for a caring profession. *Journal of Advanced Nursing*, 16(10), 1197-1205.
94. Smith, T. S., Mack, C. (1993). Early intergenerational experiences and services with elderly. *Exchange-A News Letter of Intergenerational Issues*, 8, 3-4.
95. Sümbüloğlu, V., Sümbüloğlu, K. (2002). *Biyoistatistik* (10. bs.). Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
96. Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
97. Taylor, P., Walker, A. (1998). Employers and older workers: attitudes and employment practices. *Ageing and Society*, 18, 641-658.

98. Tekin, H. (2004). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. (17. bs.). Ankara: Yargı Yayınevi.
99. Tezbaşaran, A. (1997). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Klavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayını.
100. Thomas, T., Hallebone, E. (1996). Adolescents' attitudes towards older people and their relationships with grandparents. *Lincoln Papers in Gerontology No.30*. Melbourne: Australian Research Council, Key Centre in Gerontology, La Trobe University.
101. Thone, R. R. (1992). *Women and Aging Celebrating Ourselves*. The United States of America: The Haworth Press.
102. Trehane, G. (1990). Attitudes towards the care of elderly people: are they getting better? *Journal of Advanced Nursing*, 15(7), 777-781.
103. Turgut, M. F., Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme Teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
104. Türkiye Bilimler Akademisi Raporları. (2003). Yaşlılar ve Yaşlı Yakınları Açısından Yaşam Biçimleri (Rapor No: 5). Ankara: Tübitak Matbaası.
105. United Nations Population Division. World Population Prospects: The 2002 Revision Data Base. (2002). Erişim: 12 Aralık 2007, <http://esa.un.org/unpp>
106. United Nations. Problem of Elderly and The Aged: International Plan of Action on Ageing. (t.y.) Erişim: 31 Mayıs 2007, <http://www.un.org/esa/socdev/iyop/iyopcf4htm>
107. University of Illinois IRT Lab: Investigating Unidimensionality For Dichotomus Data. (2001). Erişim: 27 Mart 2007, http://work.psych.uiuc.edu/irt/dim_dich1.asp
108. Ünalın, T. (2002). The status of old age population in Turkey. *The Turkish Journal of Population Studies*, 22, 3-22.
109. Walker, H., Grant, D., Meadows, M. ve Cook, I. (2007). Women's experiences and perceptions of age discrimination employment: implications for research and policy. *Social Policy & Society*, 6(1), 37-48.

110. Wilkinson, T. J., Gower, S. ve Sainsbury, R., (2002). The earlier, the better: the effect of early community contact on the attitudes of medical students to older people. *Medical Education*, 36(6), 540–542.
111. World Health Organization. (1993). Services to Prevent Disability in The Elderly (Rapor No: 83). Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.
112. Zhou, L. (2007). What college students know about older adults: a cross-cultural qualitative study. *Educational Gerontology*, 33(10), 811-831.

Ek 1.

**ÜNİVERSİTEDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN YAŞLI
AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARININ BELİRLENMESİ
ARAŞTIRMASI**

ANKET FORMU

Anket no:.....

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışmanın amacı üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesidir. Anket sorularına vereceğiniz yanıtların doğruluğu, araştırmanın niteliği açısından çok önemlidir. Anket için vereceğiniz tüm bilgiler saklı tutulacaktır. Katılımınız için şimdiden çok teşekkür ederiz. Lütfen adınızı soyadınızı yazmayınız.

Arş. Gör. Duygu Vefikuluçay

Fakülte/Yüksekokulunuz.....

Bölümünüz.....

Sınıfınız.....

A) SOSYODEMOGRAFİK BAZI ÖZELLİKLER İLE İLGİLİ SORULAR

1) Cinsiyetinizi işaretleyiniz.

1. Erkek
2. Kız

2) Doğum tarihinizi yazınız (gün/ay/yıl).

...../...../.....

3) Medeni durumunuz nedir?

1. Bekar
2. Evli
3. Birlikte yaşıyor
4. Diğer.....

4) Doğduğunuz yer neresidir?

1. İl (açık yazınız).....
2. İlçe
3. Köy

5) İlkokulu bitirinceye kadar en uzun yaşadığınız yerleşim yeri aşağıdakilerden hangisidir?

1. İl (açık yazınız).....
2. İlçe
3. Köy

6) Ne kadar süre bu bölgede yaşadınız?

7) En son mezun olduğunuz okulu işaretleyiniz.

1. Normal Lise
2. Anadolu, Süper, Fen Lisesi
3. Özel Lise/Kolej
4. Meslek Lisesi
5. İmam Hatip Lisesi
6. Diğer (Lütfen açıklayınız)

8) Halen yaşadığınız yeri işaretleyiniz.

1. Devlet yurdu
2. Özel yurt
3. Tek başına evde
4. Anne-baba-kardeşler ile birlikte evde
5. Abla-ağabey-kardeşle birlikte evde
6. Arkadaşlarla birlikte evde
7. Akraba ile birlikte evde
8. Kurum ve derneklere ait misafirhane
9. Diğer (Lütfen açıklayınız)

9) Sizden başka kaç kardeşiniz var?

1. Kardeşim yok
2. tane kardeşim var

10) Aile tipiniz aşağıdakilerden hangisiyle uyumludur?

1. Çekirdek aile (anne, baba ve/veya kardeşlerin birlikte yaşadığı aile)
2. Geniş aile (Anne, baba, kardeşler, büyükanne, büyükbaba ve diğer birinci derece akrabaların birlikte yaşadığı aile)
3. Diğer (Lütfen açıklayınız)

11) Anne ve babanızın öğrenim durumunu belirtiniz. İlgili kutucuğa (x) işareti koyunuz.

Öğrenim durumu	Anne	Baba
Okur-yazar değil		
Okur-yazar		
İlkokul mezunu		
Ortaokul mezunu		
Lise mezunu		
Üniversite-yüksek okul mezunu		

12) Anneniz ne iş yapıyor?

1. Ev hanımı
2. Memur
3. İşçi
4. Emekli
5. Serbest meslek
6. Diğer (Lütfen açıklayınız)

13) Babanız ne iş yapıyor?

1. İşsiz
2. Memur
3. İşçi
4. Emekli
5. Serbest meslek
6. Diğer (Lütfen açıklayınız)

14) Şimdiye kadar 65 yaş ve üzeri yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadınız mı? (Cevabınız evet ise ne kadar süre birlikte yaşadığınızı yazınız)

1. Evetsüredir birlikte yaşadım/yaşıyorum (15. soruya geçiniz).
2. Hayır hiç yaşamadım (16. soruya geçiniz).

15) Hangi yaşlı/yaşlılar ile birlikte aynı evde yaşadınız?

1. Büyükanne-büyükbaba ile birlikte yaşadım
2. Sadece büyükanne ile birlikte yaşadım
3. Sadece büyükbaba ile birlikte yaşadım
4. Diğer (Lütfen açıklayınız).....

16) Büyükanne ya da büyükbabanız hayatta ise yaşadıkları yere ilişkin aşağıda belirtilen uygun maddeyi işaretleyiniz.

1. Benim ailemle birlikte
2. Birinci derece yakınlarımla birlikte (amca, dayı, teyze, hala gibi)
3. Kendi evlerinde tek başlarına
4. Huzurevinde
5. Diğer (Lütfen açıklayınız).....

17) İleride üniversiteyi bitirip aile kurduktan sonra anne/baba ya da her ikisinin sizinle birlikte yaşamasını ister misiniz?

1. Evet (Lütfen nedenini açıklayınız).....
2. Hayır (Lütfen nedenini açıklayınız).....

Ek 2.**YAŞLI BİREYLERLE TOPLUMDAKİ YAŞLI AYRIMCILIĞINA
İLİŞKİN YAPILAN GÖRÜŞME SORULARI**

1. Yaşlılığa/yaşlanmaya ilişkin görüşleriniz nelerdir?
2. Yaşlandığınız için aileniz ya da toplum tarafından size farklı davrandığını düşünüyor musunuz? Evet ise hangi konularda farklı davranıldığını düşünüyorsunuz?
3. Sizce toplum yaşlı bireylerin psikolojisi hakkında neler düşünüyor?
4. Sizce toplum yaşlı bireylerin fiziksel/dış görünümünün değişmesini nasıl değerlendiriyor?
5. Sizce toplum yaşlı bireylerin cinsel yaşamı hakkında ne düşünüyor?
6. Sizce toplum yaşlı bireylerin dinsel uygulamaları hakkında neler düşünüyor?
7. Sizce toplumda yaşlı bireylere şiddet uygulanıyor mu?
8. Sizce toplumda yaşlı bireylere kötü söz söyleniyor mu?
9. Sizce yaşlı bireyler paralarını istedikleri gibi kullanabiliyorlar mı?
10. Sizce toplum yaşlı bireylerin mal mülk edinmesini nasıl değerlendiriyor?
11. Sizce toplumda yaşlı bireylere hastalandıkları zaman nasıl davranılıyor?
12. Sizce toplumda yaşlı bireylerin evlenmeleri nasıl karşılanıyor/evlenmelerine nasıl bakılıyor?
13. Sizce toplumda yaşlı bireylerin çalışması/bir şeyler üretmesi nasıl değerlendiriliyor?
14. Sizce toplum yaşlı bireylerin akıl sağlığı hakkında neler düşünüyor?
15. Sizce toplum yaşlı bireylerin gezmesine, giyinmesine, parka gitmesine, eğlenmesine vs. nasıl bakıyor?

Ek 3.

ANKARA VALİLİĞİ İZİN FORMU

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
İl Yazı İşleri Müdürlüğü

SAYI : B054VLK4060300/16.(İşl.12) 1145
KONU :

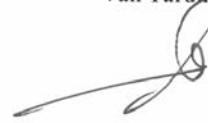
21.07/2005

İLGİLİ MAKAMA

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Ana Bilim Dalı Başkanlığında araştırma görevlisi Duygu VEFİKULUÇAY'ın "Toplumdaki Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Yaşlı Bireylerin Tutumları" konulu doktora tez çalışması yapmasında Valiliğimizce bir sakınca bulunmamaktadır.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Celal ULUSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek 4.

**H.Ü. ECZACILIK FAKÜLTESİNDE ÖĞRENİM GÖREN
ÖĞRENCİLERİN YAŞLI AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİ
BELİRLEMeye YÖNELİK KOMPOZİSYON FORMU**

Sevgili Öğrenciler,

Bu araştırma, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarınızı belirlemek amacıyla planlanmıştır. Bu çalışma ile gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesinin, gençlerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutum kazanmalarına yönelik düzenlenecek olan eğitim programlarına ve yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Bu nedenle aşağıdaki metne ilişkin düşüncelerinizi objektif bir şekilde açıklamanız ve boş bırakmamanız araştırma sonuçlarının kullanılabilir açısından son derece önemlidir.

Katkılarınız ve katılımınız için teşekkür eder saygılar sunarım.

Arş.Gör. Duygu Vefikuluçay

Adres: Hacettepe Üniversitesi

Hemşirelik Yüksekokulu

Sıhhiye/Ankara 06100

Tel: 0-312-3051580

E-mail: duyguv@hacettepe.edu.tr

Bugün dünya ülkelerindeki toplumların bir çoğunda yaşlı bireyler yaşları nedeniyle ayrımcılığa uğramaktadırlar. **Yaşlı ayrımcılığı**, bir kişiye sadece yaşı nedeniyle gösterilen farklı tavır, ön yargı, hareket ve eylemler olarak tanımlanmaktadır. Bu ayrımcılık ise aile bireylerinin, gençlerin ve toplumun genel olarak yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı taşıdıkları olumsuz tutumlardan kaynaklanmaktadır. Toplumdan topluma değişmekle birlikte yaşlılar sevecen, bilge, tecrübeli bireyler olarak algılanmalarının yanı sıra hasta, çirkin, güçsüz, zihinsel olarak yetersiz, işe yaramaz, bencil olarak da algılanarak yaşlılara karşı tutumlar geliştirilmektedir. Yaşlı bireye yönelik bu tutumlar daha fazla aile yaşamı, ekonomik yaşam, sosyal yaşam, cinsel yaşam, evlilik yaşamı, politik yaşam, kültürel yaşamda ve sağlıkla ilgili alanlarda göze çarpmaktadır.

Aşağıda yaşlı bireye yönelik algı ve tutumların göze çarptığı alanlar sıralanmıştır. Lütfen ilgili alanlara ilişkin ailenizde ya da çevrenizde gördünüz yaşlı bireylere ilişkin algı ve tutumları ve sizin bu konuya ilişkin görüşlerinizi yazınız.

- **Aile yaşamında yaşlı bireylere ilişkin algı ve tutumlara ilişkin düşünceleriniz:**

- **Ekonomik yaşamda yaşlı bireylere ilişkin algı ve tutumlara ilişkin düşünceleriniz:**

- **Sosyal yaşamda yaşlı bireylere ilişkin algı ve tutumlara ilişkin düşünceleriniz:**

- **Cinsel yaşamda yaşlı bireylere ilişkin algı ve tutumlara ilişkin düşünceleriniz:**

- **Evlilik yaşamında yaşlı bireylere ilişkin algı ve tutumlara ilişkin düşünceleriniz:**

- **Politik yaşamda yaşlı bireylere ilişkin algı ve tutumlara ilişkin düşünceleriniz:**

- **Kültürel yaşamda yaşlı bireylere ilişkin algı ve tutumlara ilişkin düşünceleriniz:**

- **Sağlık alanında yaşlı bireylere ilişkin algı ve tutumlara ilişkin düşünceleriniz:**

Ek 5.

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ İZİN
FORMU**

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
ECZACILIK FAKÜLTESİ DEKANLIĞI

Sayı : B.30.2.HAC.0.03.00.00 / 02-0847

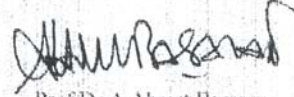
Ankara, 17.4.2006

H.Ü.Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Hemşirelik Anabilim Dalı Başkanlığı'na,

İlgi: 05.04.2006 tarih ve-474 sayılı yazınız.

Anabilim Dalınız araştırma görevlisi **Duygu Vefikulaçay**'ın Fakültemiz son sınıf öğrencilerine "Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları" konulu bir kompozisyon çalışması uygulaması Dekanlığımızca uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. A. Ahmet Başaran
Dekan

Dekan Yrd.

Fak. Sek.

EY /13.04.06

Ek 6.

**YAŞLI AYRIMCILIĞI TUTUM ÖLÇEĞİNİN
GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

Sevgili Öğrencimiz,

Bu ölçekteki cümleler, sizin **65 yaş ve üzerindeki bireylere yönelik yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarınızı** belirleyerek yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutum ölçeği geliştirmek için hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirinin kesin bir cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz, sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

Aşağıdaki cümleler size;

hiç uygun değilse **“Kesinlikle Katılmıyorum”**
 uygun değilse **“Katılmıyorum”**
 karar veremiyor iseniz..... **“Kararsızım”**
 uygunsa **“Katılıyorum”**
 tamamen uygunsa **“Tamamen Katılıyorum”**

Cümlenin karşısındaki yerlere aşağıdaki örneğe uygun olarak çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve **lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.**

Örnek :

Tutum Cümleleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Yaşlıların arkadaşına ihtiyacı yoktur.				X	

Katkınız için teşekkür ederiz.

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Yaşlıların yaşantısı eviyle sınırlı olmalıdır.					
2. Yaşlılar gençlere göre daha sabırlıdır.					
3. Yaşlılar sürekli hasta olur.					
4. Sıra beklenmesi gereken yerlerde yaşlılara öncelik verilmelidir.					
5. Yaşlıların dış görünüşleri iticidir.					
6. Yaşlıların davranışları çocuksudur.					
7. Yaşlılar banyo, yemek, temizlik gibi günlük ihtiyaçlarını tek başlarına karşılayabilir.					
8. Yaşlılar birlikte yaşadığı aile bireyleri tarafından önemsenmelidir.					
9. Yaşlılar sevecendir.					
10. Yaşlılar gençlerle aynı işi yapabilir.					
11. Yaşlıların evlenmesi için ekonomik gücü yeterli olmalıdır.					
12. Yaşlıların parasını nasıl kullanacağına çocukları karar vermelidir.					
13. Ailede kararlar alınırken yaşlıların görüşü alınmalıdır.					
14. Yaşlılar çabuk alınır.					
15. Yaşlılar renkli kıyafetler giyebilir.					
16. Yaşlıların cinsel yaşantıları olmalıdır.					
17. Yaşlılar, gençler tarafından önemsenmezler.					
18. Yaşlıların temel sorumluluğu ev ve mutfak işleri, torun bakımı gibi konularda çocuklarına yardımcı olmaktır.					
19. İşe eleman alımında yaşlılar yerine gençler tercih edilmelidir.					
20. Yaşlılarla zaman geçirmek can sıkıcıdır.					
21. Yaşlılar huysuzdur.					
22. Yaşlıların ev, araba, eşya, kıyafet almaları gereksizdir.					
23. Yaşlılar yalnız yaşayamazlar.					
24. Yaşlılar gençlere göre daha hoşgörülüdür.					
25. Eşlerini kaybeden yaşlılar tekrar evlenmemelidir.					
26. Yaşlılar değişikliklere gençler gibi uyum sağlayamazlar.					

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
27. Çalışma yaşamında bireyler arasındaki terfilerde gençlere öncelik verilmelidir.					
28. Yaşlılar huzurevine yerleştirilmelidir.					
29. Yaşlıların tek başına dışarı çıkmamaları gerekir.					
30. Yaşlılar moruk, bunak, babalık gibi isimlerle çağrılmamalıdır.					
31. Hastanede yaşlılar yerine öncelikle gençlere bakım verilmelidir.					
32. Yaşlılar toplu taşıma araçlarından ücretsiz yararlanmalıdır.					
33. Ailede bütçe oluşturulurken yaşlıların da görüşü alınmalıdır.					
34. Çalışma yaşamında, yaşlılara gençlerden daha düşük ücret ödenmelidir.					
35. Yaşlılar poşetlerini ve paketlerini yardım almadan taşıyamazlar.					
36. Yaşlıların eli sıkıdır.					
37. Gençler yaşlıların yaşam deneyimlerinden faydalanmalıdır.					
38. Yaşlıların bakımı aile bireyleri tarafından ekonomik yük olarak görülmemelidir.					

Ek 7.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ İZİN FORMU

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

20.04.2006

Sayı : B.30.2.HAC.0.70.00.01/ 29-507
Konu :

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

İlgi: 05.04.2006 tarih ve HAC.0.82.00.00-472 sayılı yazınız.

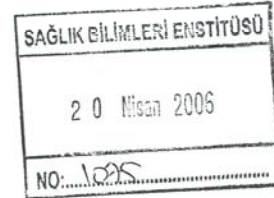
Enstitünüz Hemşirelik Anabilim Dalı araştırma görevlilerinden **Duygu VEFİKULUÇAY**' ın, "Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi" konulu doktora tez çalışması kapsamında ekte gönderilen anketi 2005- 2006 ve 2006-2007 öğretim yılında Üniversitemizin tüm Fakülte ve Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerine uygulanması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Gen. Sek. V.

Prof. Dr. Tunçalp ÖZGEN
Rektör

Eki : Anket Formu

YK/HT. 17.04.

Ek 8.

**YAŞLI AYRIMCILIĞI TUTUM ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİK VE
GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI İÇİN ÖĞRENCİLERİ BİLGİLENDİRME VE
OLUR ALMA FORMU**

Araştırmacının açıklaması:

Sevgili Öğrenciler,

Bugün dünya ülkelerindeki toplumların birçoğunda yaşlı bireyler yaşları nedeniyle ayrımcılığa uğramaktadırlar. “Yaşlı ayrımcılığı” bir kişiye sadece yaş nedeniyle gösterilen farklı tavır, ön yargı, hareket ve eylemler olarak tanımlanmaktadır. Bu ayrımcılık ise aile bireyleri ve toplumun genel olarak yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı taşıdıkları olumsuz tutumlardan kaynaklanmaktadır.

Bu araştırmanın, yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması amacıyla yapılması planlanmıştır. Bu çalışma ile gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları belirleyebilecek bir ölçek geliştirilerek, gençlerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutum kazanmalarına yönelik düzenlenecek olan eğitim programlarına ve yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Size bu araştırmada yukarıda açıkladığımız konulara ilişkin sorular yönelteceğiz. Böylece sizin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarınızı öğrenmek istiyoruz. Bu formun tamamı sizin tarafınızdan doldurulacaktır. Sizin de bu araştırmaya katılmanızı öneriyoruz. Ancak araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz formu imzalayınız. Ayrıca çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekmek hakkına da sahipsiniz.

Bu veriler, kimliğiniz belirtilmeden sağlık alanındaki öğrencilerin eğitiminde veya bilimsel nitelikte yayınlarda kullanılabilir. Bu amaçların dışında bu veriler, kullanılmayacak ve başkalarına verilmeyecektir.

Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme de yapılmayacaktır.

İmzalı bu form kağıdının bir kopyası size verilecektir. Sorulara vereceğiniz yanıtlar araştırma sonuçlarını doğrudan etkileyeceği için kendi düşüncelerinizi işaretlemenizi ve her soruyu yanıtlamanızı rica ederiz.

Teşekkürler.

Arş. Gör. Duygu Vefikuluçay

Adres: Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
06100 Sıhhiye/Ankara
Tel: 0-312-3051580
E-mail: duyguv@hacettepe.edu.tr

Katılımcının beyanı:

Sayın araştırma görevlisi Duygu Vefikuluçay tarafından, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Eğer bu araştırmaya katılırsam araştırmacı ile aramızda kalması gereken bilgilerin gizliliğine bu araştırma sırasında da büyük bir özen ve saygı ile yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir neden göstermeden araştırmadan çekilebilirim. Ancak araştırmacıyı zor durumda bırakmamak için araştırmadan çekileceğimi önceden bildirmemin uygun olacağını bilincindeyim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da ayrı bir ödeme yapılmayacaktır. Araştırma sırasında araştırma ile ilgili bir sorun ile karşılaştığımda herhangi bir saatte araştırmacı Duygu Vefikuluçay'ı hangi telefon ve adresten arayabileceğimi biliyorum.

Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranış ile karşılaşmış değilim. Bana yapılmış tüm açıklamaları anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırmada katılımcı olarak yer alma kararını aldım. Bu

konuda yapılan daveti büyük bir memnuniyet ve gönüllülük içerisinde kabul ediyorum.

İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Görüşme Tanığı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Katılımcı ile Görüşen Araştırmacı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Ek 9.**YAŞLI AYRIMCILIĞI TUTUM ÖLÇEĞİ**

Sevgili Öğrenciler,

Bu ölçekteki cümleler, sizin **65 yaş ve üzerindeki bireylere yönelik yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarınızı** belirlemek için hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış bir cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz, sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

Aşağıdaki cümleler size;

hiç uygun değilse	“Kesinlikle Katılmıyorum”
uygun değilse	“Katılmıyorum”
karar veremiyor iseniz.....	“Kararsızım”
uygunsa	“Katılıyorum”
tamamen uygunsa	“Tamamen Katılıyorum”

Cümlenin karşısındaki yerlere aşağıdaki örneğe uygun olarak çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve **lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.**

Örnek :

Tutum Cümleleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Yaşlıların arkadaşına ihtiyacı yoktur.				X	

Katkınız için teşekkür ederiz.

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Yaşlıların yaşantısı eviyle sınırlı olmalıdır.					
2. Yaşlılar gençlere göre daha sabırlıdır.					
3. Yaşlılar sürekli hasta olur.					
4. Sıra beklenmesi gereken yerlerde yaşlılara öncelik					
5. Yaşlıların dış görünüşleri iticidir.					
6. Gençler yaşlıların yaşam deneyimlerinden faydalanmalıdır.					
7. Yaşlılar birlikte yaşadığı aile bireyleri tarafından					
8. Yaşlılar sevecendir.					
9. Ailede kararlar alınırken yaşlıların görüşü alınmalıdır.					
10. Yaşlıların temel sorumluluğu ev ve mutfak işleri, torun bakımı gibi konularda çocuklarına yardımcı olmaktır.					
11. İşe eleman alımında yaşlılar yerine gençler tercih edilmelidir.					
12. Yaşlıların ev, araba, eşya, kıyafet almaları gereksizdir.					
13. Yaşlılar gençlere göre daha hoşgörülüdür.					
14. Eşlerini kaybeden yaşlılar tekrar evlenmemelidir.					
15. Yaşlılar değişikliklere gençler gibi uyum sağlayamazlar.					
16. Çalışma yaşamında bireyler arasındaki terfilerde gençlere öncelik verilmelidir.					
17. Yaşlılar huzurevine yerleştirilmelidir.					
18. Yaşlıların tek başına dışarı çıkmamaları gerekir.					
19. Hastanede yaşlılar yerine öncelikle gençlere bakım verilmelidir.					
20. Ailede bütçe oluşturulurken yaşlıların da görüşü alınmalıdır.					
21. Çalışma yaşamında, yaşlılara gençlerden daha düşük ücret ödenmelidir.					
22. Yaşlılar poşetlerini ve paketlerini yardım almadan taşıyamazlar.					
23. Yaşlıların bakımı aile bireyleri tarafından ekonomik yük olarak görülmemelidir.					

Ek 10.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İZİN FORMU

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : B.30.2.ANK.0.70.72.00.Ö.İ.D. 58/1022
Konu:

14088

Ankara
05/06/2006

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi:05/04/2006 tarih ve B.30.2.HAC.0.82.00.00-476 sayılı yazınız.

Enstitünüz Araştırma görevlisi Duygu VEFİKULUÇAY'ın 2005-2006 ve 2006-2007 öğretim yılında "Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları" konulu tez çalışmasını uygulama isteği Üniversitemizin tüm Fakülte ve Yüksekokullarınca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi saygı ile rica ederim.

Prof. Dr. Ramazan ARSLAN
Rektör Yardımcısı

Ek 11.

**ÜNİVERSİTEDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN YAŞLI
AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARININ BELİRLENMESİ İÇİN
ÖĞRENCİLERİ BİLGİLENDİRME VE OLUR ALMA FORMU**

Araştırmacının açıklaması:

Sevgili Öğrenciler,

Bugün dünya ülkelerindeki toplumların birçoğunda yaşlı bireyler yaşları nedeniyle ayrımcılığa uğramaktadırlar. “Yaşlı ayrımcılığı” bir kişiye sadece yaş nedeniyle gösterilen farklı tavır, ön yargı, hareket ve eylemler olarak tanımlanmaktadır. Bu ayrımcılık ise aile bireyleri ve toplumun genel olarak yaşlı bireylere ve yaşlanmaya karşı taşıdıkları olumsuz tutumlardan kaynaklanmaktadır.

Bu araştırmanın, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılması planlanmıştır. Bu çalışma ile gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını belirleyerek, gençlerin yaşlı bireylere karşı olumlu tutum kazanmalarına yönelik düzenlenecek olan eğitim programlarına ve yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Size bu araştırmada yukarıda açıkladığımız konulara ilişkin sorular yönelteceğiz. Böylece sizin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarınızı belirleyeceğiz. Bu formun tamamı sizin tarafınızdan doldurulacaktır. Sizin de bu araştırmaya katılmanızı öneriyoruz. Ancak araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz formu imzalayınız. Ayrıca çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekmek hakkına da sahipsiniz.

Bu veriler, kimliğiniz belirtilmeden sağlık alanındaki öğrencilerin eğitiminde veya bilimsel nitelikte yayınlarda kullanılabilir. Bu amaçların dışında bu veriler, kullanılmayacak ve başkalarına verilmeyecektir.

Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme de yapılmayacaktır.

İmzalı bu form kağıdının bir kopyası size verilecektir. Sorulara vereceğiniz yanıtlar araştırma sonuçlarını doğrudan etkileyeceği için kendi düşüncelerinizi işaretlemenizi ve her soruyu yanıtlamanızı rica ederiz.

Teşekkürler.

Arş. Gör. Duygu Vefikuluçay

Adres: Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
06100 Sıhhiye/Ankara
Tel: 0-312-3051580
E-mail: duyguv@hacettepe.edu.tr

Katılımcının beyanı:

Sayın araştırma görevlisi Duygu Vefikuluçay tarafından, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Eğer bu araştırmaya katılırsam araştırmacı ile aramızda kalması gereken bilgilerin gizliliğine bu araştırma sırasında da büyük bir özen ve saygı ile yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir neden göstermeden araştırmadan çekilebilirim. Ancak araştırmacıyı zor durumda bırakmamak için araştırmadan çekileceğimi önceden bildirmemin uygun olacağını bilincindeyim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da ayrı bir ödeme yapılmayacaktır. Araştırma sırasında araştırma ile ilgili bir sorun ile karşılaştığımda herhangi bir saatte araştırmacı Duygu Vefikuluçay'ı hangi telefon ve adresten arayabileceğimi biliyorum.

Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranış ile karşılaşmış değilim. Bana yapılmış tüm açıklamaları anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi

sonunda adı geçen bu araştırmada katılımcı olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti büyük bir memnuniyet ve gönüllülük içerisinde kabul ediyorum.

İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Görüşme Tanığı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Katılımcı ile Görüşen Araştırmacı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Ek 12.

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ TIBBİ, CERRAHİ VE İLAÇ
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU'NUN ARAŞTIRMA PROJESİ
DEĞERLENDİRME RAPORU**

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi
Tıbbi, Cerrahi ve İlaç Araştırmaları Etik Kurulu

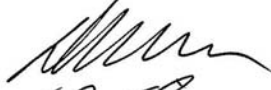

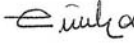
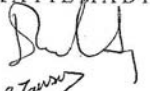

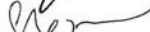
Sayı : B.30.2.HAC.0.01.00.05/856
Konu :

21.07/2006

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi : 20.07.2006 PERŞEMBE
Toplantı No : 2006/7
Proje No : LUT 05/78 (Onay Tarihi: 20.10.2005)
Karar No : LUT 05/78 - 10

Üniversitemiz Hemşirelik Yüksekokulu öğretim üyelerinden Yrd.Doç.Dr. Füsün Terzioğlu'nun sorumlu araştırmacısı olduğu, Hemşire Duygu Vefikuluçay'ın tezi olan, kurulumuzun 20.10.2005 tarihli toplantısında onaylanan LUT 05/78 kayıt numaralı ve "Toplumdaki Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Yaşlı Bireylerin Tutumları" konulu çalışmanın adının doktora tez izleme komitesi tarafından "Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Algı ve Tutumları" olarak değiştirilme talebi kurulumuzda görüşülerek uygun bulunmuştur.

1. Prof.Dr. E. Rüştü Onur (Başkan)
2. Prof.Dr. Sema Özer (Üye)
3. Prof.Dr. M. Emin Şenocak (Üye) K A T I L M A D I
4. Prof.Dr. Meral Kanbak (Üye) K A T I L M A D I
5. Prof.Dr. Türkan Eldem (Üye)
6. Prof.Dr. Gökhan Gedikoğlu (Üye) K A T I L M A D I
7. Prof.Dr. Erdem Aydın (Üye)
8. Prof.Dr. Ediz Demirpençe (Üye)
9. Prof.Dr. Alev Türker (Üye) K A T I L M A D I
10. Doç.Dr. Ümit Yaşar (Üye)
11. Avukat Serpil Besni (Üye)

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi, Cerrahi ve İlaç Araştırmaları Etik Kurulu 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon: (0 312) 305 10 82 Faks: (0 312) 310 05 80 E-posta: hums@hacettepe.edu.tr

Ek 13.**ÖĞRENCİLERİN YATÖ'NÜN ALT BOYUTLARINDAN ALDIKLARI PUAN
ORTANCALARININ YAŞLI AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARINI
ETKİLEYEBİLECEĞİ DÜŞÜNÜLEN FAKTÖRLER İLE İLİŞKİSİNE
YÖNELİK EK TABLOLAR**

Bu araştırmada alt boyutlar üç grup altında verilmiştir:

1. grup: Öğrencilerin yaşının yaşamını sınırlama alt boyutundan aldıkları puan ortancalarının yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörler ile ilişkisi,

2. Grup: Öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutundan aldıkları puan ortancalarının yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörler ile ilişkisi,

3. Grup: Öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutundan aldıkları puan ortancalarının yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörler ile ilişkisi.

1. Öğrencilerin Yaşının Yaşamını Sınırlama Alt Boyutundan Aldıkları Puan Ortancalarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişkisi

Tablo 1.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
Öğrenim Gördüğü Bölüm					KW	p
Sosyal Bilimler (A ₁)	171	37.00	21	45	6.575	0.037
Fen Bilimleri (A ₂)	82	37.00	21	45		
Sağlık Bilimleri (A ₃)	47	36.00	21	42		
** Anlamlı Fark: A₁- A₃						
Öğrenim Gördüğü Sınıf					KW	p
Birinci sınıf	81	37.00	21	45	1.818	0.611
İkinci sınıf	72	37.00	26	44		
Üçüncü sınıf	59	37.00	21	45		
Dördüncü sınıf ve üzeri	88	37.00	21	45		
Yaş					KW	p
18 yaş ve altı	17	38.00	32	42	0.392	0.942
19–20 yaş	76	37.00	21	44		
21–22 yaş	136	37.00	21	45		
23 yaş ve üzeri	71	38.00	21	45		
Cinsiyet					Z	p
Kadın	156	37.50	21	45	0.814	0.416
Erkek	144	37.00	21	45		
Mezun Olduğu Lise						
Normal lise	191	37.00	21	45	0.464	0.643
Anadolu/süper/fen lisesi/özel lise/kolej	109	37.00	21	44		
Kardeşinin Olma Durumu					Z	p
Var	288	37.00	21	45	0.999	0.318
Yok	12	38.00	33	43		
Kardeş Sayısı (n= 288)***					Z	p
1–2 kardeş	212	37.00	21	45	1.661	0.097
3 kardeş ve üzeri	76	38.00	21	45		
Aile Tipi					Z	p
Çekirdek aile	272	37.00	21	45	0.036	0.972
Geniş aile	28	38.00	21	42		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Çoklu Karşılaştırma Testi

*** Bu soruyu sadece kardeşi olan öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 1.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre Yaşının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Bazı Özellikler	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
					KW	p
Doğum Yeri						
İl	204	37.00	21	45		
İlçe	72	37.00	22	44	0.840	0.657
Köy	24	38.00	29	43		
Doğduğu İlin Gelişmişlik Düzeyi (n= 204)**					KW	p
Gelişmiş	147	37.00	21	45		
Orta gelişmiş	30	37.00	21	44	0.088	0.957
Az gelişmiş	27	38.00	27	44		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yeri					KW	p
İl	195	37.00	21	45		
İlçe	80	36.00	21	44	1.055	0.590
Köy	25	38.00	22	42		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı İlin Gelişmişlik Düzeyi (n=195)***					KW	p
Gelişmiş	145	37.00	21	45		
Orta gelişmiş	27	37.00	27	44	0.178	0.915
Az gelişmiş	23	38.00	30	44		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yeri Yaşama Süresi					KW	p
5-7 yıl	25	38.00	22	40		
8-10 yıl	75	37.00	21	44	0.269	0.874
11 yıl ve üzeri	200	37.00	21	45		
Şu Anda (Halen) Yaşadığı Yer					KW	p
Yurtta (A ₁)	107	37.00	21	45		
Ailesinin yanında (A ₂)	123	38.00	21	45	6.460	0.040
Tek başına/arkadaşları ile evde (A ₃)	7	36.00	21	44		

**** Anlamlı Fark: A₂- A₃

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu doğum yeri il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yer il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

**** Çoklu Karşılaştırma Testi

KW= Kruskal-Wallis Test

Tablo 1.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
					KW	p
Anne Öğrenim Düzeyi						
Okuryazar/okuryazar olmayan	32	38.00	21	45		
İlköğretim	181	37.00	21	45	1.416	0.493
Lise ve üzeri	87	37.00	21	45		
					KW	p
Baba Öğrenim Düzeyi						
Okuryazar/okuryazar olmayan	11	38.00	26	43		
İlköğretim	132	37.00	21	45	0.406	0.816
Lise ve üzeri	157	37.00	21	45		
					Z	p
Anne Çalışma Durumu						
Çalışıyor	62	36.50	21	45		
Çalışmıyor	238	37.00	21	45	1.316	0.188

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.
KW= Kruskal-Wallis Test
Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 1.4. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarına Göre Yaşının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumları	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
					Z	p
Şimdiye Kadar Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Durumu						
Yaşayan	116	37.00	21	45		
Yaşamayan	184	37.00	21	45	0.385	0.700
					KW	p
Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Süresi (n= 116)**						
2 yıl ve altı	46	36.50	22	45		
3-4 yıl	14	37.00	21	44	1.184	0.553
5 yıl ve üzeri	56	38.00	21	43		
					KW	p
Şimdiye Kadar Birlikte Yaşayan Yaşlı Birey/Bireyler (n= 115)***						
Büyükanne-büyükbaba	49	37.00	22	45		
Sadece büyükanne	56	37.00	21	45	2.779	0.249
Sadece büyükbaba	10	34.50	21	40		
					KW	p
Büyükanne-büyükbabanın Yaşadığı Yer (n= 254)****						
Kendi evinde tek başına	149	37.00	21	45		
Birinci derece yakınları ile birlikte	77	38.00	23	45	2.346	0.310
Öğrencinin ebeveynleri ile birlikte	28	38.00	21	42		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu yaşlı ile yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu büyükanne, büyükbaba ya da her ikisi ile birlikte yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

**** Bu soruyu cevaplayan öğrenci sayısıdır.

KW= Kruskal-Wallis Test
Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 1.5. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerine Göre Yaşlının Yaşamını Sınırlama Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri İle Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenleri	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
					Z	p
Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumu					Z	p
İsteyen	204	37.00	21	45	1.238	0.216
İstemeyen	96	37.00	21	44		
İsteme Nedenleri (n= 204)**					Z	p
Ebeveynlerine destek olma	190	37.00	21	45	0.202	0.840
Ebeveynlerinden destek alma	14	36.50	28	45		
İstememe Nedenleri (n= 96)***					KW	p
Yalnız yaşamayı sevme	44	37.00	26	44		
Ayrı evlerde yaşamının uygun olduğuna inanma	37	37.00	21	43	0.206	0.902
Kendisine karışılmasını istememe	15	37.00	27	44		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu ebeveynleri ile yaşamak isteyen öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu ebeveynleri yaşamak istemeyen öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

2. Öğrencilerin Yaşhya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyutundan Aldıkları Puan Ortancalarının Yaşı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişkisi

Tablo 2.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşhya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
	n				KW	p
Öğrenim Gördüğü Bölümü						
Sosyal Bilimler (A ₁)	171	31.00	8	40	15.621	0.001
Fen Bilimleri (A ₂)	82	29.00	8	40		
Sağlık Bilimleri (A ₃)	47	32.00	18	39		
** Anlamlı Fark: A₁, A₂, A₂, A₃						
Öğrenim Gördüğü Sınıf						
Birinci sınıf	81	30.00	11	40	7.404	0.060
İkinci sınıf	72	31.00	8	40		
Üçüncü sınıf	59	32.00	8	40		
Dördüncü sınıf ve üzeri	88	31.00	14	40		
Yaş						
18 yaş ve altı	17	31.00	18	36	0.456	0.928
19–20 yaş	76	31.00	8	40		
21–22 yaş	136	31.00	11	40		
23 yaş ve üzeri	71	31.00	15	40		
Cinsiyet						
Kadın	156	31.00	8	40	0.736	0.462
Erkek	144	31.00	8	40		
Mezun Olduğu Lise						
Normal lise	191	31.00	8	40	0.908	0.364
Anadolu/süper/fen lisesi/özel lise/kolej	109	31.00	8	40		
Kardeşinin Olma Durumu						
Var	288	31.00	8	40	0.502	0.615
Yok	12	29.50	16	39		
Kardeş Sayısı (n= 288)***						
1–2 kardeş	212	31.00	8	40	1.361	0.173
3 kardeş ve üzeri	76	31.00	8	40		
Aile Tipi						
Çekirdek aile	272	31.00	8	40	0.383	0.702
Geniş aile	28	31.00	21	39		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Çoklu karşılaştırma Testi

*** Bu soruyu sadece kardeşi olan öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 2.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Bazı Özellikler	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
Doğum Yeri					KW	p
İl	204	31.00	8	40		
İlçe	72	30.50	11	40	1.918	0.383
Köy	24	31.00	15	40		
Doğduğu İlin Gelişmişlik Düzeyi (n= 204)**					KW	p
Gelişmiş	147	31.00	12	40		
Orta gelişmiş	30	31.00	20	38	1.814	0.404
Az gelişmiş	27	31.00	17	38		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yeri					KW	p
İl	195	31.00	12	40		
İlçe	80	31.00	8	40	0.381	0.887
Köy	25	30.00	15	39		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı İlin Gelişmişlik Düzeyi (n=195)***					KW	p
Gelişmiş	145	31.00	12	40		
Orta gelişmiş	27	31.00	22	38	2.382	0.304
Az gelişmiş	23	31.00	17	36		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yerinde Yaşama Süresi					KW	p
5-7 yıl	25	31.00	16	38		
8-10 yıl	75	31.00	15	40	0.222	0.895
11 yıl ve üzeri	200	31.00	8	40		
Şu Anda (Halen) Yaşadığı Yer					KW	p
Yurttan	107	31.00	11	40		
Ailesinin yanında	123	31.00	8	39	3.524	0.172
Tek başına/arkadaşları ile evde	7	31.00	17	40		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu doğum yeri il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yer il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Tablo 2.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300

Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
					KW	p
Anne Öğrenim Düzeyi						
Okuryazar/okuryazar olmayan	32	31.00	8	40		
İlköğretim	181	31.00	8	40	3.978	0.137
Lise ve üzeri	87	31.00	11	40		
Baba Öğrenim Düzeyi					KW	p
Okuryazar/okuryazar olmayan	11	31.00	8	40		
İlköğretim	132	31.00	8	40	2.305	0.316
Lise ve üzeri	157	31.00	12	40		
Anne Çalışma Durumu					Z	p
Çalışıyor	62	29.00	12	40	2.041	0.041
Çalışmıyor	238	31.00	8	40		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 2.4. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarına Göre Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300

Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumları	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
					Z	p
Şimdiye Kadar Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Durumu						
Yaşayan	116	31.00	15	40	1.656	0.098
Yaşamayan	184	31.00	8	40		
Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Süresi (n= 116)**					KW	p
2 yıl ve altı	46	31.00	15	38		
3-4 yıl	14	31.50	20	36	0.994	0.608
5 yıl ve üzeri	56	31.00	18	40		
Şimdiye Kadar Birlikte Yaşanan Yaşlı Birey/Bireyler (n= 115)***					KW	p
Büyükanne-büyükbaba	49	31.00	15	39		
Sadece büyükanne	56	32.00	21	38	4.656	0.097
Sadece büyükbaba	10	30.00	18	40		
Büyükanne-büyükbabanın Yaşadığı Yer (n= 254)****					KW	p
Kendi evinde tek başına	149	31.00	11	40		
Birinci derece yakınları ile birlikte	77	31.00	8	38	0.316	0.854
Öğrencinin ebeveynleri ile birlikte	28	31.00	21	29		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

KW= Kruskal-Wallis Test

** Bu soruyu yaşlı ile yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

Z= Mann-Whitney U Testi

*** Bu soruyu büyükanne, büyükbaba ya da her ikisi ile birlikte yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

**** Bu soruyu cevaplayan öğrenci sayısıdır.

Tablo 2.5. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenleri	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumu					Z	p
İsteyen	204	31.50	8	40	4.139	0.001
İstemeyen	96	29.00	12	39		
İsteme Nedenleri (n= 204)**					Z	p
Ebeveynlerine destek olma	190	32.00	8	40	0.887	0.375
Ebeveynlerinden destek alma	14	31.00	14	40		
İstememe Nedenleri (n= 96)***					KW	p
Yalnız yaşamayı sevme	44	29.00	16	39	1.067	0.587
Ayrı evlerde yaşamamanın uygun olduğuna inanma	37	29.00	15	37		
Kendisine karışılmasını istememe	15	29.00	12	38		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu ebeveynleri ile yaşamak isteyen öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu ebeveynleri yaşamak istemeyen öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

3. Öğrencilerin Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyutundan Aldıkları Puan Ortancalarının Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarını Etkileyebileceği Düşünülen Faktörler ile İlişkisi

Tablo 3.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
Öğrenim Gördüğü Bölüm					KW	p
Sosyal Bilimler	171	18.00	9	30		
Fen Bilimleri	82	19.00	8	30	2.685	0.261
Sağlık Bilimleri	47	17.00	12	26		
Öğrenim Gördüğü Sınıf					KW	p
Birinci sınıf	81	18.00	11	26		
İkinci sınıf	72	19.00	8	30		
Üçüncü sınıf	59	17.00	11	30	2.109	0.550
Dördüncü sınıf ve üzeri	88	18.00	10	30		
Yaş					KW	p
18 yaş ve altı	17	17.00	13	23		
19–20 yaş	76	18.00	10	30	0.650	0.885
21–22 yaş	136	18.00	9	30		
23 yaş ve üzeri	71	18.00	8	26		
Cinsiyet					Z	p
Kadın	156	18.00	11	30	0.011	0.991
Erkek	144	18.00	8	30		
Mezun Olduğu Lise					Z	p
Normal lise	191	18.00	8	30		
Anadolu/süper/fen lisesi/özel lise/kolej	109	17.00	10	30	2.395	0.017
Kardeşinin Olma Durumu					Z	p
Var	288	18.00	8	30	0.478	0.633
Yok	12	18.00	14	26		
Kardeş Sayısı (n= 288)**					Z	p
1–2 kardeş	212	18.00	9	30	0.579	0.563
3 kardeş ve üzeri	76	18.00	8	30		
Aile Tipi					Z	p
Çekirdek aile	272	18.00	8	30	0.395	0.693
Geniş aile	28	18.00	11	25		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu sadece kardeşi olan öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 3.2. Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Özelliklerine Göre Yaşhya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300

Öğrencilerin Doğdukları ve Yaşadıkları Yerlere İlişkin Bazı Özellikler	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
Doğum Yeri					KW	p
İl	204	18.00	8	30	1.786	0.409
İlçe	72	18.00	12	26		
Köy	24	19.50	11	24		
Doğduğu İlin Gelişmişlik Düzeyi (n= 204)**					KW	p
Gelişmiş	147	18.00	8	30	2.027	0.363
Orta gelişmiş	30	17.00	12	25		
Az gelişmiş	27	20.00	12	26		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yeri					KW	p
İl	195	18.00	8	30	0.542	0.762
İlçe	80	18.00	12	30		
Köy	25	19.00	11	22		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı İlin Gelişmişlik Düzeyi (n=195)***					KW	p
Gelişmiş	145	18.00	8	30	0.979	0.613
Orta gelişmiş	27	17.00	12	26		
Az gelişmiş	23	18.00	12	26		
İlkokulu Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yeri Yaşama Süresi					KW	p
5-7 yıl	25	18.00	12	25	0.326	0.850
8-10 yıl	75	18.00	10	26		
11 yıl ve üzeri	200	18.00	8	30		
Şu Anda (Halen) Yaşadığı Yer					KW	p
Yurtta	107	18.00	11	30	1.539	0.463
Ailesinin yanında	123	18.00	9	30		
Tek başına/arkadaşları ile evde	7	17.00	8	25		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu doğum yeri il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yer il olan öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Tablo 3.3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Ebeveynlerinin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
	n				KW	p
Anne Öğrenim Düzeyi						
Okuryazar/okuryazar olmayan (A ₁)	32	18.50	8	30	7.671	0.022
İlköğretim (A ₂)	181	17.00	9	30		
Lise ve üzeri (A ₃)	87	19.00	10	29		
** Anlamlı Fark: A₁- A₂, A₂- A₃						
Baba Öğrenim Düzeyi						
Okuryazar/okuryazar olmayan	11	21.00	8	30	5.258	0.072
İlköğretim	132	18.00	9	30		
Lise ve üzeri	157	18.00	10	29		
Anne Çalışma Durumu						
Çalışıyor	62	19.00	10	30	2.181	0.029
Çalışmıyor	238	17.50	8	30		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Çoklu Karşılaştırma Testi

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 3.4. Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumlarına Göre Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Yaşlı/Yaşlılar ile Yaşama Durumları	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
Şimdiye Kadar Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Durumu					Z	p
Yaşayan	116	18.00	9	26	0.260	0.795
Yaşamayan	184	18.00	8	30		
Yaşlı/Yaşlılar ile Birlikte Aynı Evde Yaşama Süresi (n= 116) **					KW	p
2 yıl ve altı (A ₁)	46	17.00	9	26	7.071	0.029
3-4 yıl (A ₂)	14	18.00	12	26		
5 yıl ve üzeri (A ₃)	56	20.00	11	26		
*** Anlamlı Fark: A₁, A₃						
Şimdiye Kadar Birlikte Yaşanan Yaşlı Birey/Bireyler (n= 115)****					KW	p
Büyükanne-büyükbaba	49	18.00	12	26	0.529	0.767
Sadece büyükanne	56	18.00	9	24		
Sadece büyükbaba	10	19.00	11	26		
Büyükanne-büyükbabanın Yaşadığı Yer (n= 254)*****					KW	p
Kendi evinde tek başına	149	18.00	10	30	0.156	0.925
Birinci derece yakınları ile birlikte	77	18.00	11	30		
Öğrencinin ebeveynleri ile birlikte	28	18.00	11	25		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

** Bu soruyu yaşlı ile yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Çoklu Karşılaştırma Testi

**** Bu soruyu büyükanne, büyükbaba ya da her ikisi ile birlikte yaşayan öğrenciler cevaplamışlardır.

***** Bu soruyu cevaplayan öğrenci sayısıdır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Tablo 3.5. Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenlerine Göre Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Puan Ortancalarının Dağılımı (2007, Ankara)

n= 300						
Öğrencilerin Aile Kurduktan Sonra Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumları ve Nedenleri	Sayı n	Ortanca*	Min	Max	İstatistiksel Değerler	
Ebeveynleri ile Yaşamayı İsteme Durumu					Z	p
İsteyen	204	18.00	9	30	0.920	0.358
İstemeyen	96	18.00	8	29		
İsteme Nedenleri (n= 204)**					Z	p
Ebeveynlerine destek olma	190	18.00	10	30	1.007	0.314
Ebeveynlerinden destek alma	14	18.00	9	26		
İstememe Nedenleri (n= 96)***					KW	p
Yalnız yaşamayı sevme	44	17.00	8	25	0.998	0.607
Ayrı evlerde yaşamamanın uygun olduğuna inanma	37	19.00	12	23		
Kendisine karışılmasını istememe	15	19.00	10	29		

* Veriler normal dağılım göstermediği için ortanca kullanılmıştır.

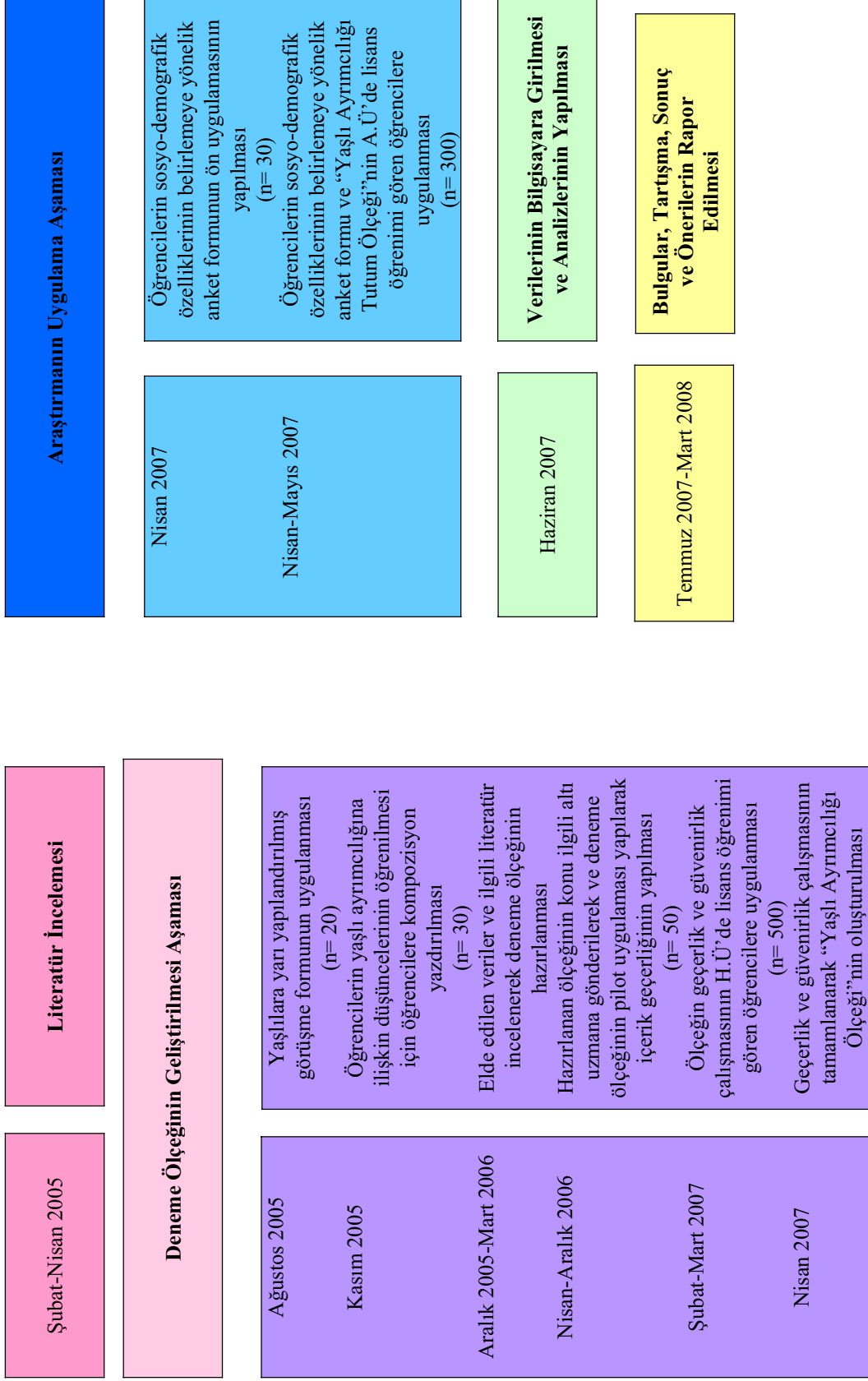
** Bu soruyu ebeveynleri ile yaşamak isteyen öğrenciler cevaplamışlardır.

*** Bu soruyu ebeveynleri yaşamak istemeyen öğrenciler cevaplamışlardır.

KW= Kruskal-Wallis Test

Z= Mann-Whitney U Testi

Ek 14. Araştırmanın Akış Şeması

Ek 15. Araştırma Süreci

Araştırmanın Basamakları	2005												2006												
	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık		
Literatür taraması																									
Araştırmanın planlanması																									
Deneme ölçeğinin uygulama izinlerinin, araştırmanın uygulama izinlerinin ve etik kurul izninin alınması																									
Veri toplama formunun hazırlanması																									
Deneme ölçeğinin oluşturulması için yaşlılara yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulanması ve öğrencilere kompozisyon yazdırılması																									
Hazırlanan tutum ifadelerinin uygulanmasının değerlendirilmesi için ölçme değerlendirme ve psikolojik bölümlerden uzman kişilerin görüşlerinin alınması																									
Tutum ifadelerinin kapsam geçerliliği için alanında uzman kişilerin görüşlerinin alınması																									
Yeniden düzenlenen tutum ifadelerinin uygulanmasının değerlendirilmesi için ölçme değerlendirme uzmandan tekrar görüş alınması, deneme ölçeğinin pilot uygulamasının yapılması ve deneme ölçeğinin oluşturulması																									

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı 1976 yılında Zonguldak'ta doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Zonguldak'ta tamamladıktan sonra 1993 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'na girmiş ve 1997 yılında mezun olmuştur. Araştırmacı 1997–2002 yılları arasında Bayındır Hastanesi'nin kardiyoloji ve dahiliye servislerinde hemşire olarak görev yapmıştır. 2002 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı'nda bilim uzmanlığını tamamlamıştır. 2002 yılı Ocak-Eylül ayları arasında Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda araştırma görevlisi olarak görev yapmıştır. Araştırmacı 2002 yılından bu yana Hacettepe Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.